

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Ἡ διήγησις καὶ ἐκθεσις τῆς θείας διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ βίου αὐτοῦ περιέχεται εἰς τὸ β' μέρος τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἥτοι εἰς τὴν **Καينὴν Διαθήκην**. Ἡ Καينὴ Διαθήκη ὀνομάζεται καὶ **Εὐαγγέλιον**, διότι ἐν αὐτῇ περιέχεται ἡ χαρμόσυνος ἀγγελία τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Τὰ βιβλία τὰ ἀποτελοῦντα τὴν Καينὴν Διαθήκην εἶναι εἴκοσιν ἑπτά, τὰ ἐξῆς :

Α') Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια τῶν Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου.

Β') Αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων, αἱ γραφεῖσαι ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

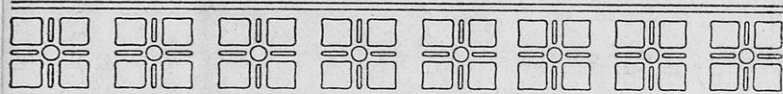
Γ') Αἱ δέκα τέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· δηλαδὴ ἡ πρὸς Ῥωμαίους, αἱ δύο πρὸς Κο-

ρινθίους, ἡ πρὸς Γαλάτας, ἡ πρὸς Ἐφεσίους, ἡ πρὸς
 Φιλιππησίους, ἡ πρὸς Καλασσαεῖς, αἱ δύο πρὸς Θεσ-
 σαλονικεῖς, αἱ δύο πρὸς Τιμόθεον, ἡ πρὸς Τίτον, ἡ
 πρὸς Φιλήμονα καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους.

Δ') Αἱ ἑπτὰ καθολικαὶ ἐπιστολαί, αἱ ὁποῖαι ὠνο-
 μάσθησαν οὕτω, διότι ἀπηυθύνοντο πρὸς ἀπάσας τὰς
 τότε Χριστιανικὰς ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ αὗται· ἡ τοῦ
 Ἰακώβου, αἱ δύο τοῦ Πέτρου, αἱ τρεῖς τοῦ Ἰωάννου
 καὶ ἡ τοῦ Ἰούδα· καί.

Ε') Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου,
 ἣτις εἶναι καὶ τὸ μόνον προφητικὸν βιβλίον τῆς Και-
 νῆς Διαθήκης.

ΙΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗΝ ΗΛΙΚΙΑΝ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1. Εὐαγγελισμὸς τῆς γεννήσεως Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Κατὰ τὰς ἡμέρας Ἡρώδου τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἔζη εἰς μικρὸν τι χωρίον τῆς ὀρεινῆς Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνομαζόμενος Ζαχαρίας, ἔχων γυναῖκα, ὀνομαζομένην Ἑλισάβετ. Καὶ οἱ δύο ἦσαν δίκαιοι καὶ εὐσεβεῖς, φυλάττοντες τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ΄

ἐλυποῦντο, διότι δὲν εἶχον τέκνον, καθότι ἡ Ἐλισάβετ ἦτο στεῖρα, ἀλλ' οὐδὲ ἤλπιζον νὰ ἀποκτήσωσι πλεόν, διότι καὶ οἱ δύο ἦσαν γέροντες.

Ὅτε ἤλθεν ἡ σειρά τῆς ἑφημερίας τοῦ Ζαχαρίου, διὰ νὰ τελέσῃ τὰς θεοπραξίας καὶ νὰ θυμιάσῃ εἰς τὸν ναόν, ἐπορεύθη εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐνῷ δὲ κατὰ τὴν τάξιν ἐνδεδυμένος τὴν ἱερατικὴν στολὴν καὶ τὸ χρυσοῦν θυμιατήριον κρατῶν ἀνὰ χεῖρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν καὶ ἔστη ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἐθυμιάζεν, αἶφνης ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου καὶ ἔστη πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ θυσιαστηρίου. Ὁ Ζαχαρίας ὡς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐφοβήθη. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος. «Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ θὰ γεννήσῃ υἱὸν καὶ θὰ καλέσῃς τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. Καὶ σὺ καὶ πολλοὶ ἄλλοι θὰ χαρῶσι διὰ τὴν γέννησίν του. Οὗτος θὰ γίνῃ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ θὰ πλησθῇ Πνεύματος ἁγίου ἐκ τῆς κοιλίας ἑτὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Καὶ πολλοὺς ἀσεβεῖς Ἰσραηλῆτας θὰ φέρῃ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου καὶ θὰ ἐτοιμάσῃ διὰ τὸν Κύριον λαὸν ἅγιον πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ». Εἶπε δὲ ὁ Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον. «Καὶ εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ τοῦτο, ἀφοῦ ἐγὼ εἶμαι γέρων καὶ ἡ σύζυγός μου στεῖρα καὶ γραῖα;» Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτόν. «Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄγγελος Γαβριήλ, ὅστις παρίσταμαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ

Θεὸς μὲ ἀπέστειλε νὰ σοὶ εἶπω ταῦτα. Ἐπειδὴ ὅμως σὺ δὲν ἐπίστευσας εἰς τοὺς λόγους μου, ἰδοὺ θὰ μείνης ἄφωνος μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ γίνωσι ταῦτα». Καὶ ὁ μὲν ἄγγελος ἔγινεν ἄφαντος, ὁ δὲ Ζαχαρίας ἄφωνος. Ὁ δὲ λαὸς, ὁ προσευχόμενος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἔξω, ἐθαύμαζε, διότι ἐχρόνιζεν ὁ Ζαχαρίας ἐν τῷ ναῷ.

Τέλος ἐξῆλθεν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ· διὰ νευμάτων δὲ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν νὰ ἐνοήσωσιν ὅτι εἶδεν ὀπτασίαν ἐν τῷ ναῷ. Μετὰ ταῦτα ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡ δὲ Ἑλισάβετ ἔκτοτε ἔμεινεν ἔγγυος.

Ἡθ. πόρισμα. Ὁ Θεὸς δοκιμάζει τὴν πίστιν τῶν δικαίων καὶ ἔπειτα εἰσακούει τὰς δεήσεις καὶ προσευχάς των καὶ χαροποιεῖ αὐτούς.

Ρητά. «Ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὸ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς Θεόν» (Φιλιπ. δ', 7). «Ἐγγὺς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσεται». (Ψαλ. ρμδ' 18—19).

2. Εὐαγγελισμὸς τῆς γεννήσεως *I. Χριστοῦ.*

Ἐξ μῆνας μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ πρὸς τὸν Ζαχαρίαν, ὁ ἴδιος ἄγγελος ἐστάλη

ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν κώμην Ναζαρέτ, πρὸς μίαν παρθένον ὀνομαζομένην Μαριάμ. Αὕτη κατήγετο ἐκ ρῆς γενεᾶς τοῦ Δαβίδ, ἀλλ' ἦτο πτωχὴ καὶ μεμνηστευμένη μὲ ἀνδρα, ὃ ὅποιος ὀνομάζετο Ἰωσήφ. Παρουσιασθεὶς ἐνώπιον αὐτῆς ὁ ἄγγελος εἶπε. «Χαῖ-

ρε, κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν» Ἡ παρθένος ἐταράχθη ἀκούσασα τοὺς λόγους τοῦ ἀγγέλου καὶ διελογίζετο καθ' ἑαυτήν. «Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· διότι εὗρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ.

Ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Θεοτόκου.

Καὶ ἰδοὺ θὰ συλλάβῃς καὶ

θὰ γεννήσῃς υἱόν, τὸν ὅποιον θὰ ὀνομάσῃς Ἰησοῦν (Σωτῆρα). Οὗτος θὰ γίνῃ μέγας καὶ θὰ ὀνομασθῇ

υἱὸς τοῦ Ὑψίστου· καὶ θὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον τοῦ Δαβίδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θὰ βασιλεύσῃ εἰς τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ τῆς βασιλείας του δὲν θὰ ὑπάρχῃ τέλος». Εἶπε δὲ ἡ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον. «Καὶ πῶς θὰ γίνῃ τοῦτο;» Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτήν. «Τοῦτο θὰ γίνῃ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· διότι εἰς τὸν Θεὸν τὰ πάντα εἶναι δυνατά. Ἴδου δὲ καὶ ἡ συγγενὴς σου Ἑλισάβετ, μολοντί εἶναι γράϊα καὶ στείρα, συνέλαβεν υἱὸν καὶ εἶναι τώρα εἰς τὸν ἕκτον μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης της». Τότε ἡ παρθένος πιστεύσασα ὑπακούει εἰς τὸ θεῖον θέλημα καὶ λέγει πρὸς τὸν ἄγγελον. «**Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου**». Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

Ἰωσήφ δὲ ὁ μνηστήρ τῆς Μαριὰμ, μὴ ἔχων οὐδεμίαν εἰδησιν τῶν διατρεξάντων, ἅμα εἶδεν αὐτὴν ἐγκυον, ἀπεφάσισε νὰ τὴν ἀπολύσῃ. Τότε ἐφάνη κατ' ὄναρ εἰς αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου λέγων. «Ἰωσήφ, υἱὲ Δαβίδ, μὴ φοβηθῇς νὰ λάβῃς Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου· διότι τὸ ἐν αὐτῇ παιδίον εἶναι ἐκ Πνεύματος ἁγίου. Θὰ γεννήσῃς υἱόν, τὸν ὁποῖον θὰ ὀνομάσῃς Ἰησοῦν, διότι αὐτὸς θὰ σώσῃ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν του. Τοῦτο δὲ ἔγινε, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ λόγος τοῦ Προφήτου. Ἡσαΐου ὁ ὁποῖος εἶπεν· «**Ἴδου ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱὸν καὶ**

καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ». Ὁ Ἰωσήφ ἐπραξε τότε καθὼς διετάχθη.

Ἡθ. πόρισμα. Μεγάλη ἀρετὴ ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ εἰς Θεὸν ὑπακοὴ καὶ πίστις.

Ρητόν. «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις»· (Πράξ. ε', 29),

3. Γέννησις Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Ὅτε ἤλθεν ὁ ὠρισμένος χρόνος, ἡ Ἐλισάβετ ἐγέννησεν υἱόν. Ἦκουσαν οἱ γείτονες καὶ οἱ συγγενεῖς ὅτι ὁ Κύριος ἔδειξε μεγάλην εὐσπλαχνίαν εἰς αὐτήν καὶ ἐλθόντες συνέχαιρον αὐτῇ.

Τὴν δὲ ὀγδόην ἡμέραν μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου συνῆλθον πάλιν οἱ συγγενεῖς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ζαχαρίου, διὰ νὰ δώσωσιν, ἀφοῦ περιτμηθῇ, τὸ ὄνομα εἰς τὸ παιδίον. Ὅλοι δὲ ἔλεγον ὅτι πρέπει νὰ ὀνομασθῇ Ζαχαρίας, καθὼς ὠνομάζετο ὁ πατήρ του. Ἡ Ἐλισάβετ ὁμῶς εἶπεν. «Ὁχι, πρέπει νὰ ὀνομασθῇ Ἰωάννης (=υἱὸς χάριτος). «Καὶ οἱ συγγενεῖς εἶπον. «Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει μεταξύ μας κανεὶς, φέρων τὸ ὄνομα τοῦτο.» Ἐνευσαν τότε καὶ πρὸς τὸν πατέρα, πῶς πρέπει νὰ ὀνομασθῇ τὸ παιδίον. Ἐκεῖνος δέ, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ, ἐζήτησε πινακίδιον

καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ. «Ἰωάννης εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ παιδίου.» Ἀμέσως δὲ ἐλύθη ἡ γλῶσσά του καὶ ἤρχισε νὰ λαλῇ καὶ νὰ δοξολογῇ τὸν Θεόν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἠκούσθη εἰς τὰ πέριξ καὶ πάντες οἱ ἀκούοντες ἐθαύμαζον, λέγοντες. «Τὶ ἄρά γε θὰ γίνῃ τὸ παιδίον τοῦτο ; »

Ὁ δὲ Ζαχαρίας, ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου, ἐπληρώθη Πνεύματος ἁγίου καὶ προσεφίτευσε, λέγων. «Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, διότι ἐπεσκέφθη τὸν λαόν του καὶ ἀπεφάσισε νὰ σώσῃ αὐτόν, κατὰ τὴν υπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν. Καὶ σύ, παιδίον, προφήτης Κυρίου θὰ ὀνομασθῇς, διότι θὰ προπορευθῇς τοῦ Κυρίου καὶ θὰ ἐτοιμάσῃς τὴν ὁδόν του, ὁ ὁποῖος ἔρχεται διὰ νὰ φωτίσῃ τοὺς καθημένους ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καὶ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς ὁδὸν εἰρήνης». Τὸ δὲ παιδίον ἠΰξανε καὶ ἐνεδυναμοῦτο κατὰ τὸ πνεῦμα, καὶ μένον εἰς τὰς ἐρήμους ἔτρωγεν ἀκρίδας ⁽¹⁾ καὶ μέλι ἄγριον μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν Ἰσραὴλ. Χ

Ἡδ. πόρισμα. Παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἡ ἀτεκνία ἐθεωρεῖτο ὄνειδος καὶ δεῖγμα δυσμενείας παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ-

1) Ἀκρίδες εἶναι τὰ γνωστὰ ζώαρια, τὰ ὁποῖα εἶναι μεγαλείτερα τῶν παρ' ἡμῖν καὶ τὰ ὁποῖα ἐπετρέπετο νὰ τρώωσιν οἱ Ἰουδαῖοι. (Λευιτ. ια', 22).

Τὴν γέννησιν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἐορτάζομεν τὴν 24 Ἰουνίου.

το ὁ Ζαχαρίας καὶ ἡ Ἐλισάβετ δὲν ἐτιμῶντο· ἐπειδὴ ὁμῶς οὗτοι ἦσαν ταπεινοὶ καὶ προῶι καὶ ὁ Θεὸς ἐτίμησεν αὐτούς, πέμψας εἰς αὐτοὺς υἱόν, ὅστις ἐγένετο προφήτης καὶ κηρὺς τῆς ἀληθείας τοῦ Θεοῦ· διὰ τοῦτο καὶ πρόδρομος τοῦ Σωτῆρος καὶ Βαπτιστὴς ἔγενεν.

Ρητόν. »Ἐπέβλεψε Κύριος εἰς τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν». (ψαλμ. ρβ', 17).

Τροπάριον. «Προφῆτα καὶ Πρόδρομε τῆς παρουσίας Χριστοῦ, ἀξίως εὐφημῆσαι σε οὐκ εὐποροῦμεν ἡμεῖς, οἱ πόθῳ τιμῶντές σε· στείρωσις γὰρ τεκούσης καὶ πατὴρ ἀφωγνία λέλυνται τῇ ἐνδόξῳ καὶ σεπτῇ σου γεννήσει καὶ σάρκωσις Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κόσμῳ κηρύσσεται».

Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὅτε ἐπλησιάζον αἱ ἡμέραι τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Αὐγούστος Καῖσαρ διέταξε νὰ ἀπογραφῶσιν ἅπαντες οἱ ὑπῆκοοι τοῦ κράτους τοῦ ἑκάστος εἰς τὴν πόλιν, ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο. Ἀνέβη δὲ καὶ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ τῆς πόλεως Ναζαρέτ εἰς τὴν πόλιν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, διὰ νὰ ἀπογραφῇ μετὰ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ Μαρίας, διότι κατήγοντο καὶ οἱ δύο ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Δαβὶδ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν Βηθλεὲμ εἶχε συναθροισθῇ πολὺ πλῆθος καὶ δὲν εὔρον

κατάλυμα, ἡναγκάσθησαν νὰ υπάγωσιν εἰς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως, ὅπου υπῆρχεν ἓν σπήλαιον, τὸ ὅποιον ἐχρησίμευσεν ὡς σταῦλος καὶ διενυκτέρευσαν ἐντὸς αὐτοῦ. Ἐνῷ δὲ ἦσαν ἐκεῖ, συνεπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τοκετοῦ καὶ ἡ Μαριάμ ἐγέννησε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, τὸν ἐσπαργάνωσε καὶ τὸν ἐθήκεν ἐν τῇ φάτνῃ, διότι δὲν υπῆρχεν ἄλλος κατάλληλος τόπος εἰς τὸ σπήλαιον. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγεννήθη περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε οἱ πάντες ἐκοιμῶντο.

Ἐκεῖ ὅμως πλησίον ποιμένες τινες ἡγρύπνουν, φυλάττοντες τὰ ποίμνιά των. Καθ' ἣν ὥραν λοιπὸν ἐγεννήθη τὸ παιδίον, ἄγγελος Κυρίου παρουσιάσθη αἰφνης εἰς αὐτοὺς, καὶ φῶς μέγα ἔλαμψεν ἐνώπιον αὐτῶν. Οἱ ποιμένες ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν· ἀλλ' ἄγγελος εἶπε πρὸς αὐτοὺς. «Μὴ φοβεῖσθε· σᾶς φέρω μίαν χαροποιὰν εἶδῃσιν, ἣ ὅποια θὰ χαροποιήσῃ καὶ ὅλον τὸν λαόν. Σήμερον ἐγεννήθη εἰς τὴν Βηθλεὲμ ὁ Μεσσίας. Σημεῖον δὲ τῆς ἀναγνώρισεως εἶναι τὸ ἐξῆς. «Θὰ εὔρητε τὸ βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ». Τὴν ἰδίαν δὲ στιγμήν ἐφάνη καὶ πλῆθος ἀγγέλων, οἵτινες ἐδοξολόγουν τὸν Θεόν, λέγοντες. **«Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία»** Ἀφοῦ δὲ οἱ ἄγγελοι ἀπῆλθον εἰς τὸν οὐρανόν, οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους. «Ἄς υπάγωμεν λοιπὸν εἰς τὴν Βηθλεὲμ διὰ νὰ δώμεν τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ὁ Κύριος ἐφάνέρωσεν

εἰς ἡμᾶς». Ἦλθον λοιπὸν καὶ εὗρον τὴν Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος [ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ καὶ ἐπέστρεψαν δοξάζοντες καὶ ὑμνοῦν-

Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

τες τὸν Θεὸν δι' ὅσα ἤκουσαν καὶ εἶδον. Καὶ πάντες σὺν αὐτοῖς ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, ὅτε ἤκουσαν τοὺς ποιμένας γὰρ διηγῶνται τὸ σημεῖον, τὸ ὅποιον εἶδον εἰς τὸν οὐρανόν.

Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του περιε-
τμήθη τὸ παιδίον καὶ ὠνομάσθη Ἰησοῦς, ὅπως ὁ
ἄγγελος εἶχε παραγγείλη.

Ἡθ. πόρισμα. Ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων ἐγεννήθη
ἐν ταπεινότητι καὶ ἐσχάτῃ πενίᾳ, διδάσκων εἰς ἡμᾶς τὴν τα-
πεινοφροσύνην.

Ρητόν. «Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον. ὥστε τὸν
υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς
αὐτὸν μὴ ἀπόλληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον». (Ἰωαν.
γ', 16).

Τροπᾶριον. «Ἡ γέννησίς σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ
οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἀστέρος ἐδιδάσκοντο, σὲ
προσκυνεῖν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ σὲ γινώσκειν ἐξ
ὑψους ἀνατολήν. Κύριε, δόξα σοι».

5. Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Ι. Χριστοῦ.

Ἀφοῦ συνεπληρώθησαν 40 ἡμέραι μετὰ τὴν γέν-
νησιν τοῦ παιδίου ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία ἔφερον τὸν
Ἰησοῦν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ νὰ τὸν ἀφιερώσω-
σιν εἰς τὸν Θεόν, ὡς πρωτότοκον ἄρρεν, κατὰ τὸν
Μωσαϊκὸν νόμον, καὶ νὰ προσφέρωσιν εἰς τὸν Θεὸν
τὴν νεομισμένην θυσίαν, ζευγὸς τρυγώνων ἢ δύο
νεοσσὺς περιστερῶν.

Ἐν Ἱερουσαλήμ ἔζη τότε ἱερεῖς τις γέρων, εὐσεβῆς καὶ δίκαιος ὀνομαζόμενος Συμεών, ὃ ὁποῖος περιέμενε μετὰ πόθου τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσοῦ. Εἰς τοῦτον εἶχεν ἀποκαλύψῃ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὅτι δὲν θὰ ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστόν. Καθ' ἣν ὥραν λοιπὸν οἱ γονεῖς ἔφερον τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν ναόν, ὃ Συμεὼν ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἦλθεν ἐκεῖ, ἔλαβε τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ ἠὺχαρίστησε τὸν Θεόν, λέγων· «**Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ρῆμά σου ἐν εἰρήνῃ ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ**». Ὁ δὲ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία ἐθαύμαζον διὰ τοὺς λόγους τούτους. Ἦτο δὲ τότε ἐν τῷ ναῷ καὶ μία προφῆτις, Ἄννα ὀνομαζομένη, χήρα εὐσεβῆς 84 ἐτῶν, ἣ ὁποία πάντοτε ἔμενεν ἐν τῷ ναῷ, νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεύουσα τὸν Θεὸν με νηστείας καὶ δεήσεις. Καὶ αὕτη ἀξιωθεῖσα νὰ ἴδῃ τὸν Χριστόν, ἠὺχαρίσται τὸν Θεὸν καὶ ὠμίλει περὶ αὐτοῦ εἰς πάντας τοὺς ἐλπίζοντας λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ.

Οἱ γονεῖς τοῦ Ἰησοῦ, ἀφοῦ ἔπραξαν ὅσα διέτασεν ὁ νόμος, ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν Βηθλεέμ, τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥα καὶ ἐπληροῦτο σοφίας καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἦτο ἐπ' αὐτοῦ. Χ

᾽Ηθ. πόρισμα. Πάντοτε ὁ Θεὸς εἰσακούει τὰς δεήσεις τῶν εὐσεβῶν καὶ τῶν δικαίων.

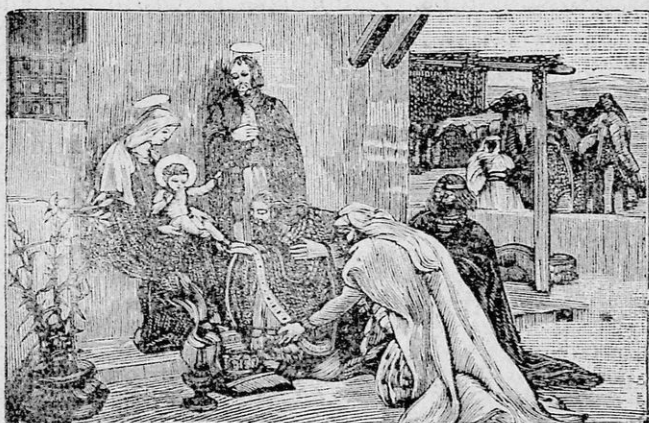
Ρητόν. «Ἐπέβλεψε Κύριος ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν καὶ οὐκ ἐξουδένωσε τὴν δέησιν αὐτῶν». (ψαλμ. ρβ', 17).

Τροπάριον. «Χαῖρε, κεχαριτωμένη Θεοτόκε Παρθέने, ἐκ σοῦ γὰρ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, φωτίζων τοὺς ἐν σκότει. Εὐφραίνου καὶ σύ, Προφῆτα δίκαιε, δεξάμενος ἐν ἀγκάλαις τὸν ἐλευθερωτὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν, χαριζόμενον ἡμῖν καὶ τὴν ἀνάστασιν.

✠ 6. Προσκύνησις τῶν Μάγων.

Ἐνῷ ἀκόμη εὐρίσκοντο εἰς τὴν Βηθλεὲμ ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία, ἤλθον ἐκ τῆς ἀνατολῆς εἰς Ἱεροσόλυμα Μάγοι, οἱ ὁποῖοι ἡρώτων. «Ποῦ εἶναι ὁ νεογεννηθῆς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; διότι εἶδομεν τὸν ἀστέρα του εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἤλθομεν νὰ τὸν προσκυνήσωμεν». Ἀκούσας ταῦτα ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐταράχθη, καθὼς καὶ ὅλη ἡ Ἱερουσαλήμ. Προσεκάλεσε λοιπὸν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡρώτα νὰ μάθῃ, ποῦ γεννᾶται ὁ Χριστός. Ἐκεῖνοι δὲ εἶπον εἰς αὐτόν. «Εἰς τὴν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας». Τότε ὁ Ἡρώδης προσεκάλεσε κρυφίως τοὺς Μάγους καὶ ἔμαθε παρ' αὐ-

τῶν ἀκριβῶς τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὅποιον ἐφάνη ὁ ἀστήρ. Κατόπιν εἶπε πρὸς αὐτούς, «Ὑπάγετε εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου, καὶ ὅταν εὑρητε αὐτό, εἰδοποιήσατέ μοι, διὰ νὰ ἔλθω καὶ ἐγὼ νὰ τὸ προσκυνήσω.» Οἱ μάγοι ἀνεχώ-

Ἡ Προσκύνησις τῶν Μάγων

ρησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, τὸν ὅποιον εἶδον εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐφάνη καὶ ὠδήγει αὐτοὺς ἕως οὗ ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω τῆς οἰκίας, ὅπου εὕρισκετο τὸ παιδίον. Εἰσελθόντες δὲ οὗτοι ἐντὸς αὐτῆς εὑρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτό. Ἐπειτα δὲ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσέφερον εἰς αὐτὸ δῶρα, χρυσόν, λίβανον καὶ σμύρναν. Ἐνῷ δὲ ἐσκέπτοντο νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ νὰ εἰδοποιήσωσι πάντα

ταῦτα εἰς τὸν Ἑρώδη, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φανείς παρήγγειλεν αὐτοὺς νὰ μὴ ἐπιστρέψωσι πρὸς τὸν Ἑρώδη, διότι ἐκεῖνος ἔχει σκοπὸν νὰ φονεύσῃ τὸ παιδίον. Δι' ἄλλης τότε ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡθ. πόρισμα. Ἄγγελος Κυρίου ὠδήγησε δι' ἄλλης ὁδοῦ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Ὡς παρακαλῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὸν Ὑψιστον, διὰ νὰ μᾶς καθοδηγῇ εἰς τὴν πρέπουσαν ὁδόν, τὴν ὁδὸν δηλ. τῆς ἀρετῆς καὶ ὡς ἀποφεύγωμεν τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Οἱ Μάγοι ἦσαν σοφοὶ τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν. Ὅλα τὰ ἔθνη τότε περιέμενον ἓνα Σωτῆρα.

Ρητόν. «Ὁ Θεὸς θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν» (Β', Τιμοθ. β', 4).

Τροπάριον. «Ἡ παρθένος σήμερον τῶν ὑπερούσιον τίττει καὶ ἡ γῆ τὸ σπῆλαιον τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει, ἄγγελοι μετὰ ποιμένων δοξολογοῦσι, Μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος ὁδοιποροῦσι δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη παιδίον νέον ὃ πρὸ αἰώνων Θεός».

† 7. Φυγή εἰς Αἴγυπτον. Βρεφοκτονία.

Ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ Μάγοι, ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ εἰς τὸν Ἰωσήφ, λέγων· «Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε

εἰς Αἴγυπτον καὶ μένε ἐκεῖ ἕως ὅτου σοὶ εἴπω· διότι ὁ Ἡρώδης θὰ ζητήσῃ τὸ παιδίον, διὰ νὰ τὸ φονεύσῃ. Ὁ Ἰωσήφ ἡγέρθη ἀμέσως, ἔλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἐν καιρῷ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Φυγή τοῦ Ἰησοῦ εἰς Αἴγυπτον.

Ὁ Ἡρώδης ἀνέμενε μετ' ἀνυπομονησίας τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Μάγων· ὅτε ὅμως εἶδεν ὅτι δὲν ἐπέστρεψαν, ἐνόμισεν ὅτι τὸν περιέπαιξαν καὶ θυμωθεὶς διέταξε καὶ ἐφονεύθησαν πάντα τὰ παιδιά τῆς Βηθλεὲμ καὶ τῶν περιχώρων, ὅσα ἦσαν μικρότερα τῶν δύο ἐτῶν, νομίζων ὅτι μετ' αὐτῶν θὰ ἐφονεύετο καὶ ὁ νεογέννητος βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλ' ὁ Ἰη-

σοῦς ἦτο ἡδὴ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τότε ἐπληρώθη ὁ λόγος τοῦ προφήτου Ἰερειμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶπε· «Φωνή ἐν Ραμιᾷ ἠκούσθη, θρήνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρ-
μὸς πολὺς. Ραχήλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν».

Μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ὁ σκληρὸς Ἡρώδης θάνατον οἰκτρότατον· διότι ἀμέσως μετὰ τὸν φόνον τῶν ἀθώων νηπίων (14 χιλιάδων) ἠσθένησεν ἀσθένειαν δεινὴν, καθ' ἣν σκώληκες κατέτρωγον τὰς σάρκας αὐτοῦ, τὸ σῶμά του ἀνέδιδεν ὀσμὴν ἀφόρητον, ὥς πτώμα, ὥτε οὐδεὶς τῶν συγγενῶν ἢ φίλων ἐτόλμα νὰ τὸν πλησιάζῃ· ἐπὶ τέλους ἐν μέσῳ δριμυτάτων πόνων παρέ-
θωκε τὴν βδελυρωτάτην αὐτοῦ ψυχὴν. Τότε ἄγγελος Κυρίου ἐφάνη εἰς τὸν Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ, λέγων· «Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς τὴν γῆν Ἰσραὴλ, διότι ἀπέ-
θανον οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου». Ὁ Ἰωσήφ τότε ἔλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας καὶ κατό-
κησεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, διὰ νὰ πληρωθῇ ὁ λόγος τῶν προφητῶν «**Ναζωραῖος κληθήσεται**».

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ σωτηρία τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς σφα-
γῆς τοῦ Ἡρώδου διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ὁ Θεὸς φροντίζει νὰ φυλάττῃ σφάν τὴν ἀγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν ἀπὸ πάσης ἐπιβουλῆς.

Ρητόν. Φυλάσσει Κύριος πάντας τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐξολοθρεύει» (Ψαλμ. ρα'. 20).

8. Ὁ Ἰησοῦς δωδεκαετής ἐν τῷ ναῷ.

Κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία ἐπαρεύοντο κατ' ἑτὸς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Παρέλαβον δὲ μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν Ἰησοῦν, ὅτε οὐ-

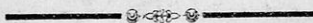
Ὁ Ἰησοῦς δωδεκαετής καθήμενος ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων.

τος ἐγένετο δώδεκα ἐτῶν. Ἀφοῦ, δὲ ἐτελείωσαν αἱ ἡμέραι τῆς ἐορτῆς, οἱ γονεῖς τοῦ Ἰησοῦ ἀνεχώρησαν μετὰ πολλῶν ἄλλων συνοδοιπόρων. Ἐπειδὴ δὲ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀνεχώρουν δὲν εὑρισκόν τὸν Ἰησοῦν, ἐνόμισαν ὅτι ἦτο μετὰ τῆς συνοδείας, ἐνῷ ἐκεῖνος εἶχε μείνῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. Τὸ ἑσπέρας ἀνεζήτησαν αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων, ἀλλὰ δὲν τὸν

εὑρον· ἤναγκάσθησαν λοιπὸν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς Ἱερουσαλήμ, ζητοῦντες αὐτόν. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας εὑρον αὐτόν εἰς τὸν ναόν, καθήμενον ἐν τῷ μέσῳ τῶν διδασκάλων, ἀκούοντα τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς. Πάντες δὲ οἱ ἀκούοντες ἐθαύμαζον διὰ τὴν σύνεσιν καὶ τὰς ἀποκρίσεις τοῦ δωδεκαετοῦς παιδιοῦ. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ἡ μήτηρ του. «Τέκνον, διατί ἔκαμες εἰς ἡμᾶς τοῦτο; Ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ ἐγὼ λυπούμενοι σὲ ἐζητοῦμεν». Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτήν· «Διατί με ἐζητεῖτε; Δὲν γνωρίζετε ὅτι ἔπρεπε νὰ εὐρίσκωμαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς μου;» Οὗτοι ὅμως δὲν ἐνόησαν τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον εἶπεν εἰς αὐτούς. Ἀνεχώρησε δὲ μετ' αὐτῶν εἰς Ναζαρέτ καὶ ὑπετάσσετο πάντοτε εἰς αὐτούς. X

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ ἐν τῷ ναῷ διατριβὴ τοῦ Ἰησοῦ διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ἐκ παιδικῆς ἡλικίας πρέπει νὰ ἀσχολώμεθα εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ τὴν μελέτην τοῦ θείου λόγου φοιτῶντες εἰς τὸν ναόν καὶ ἀκροώμενοι τοῦ θείου κηρύγματος. Πρὸς δὲ ὅτι πρέπει νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τοὺς γονεῖς ἡμῶν.

Ρητά. «Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ἡμῶν κατὰ πάντα τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ» (Κολασ. γ', 20). «Κύριε, ἡγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου» (ψαλμ, κε', η').

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'.

ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ, ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

★ 1. Κήρυγμα Ἰωάννου.

Ὁ Ἰωάννης, ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου καὶ τῆς Ἑλισάβετ κατὰ τὰ ἔτη τῆς νεανικῆς του ἡλικίας διέτριβεν εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, ζῶν βίον σώφρονα καὶ ἐγκρατῆ. Ἦτο ἐνδεδυμένος φορέματα ἐκ τριχῶν καμήλου καὶ ἐξωσμένος μὲ δερματίνην ζώνην, ἐτρέφετο δὲ μὲ ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. Ὅτε δὲ ἦτο βασιλεὺς τῆς μὲν Ἰουδαίας ὁ Πόντιος Πιλάτος, τῆς δὲ Γαλιλαίας Ἡρώδης ὁ Ἀντίπας, ὁ Θεὸς διέταξε τὸν Ἰωάννην νὰ ὑπάγῃ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου καὶ νὰ κηρύττῃ βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφρατον ἁμαρτιῶν, λέγων. «**Μετανοεῖτε, διότι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν**». Πολλοὶ τότε Ἰουδαῖοι ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη καὶ ἐβαπτίζοντο εἰς τὸν Ἰορδάν-

νην ποταμὸν ὑπ' αὐτοῦ, ἑξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ἔλεγε δὲ πρὸς αὐτοὺς. «**Ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· πᾶν γὰρ δένδρον, μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται**». Πολλοὶ τότε, ἀκούσαντες ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμωσι καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας διὰ νὰ σωθῶσιν, ἠρώτησαν τὸν Ἰωάννην, τί πρέπει νὰ πράξωσι καὶ ποῖοι εἶναι οἱ καρποὶ τῆς μετανοίας. Ὁ Ἰωάννης εἶπε πρὸς αὐτοὺς. «Ὅστις ἔχει δύο χιτῶνας, ἅς δώσῃ τὸν ἓνα εἰς τὸν μὴ ἔχοντα, καὶ ὅστις ἔχει τροφὰς ἅς πράξῃ ὁμοίως.» Ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι, διὰ νὰ βαπτισθῶσι καὶ στρατιῶται καὶ ἠρώτων αὐτόν. «Διδάσκαλε, τί νὰ πράξωμεν;» Ὁ δὲ Ἰωάννης ἔλεγεν εἰς αὐτοὺς. «Μὴ εἰσπράττετε περισσότερον, ἅψ' ὅσα ὁ νόμος παραγγέλει» πρὸς δὲ τοὺς στρατιώτας ἔλεγε· «Μὴ πιέζετε καὶ μὴ ἀδικεῖτε κανένα· ἀρκεῖσθε δὲ εἰς τὸν μισθόν σας». Ἐπειδὴ δέ τινες διελογίζοντο, μήπως αὐτὸς εἶναι ὁ περιμενόμενος Μεσσίας, ὁ Ἰωάννης εἶπεν ἐνώπιον πάντων· «Δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ Χριστός· οὗτος ἔρχεται ὀπίσω μου, τοῦ ὁποῦ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ λύσω τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων.» Ἀκούσαντες δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ὅτι βαπτίζει, ἀπέστειλαν ἱερεῖς τινάς, διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσωσι, διατί βαπτίζει; μήπως εἶναι ὁ Χριστὸς ἢ ὁ Ἡλίας;» Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἀπεκρίθη καὶ πρὸς αὐτοὺς· «Ἐγὼ δὲν εἶμαι ὁ Χριστός,

οὔτε ὁ Ἡλίας. Ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ προφήτης Ἡσαΐας εἶπε. **Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, εὐθύνεται τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου,**» ὁ δὲ Χριστὸς εὐρίσκεται μεταξὺ σας. Ἐγὼ σᾶς βαπτίζω με ὕδωρ, ἐνῷ ἐκεῖνος θὰ σᾶς βαπτίσῃ με Πνεῦμα ἅγιον καὶ με πῦρ. Οὗτος κρατεῖ τὸ πτύον (διδασκαλία, κήρυγμα) εἰς τὰς χεῖράς του, με τὸ ὁποῖον θὰ καθάρσῃ τὸ ἁλὼνιον αὐτοῦ, καὶ τὸν μὲν σίτον (οἱ πιστοί) θὰ συνάξῃ εἰς τὴν ἀποθήκην του (βασιλεία τῶν οὐρανῶν), τὸ δὲ ἄχυρον (οἱ ἄπιστοι) θὰ κατακαύσῃ με πῦρ ἄσβεστον». Ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ προτρέπων ἔλεγεν εἰς τὸν λαόν.

Ἠθ. πόρισμα. Διὰ τὰ γινώμεν λοιπὸν ἄξιοι τῆς οὐρανίου βασιλείας ἔχομεν καθήκον ἁμαρτάνοντες νὰ μετανοήσωμεν, δεικνύοντες τὴν μετάνοιαν ἡμῶν δι' ἔργων· διότι ἄλλως ὁμοιάζομεν πρὸς δένδρον «μὴ ποιοῦν καρπὸν καλόν», τὸ ὁποῖον «κόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται».

✠ 2. Βάπτισις τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἔγινε τριάκοντα ἐτῶν ἦλθεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, διὰ νὰ βαπτισθῇ ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ Ἰωάννης ὁμῶς ἡμπόδιζεν αὐτόν· λέγων· «Ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην νὰ βαπτισθῶ ὑπὸ σοῦ καὶ σὺ ἔρχεσαι πρὸς με»; Ὁ δὲ

Ἰησοῦς εἶπε· «Ἄφες τώρα, διότι ἡμεῖς πρέπει νὰ ἐκπληρώσωμεν πᾶσαν δικαιοσύνην». Τότε ὁ Ἰωάννης ἐβάπτισε τὸν

Ἰησοῦν. Ἀφ-
οῦ δὲ ἐβαπτί-
σθη ὁ Ἰησοῦς,
εὐθὺς ἐξῆλ-
θεν ἀπὸ τοῦ
ὕδατος· καὶ ἰ-
δοὺ ἠνεώχθη-
σαν οἱ οὐρα-
νοί, καὶ τὸ
Πνεῦμα τοῦ
Θεοῦ κατέβη
ἐπ' αὐτοῦ ἐν
εἰδει περιστε-
ρᾶς καὶ φωνὴ
ἐκ τοῦ οὐρα-
νοῦ ἠκούσθη,
λέγουσα· Οὗ-

Ἡ βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

τός ἐστίν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐνῶ ἡὺ-
δόκησα.

Ἠθ. πόρισμα. Τὸ βάπτισμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ διδά-
σκει ἡμᾶς ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἐκπληρώωμεν τὰ θεῖα παραγ-
έλματα.

Σημ.— Διὰ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Ἰ. Χριστοῦ ἐφανε-

ρώθη ἀκριβέστατα καὶ τὸ μυστήριον τῆς Ὑπερουσίου Τριάδος· διότι ὁ μὲν Υἱὸς ἐβαπτίζετο, τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατηλθεν ἐπ' αὐτοῦ ἐν εἵδει περιστερᾶς καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπευφήμει. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ βάπτισις τοῦ Ἰ. Χριστοῦ λέγεται **Θεοφάνεια**. Τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἑορτάζει τὴν 6ην Ἰανουαρίου, ὅτε ψάλλονται καὶ τὰ ἐξῆς τροπάρια.

«Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερώθη προσκύνησις· τοῦ γὰρ γεννήτορος ἡ φωνὴ προσεμαρτύρει σοι, ἀγαπητόν σε υἱὸν ὀνομάζουσα· καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν εἵδει περιστερᾶς ἐβεβαίου τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Ὁ ἐπιφανείς, Χριστὲ ὁ Θεός, καὶ τὸν κόσμον φωτίσας, δόξα σοι».

«Ἐπεφάνης σήμερον τῇ οἰκουμένῃ καὶ τὸ φῶς σου Κύριε, ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς, ἐν ἐπιγνώσει ὑμνοῦντάς σε. Ἦλθες ἐφάνης τὸ φῶς τὸ ἀπόσιτον».

«Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, σοὶ δὲ ἀρκέσει ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου, Προόδριμ· ἀνεδείχθης γὰρ ὄντος καὶ προφητῶν σεβασμιώτερος, ὅτι καὶ ἐν ρεῖθροις βαπτίσαι κατηξιώθης τὸν κηρυττόμενον. Ὅθεν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλήσας, χαίρων εὐηγγελίσω καὶ τοῖς ἐν Ἄδῃ Θεὸν φανερωθέντα ἐν σαρκί, τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου καὶ παρέχοντα ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος».

3. Πειρασμοὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ Ἐρήμῳ.

Μετὰ τὸ βάπτισμα φέρεται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἔρημον, διὰ νὰ πειρασθῇ ὑπὸ τοῦ

διαβόλου. Εἰς τὴν ἔρημον ἔμεινεν ὁ Ἰησοῦς 40 ἡμέρας καὶ 40 νύκτας προσευχόμενος καὶ νηστεύων, διὰ τὸ ἐνισχυθῆναι εἰς τὸ μέγα ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον κατῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀφοῦ δὲ ἐνήστευσε 40 ἡμέρας, ὕστερον ἐπεινάσσε. Τότε ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ διάβολος καὶ τῷ λέγει, «Ἐὰν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ οἱ λίθοι οὗτοι νὰ γίνωσιν ἄρτοι» Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. «Εἶναι γεγραμμένον ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ζῇ μόνον μὲ ἄρτον, ἀλλὰ μὲ πάντα λόγον, ἐξερχόμενον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Θεοῦ». Μετὰ ταῦτα παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος καὶ τὸν φέρει εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἀφοῦ ἀνεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ, λέγει πρὸς αὐτόν. «Ἄν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ ρίψον σεαυτὸν κάτω· διότι εἶναι γεγραμμένον, ὅτι θὰ διατάξῃ τοὺς ἀγγέλους σου νὰ σὲ λάβωσιν εἰς τὰς χεῖράς των, διὰ τὸ μὴ κτυπήσῃς εἰς λίθον τὸν πόδα σου». Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀπέδειξε τὴν μωρίαν τῶν λόγων τοῦ διαβόλου, εἰπὼν. «Εἶναι γεγραμμένον, ὅτι δὲν πρέπει νὰ πειράζῃς Κύριον τὸν Θεόν σου». Ὁ διάβολος τότε καταφεύγει εἰς τρίτον πειρασμόν, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐνόμιζεν ὅτι ἡδύνατο νὰ δελεάσῃ τὸν Ἰ. Χριστόν. Φέρει λοιπὸν αὐτὸν εἰς ὄρος ὑψηλὸν καὶ δεικνύει εἰς αὐτὸν πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν καὶ τῷ λέγει. «Ταῦτα πάντα θὰ σοὶ δώσω, ἐὰν πέσῃς καὶ μὲ προσκυνήσῃς». Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. «Ὑπα-

γε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· διότι εἶναι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι **«Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις»**. Ὁ διάβολος ἰδὼν ὅτι ἤτο ἀδύνατον νὰ ἀπκτήσῃ τὸν Ἰησοῦν, ἀφῆκεν αὐτὸν καὶ ἀνεχώρησεν, οἱ δὲ ἄγγελοι ἐλθόντες ὑπηρέτουν αὐτόν.

Ἦθ. πόρισμα. Διὰ τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς δυνάμεθα νὰ καταβάλωμεν πολλοὺς πειρασμούς. Πολλάκις ὁ διάβολος προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἀπατήσῃ μὲ ὑποσχέσεις ψευδεῖς προσκαίρου δόξης καὶ φθαρτῆς τιμῆς. Ἀλλ' ὁ εὐσεβὴς καὶ φρόνιμος ἄνθρωπος πράττει ἐκείνο μόνον, τὸ ὁποῖον ὑπαγορεύει ὁ Θεός, ἡ συνείδησις καὶ τὸ λογικόν.

Ρητόν. «Ὑποτάγητε τῷ Θεῷ ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν» (Ἰακωβ. δ' (7).

4. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡμέραν τινὰ ἐνῶ ὁ Ἰωάννης ἵστατο εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν μὲ δύο ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Ἰωάννην, εἶδε τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· **«Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»**. Οἱ δύο οὗτοι μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου ἠκολούθησαν ἀμέσως τὸν Ἰησοῦν. Ὁ Ἀνδρέας (ὁ ὁποῖος καὶ πρωτόκλητος λέγεται) εὗρίσκει τὸν ἀδελφόν του Σίμωνα καὶ

λέγει εἰς αὐτόν. «Εὗρίκαμεν τὸν Μεσσίαν» καὶ ἔφερεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ὁ Ἰησοῦς, ὁ ὅποιος πρῶτην φορὰν βλέπει αὐτόν, τῷ λέγει· «Σὺ εἶσαι ὁ Σίμων, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωνᾶ; Σὺ θὰ ὀνομασθῇς Πέτρος (ἄνθρωπος στερεὸς ὡς ὡσάν βράχος)». Ἐκτοτε ὁ Πέτρος ἔμεινε πλησίον του. Ὁ Ἰωάννης παρέλαβε καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἰάκωβον.

Τὴν ἐπαύριον ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καθ' ὁδὸν εὕρισκει τὸν Φίλιππον καὶ τῷ λέγει· «Ἀκολούθει μοι». Καὶ ὁ Φίλιππος τὸν ἠκολούθησεν. Ἦτο δὲ ὁ Φίλιππος ἐκ τῆς πόλεως Βηθσαϊδά, πατρίδος τοῦ Ἀνδρέου καὶ τοῦ Πέτρου. Ὁ Φίλιππος πάλιν εὕρισκει τὸν φίλον του Ναθαναήλ καὶ τῷ λέγει μετὰ χαρᾶς. «Ἐκείνον, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ προφῆται, εὗρήκαμεν, Ἰησοῦν, τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ». Τότε ὁ Ναθαναήλ, ὁ ὅποιος ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Ναζαρέτ ἦτο μικρὸν καὶ ἀσήμαντον χωρίον, κακίστην ἔχον ὑπόληψιν, τῷ λέγει· «Ἐκ Ναζαρέτ δύναται νὰ προέλθῃ τι ἀγαθόν»; Ὁ δὲ Φίλιππος τῷ ἀπαντᾷ· «Ἐρχοῦ καὶ ἴδε». Ὅτε ὁ Ἰησοῦς εἶδε τὸν Ναθαναήλ ἐρχόμενον εἶπεν· Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, εἰς τὸν ὅποιον δόλος δὲν ὑπάρχει». Καὶ ὁ Ναθαναήλ θαυμάσας διὰ τοὺς λόγους τούτους λέγει· «Πόθεν μὲ γινώσκεις»; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται· «Πρὶν σὲ καλέσῃ ὁ Φίλιππος σὲ εἶδον, ὅτε ἐκάθησο ὑπὸ τὴν συκῇν. Τότε ὁ Ναθα-

ναῖλ ἀνεφώνησε· «Ραββὶ (διδάσκαλε), σὺ εἶσαι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ». Οὗτοι ἦσαν οἱ ἕξ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς παραλαβὼν τοὺς μαθητὰς τούτους περιήρχετο ὅλην τὴν Γαλιλαίαν διδάσκων εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ κηρύττων ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ὑπὸ τῶν προφητῶν προκηρυχθεὶς Μεσσίας καὶ ὅτι ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, διὰ τὴν σῶσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Ἡρὸς ἐπικύρωσιν τῶν λεγομένων τοῦ ἔκαμνε καὶ πολλὰ θαύματα· ἐθεράπευεν ἀνιάτους ἀσθενεῖς, παραλυτικούς, δαιμονιζομένους, σεληνιαζομένους καὶ ἀνίστα νεκροῦς. Ἡ φήμη τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἠκούσθη πανταχοῦ καὶ πολλοὶ ὄχλος ἠκολούθη αὐτόν· ἄλλοι μὲν, διὰ τὴν ἀκούσασιν τὴν διδασκαλίαν τοῦ καὶ ἄλλοι ἔφερον εἰς αὐτόν τοὺς ἀσθενεῖς των, τοὺς ὁποίους ἐθεράπευεν ὁ Ἰησοῦς· πολλοὶ δὲ βλέποντες τὰ θαύματα καὶ ἀκούοντες τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.

Ἐκ τῶν πολλῶν μαθητῶν τοῦ ὁ Ἰησοῦς εἶχε πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ συνοδοὺς 12, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι: Σίμων, ὁ λογόμενος Πέτρος καὶ Ἀνρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, υἱοὶ Ζεββεδαίου, Ματθαῖος, Βαρθολομαῖος ἢ Ναθαναήλ, Θαδδαῖος, Φίλιππος, Θωμᾶς, Ἰάκωβος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, Σίμων ὁ Καννανίτης καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης. Οὗτοι ἐγκαταλείψαντες τὰς οἰκογενείας των καὶ τὰ ἔργα

των, ἠκολούθουν συνοδεύοντες πάντοτε τὸν Ἰησοῦν νύκτα καὶ ἡμέραν.

Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ ἀναφέρονται καὶ μέλη τινα τοῦ μεγάλου συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων, ὁ Νικόδημος ἐπίσημος Φαρισαῖος, Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθείας, ὁ ἀρχιτελώνης Ζακχαῖος καὶ ἄλλοι. Προσέτι δὲ ἀναφέρονται καὶ εὐσεβεῖς τινες μαθητρίαι, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, Μαρία ἡ Μαγδαλινή, Σαλώμη ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεββεδαίου, Μάρθα καὶ Μαρία αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου, Ἰωάννα ἡ σύζυγος τοῦ Χουζᾶ ἡ Σουσάννα καὶ ἄλλαι. ✕

Ἡθ. πόρισμα. Ἄν θέλωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ γίνωμεν ἄξιοι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, δεφείλομεν ἀφοῦ ἀφήσωμεν πάσας τὰς κακίας καὶ πονηρίας ἡμῶν νὰ πράττωμεν τὸ ἅγιόν του θέλημα.

Ρητόν. «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι» (Μαρκ. ἡ, 34).

5 Ἀποτομή τῆς κεφαλῆς Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Ὁ Ἡρώδης Ἀντίπας, ὁ ἡγεμὼν τῆς Γαλιλαίας συγγέλαβε τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, ἔδωσε αὐτὸν καὶ

τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν φυλακὴν χάριν τῆς Ἑρωδιάδος τῆς γυναικὸς Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ του, τὴν ὁποίαν ἤρπασεν ἀπὸ αὐτόν, διότι ἔλεγεν εἰς αὐτόν ὁ Ἰωάννης. «Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἔχῃς σύζυγον τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου.» Διὰ τοῦτο ἡ Ἑρωδιάς ἐμίσει τὸν Ἰωάννην καὶ προσεπάθει νὰ καταπέσει τὸν Ἑρώδη νὰ τὸν φονεύσῃ· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο· διότι ὁ Ἑρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο δίκαιος καὶ ἅγιος.

Ἡμέραν τινα ὁ Ἑρώδης ἐώρταζε τὰ γενέθλιά του καὶ ἔδιδε δεῖπνον εἰς τοὺς μεγιστάνας, χιλιάρχους καὶ πρώτους τῆς Γαλιλαίας. Ἐνῷ δὲ ἐκάθηντο πάντες εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἔτρωγον, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἡ κόρη τῆς Ἑρωδιάδος καὶ ἐχόρευεν ἐνώπιον ὅλων. Τοῦτο εὐχαρίστησε μὲν πάντας τοὺς προσκεκλημένους, ἰδίᾳ ὅμως τὸν Ἑρώδη, ὁ ὁποῖος καὶ εἶπεν εἰς τὸ κοράσιον μεθ' ὅρκου· «Ζήτησον παρ' ἐμοῦ ὅ,τι καὶ ἂν θέλῃς νὰ σοὶ δώσω· καὶ τὸ ἥμισυ ἀκόμη τῆς βασιλείας μου». Τὸ κοράσιον ἔσπευσε πρὸς τὴν μητέρα του καὶ ἠρώτησε· «Τί νὰ ζητήσω»; Ἐκείνη τῷ εἶπε· «Ζήτησον τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ». Ἠλθε τότε καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα· «Θέλω νὰ μοὶ δώσῃς ἀμέσως τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ». Ὁ βασιλεὺς πολὺ ἐλυπήθη ἀκούσας τοῦτο· ἀλλ' ἐπειδὴ ὠρκίσθη ἐνώπιον τῶν προσκεκλημένων, δὲν ἠθέλησε νὰ παραβῇ

τὴν ὑπόσχесίν του. Διέταξε λοιπὸν νὰ ἀποκεφαλίσωσι τὸν Ἰωάννην καὶ νὰ δώσωσι τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸ κοράσιον· τὸ δὲ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν εἰς τὴν μητέρα του. Ὅταν ἔμαθον τοῦτο οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου ἦλθον καὶ ἔλαβον τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ τὸ ἔθαψαν.

Ἡδ πόρισμα. Πρέπει νὰ προσέχη τις νὰ μὴ δίδῃ ὑποσχέσεις ἀφρόνους, πολὺ δὲ περισσότερον μεθ' ὅρκου.

Ρητά. «Ἐγὼ δὲν λέγω ὑμῖν μὴ ὀμῶσαι ὅλως» (Ματθ. ε', 34). Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ὁσίων αὐτοῦ» (ψαλμ. ια', 6).

Τροπάριον. «Ἡ τοῦ Προδρόμου ἐνδοξος ἀποτομή οἰκονομία γέγονέ τις θεϊκή, ἵνα καὶ τοῖς ἐν Ἀδὴ κηρύξῃ τὴν ἔλευσιν. Θρηγείτω οὖν Ἡρωδιάς, ἄνομον φόνον αἰτήσασα· οὐ νόμον γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ, οὐ ζῶντα αἰῶνα ἠγάπησεν, ἀλλ' ἐπίπλαστον πρόσκαιρον».

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ΄.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ. ΘΑΥΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ

1. Ὁ ἐν Κανᾶ γάμος.

Τὸ πρῶτον θαυμά του ὁ Ἰησοῦς ἐποίησεν εἰς τὴν Κανᾶν, πόλιν τῆς Γαλιλαίας. Γάμος ἐγένετο εἰς τὴν Κανᾶν, εἰς τὸν ὁποῖον προσεκληθήσαν καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του. Ἐπειδὴ δὲ ὁ οἶνος ἐτελείωσε, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· «Οἶνον δὲν ἔχουσιν». Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτήν· «Τὶ μᾶς μέλει, μήτερ· δὲν ἦλθεν ἀκόμη ἡ ὥρα μου». Λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς ὑπηρέτας· «Ὅ,τι καὶ ἂν σᾶς εἴπῃ, πράξατε». Ὑπῆρχον δὲ ἐκεῖ ἕξ ὑδρίαὶ μέγισται. Λέγει ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς ὑπηρέτας· «Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ταύτας ὕδατος»· καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. Καὶ λέγει πρὸς αὐτοὺς· «Δώσατε ἐκ τούτου πρὸς τὸν ἀρχιτρίκλινον». Ἀμα δὲ οὗτος ἔπιεν ἐκ τοῦ ὕδατος

ἐκείνου καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο μεταβεβλημένον εἰς οἶνον ἐξαίρετον, προσκαλεῖ τὸν νυμφίον καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· «Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον φέρει καί, ὅταν οἱ προσκεκλημένοι μεθυσθῶσι, φέρει τὸν κατώτερον· ἐνῶ σὺ ἐφύλαξας τὸν καλὸν οἶνον ἕως τώρα».

Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον θαῦμα, τὸ ὅποιον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Ἡθ. πόρισμα. Ἀξιομίμητον παράδειγμα εὐπειθείας καὶ ὑπακοῆς πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ προβάλλει εἰς ἡμᾶς ἐαυτὸν ὁ Ἰησοῦς.

Ρητόν. «Μέγας εἶ, Κύριε, καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ὕμνον τῶν θαυμασίων σου!»

✠ 2. Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος.

Ἡμέραν τινὰ θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ δείξῃ εἰς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ τὴν δόξαν του, τὴν ὁποίαν ἐμελλε νὰ ἔχῃ μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψίν του, παραλαμβάνει τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ ἀναβαίνει μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὄρος Θαβώρ, διὰ νὰ προσευχηθῇ. Ἐκεῖ ἐξαίφνης μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ τὸ μὲν πρόσωπον αὐτοῦ, ἔλαμπεν ὡς ὁ

ἥλιος, τὰ δὲ ἐνδύματα αὐτοῦ ἔγειναν λευκά, ὥς τὸ φῶς. Συγχρόνως ἐφάνησαν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλίας καὶ συνωμίλουν μετ' αὐτοῦ. Ἀποκριθεὶς τότε ὁ Πέτρος εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· «Κύριε, καλὸν εἶναι νὰ μείνωμεν ἐνταῦθα· ἂν θέλῃς νὰ κατασκευάσωμεν τρεῖς σκηνάς, μίαν διὰ σέ, μίαν διὰ τὸν Μωϋσῆν καὶ μίαν διὰ τὸν Ἡλίαν¹». Ἐνῷ δὲ ἐλάλει ἔτι ὁ Πέτρος, αἶφνης μία νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτοὺς (τὸν Ἰησοῦν καὶ τοὺς δύο προφήτας)· καὶ φωνὴ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα. «Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐνῷ ἠὺδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε». Οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες τὴν φωνὴν ταύτην ἐφοβήθησαν καὶ ἔπεσαν πρηνεῖς κατὰ γῆς. Ἄλλ' ὁ Ἰησοὺς πλησιάσας ἤγγισεν αὐτοὺς λέγων. «Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε». Τότε ὕψωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ δὲν εἶδον ἄλλον τινά, εἰμὴ μόνον τὸν Ἰησοῦν.

Ἐνῷ δὲ κατέβαινον ἀπὸ τοῦ ὄρους, παρήγγειλεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοὺς νὰ μὴ εἴπωσιν ὅ,τι εἶδον, ἕως οὗ ἀναστῇ ἐκ νεκρῶν.

Τροπᾶριον «Μεταμορφώθης ἐν τῷ ὄρει, Χριστὲ ὁ Θεός, δεῖξας τοῖς μαθηταῖς σου τὴν δόξαν σου, καθὼς

1) Ὁ Πέτρος μεριμνῶν περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Ἰησοῦ, προσπαθεῖ νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ παραμείνῃ διαρκῶς μετὰ τῶν προφητῶν, μακρὰν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις κινδύνων.

ἡδύναντο. Λάμπον καὶ ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὸ φῶς σου
νὸ αἶδιον. πρεσβεῖας τῆς θεοτόκου, φωτοδότα, δόξα σοι».

Σημ. Τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος ἐφορᾶζομεν τὴν
βῆν Αὐγούστου, ὅτε ψάλλεται τὸ ἀνωτέρω τροπάριον.

3. Τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἡμέραν τινὰ ἀπέστειλε τοὺς
δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἀνὰ δύο εἰς τὰς διαφόρους
πόλεις καὶ κώμας τῆς Γαλιλαίας, διὰ νὰ κηρύξωσι
τὸ Εὐαγγέλιόν του. Παρήγγειλε δὲ εἰς αὐτοὺς ταῦτα.
«Εἰς τὰ ἔθνη καὶ εἰς τὰς πόλεις τῶν Σαμαρειτῶν μὴ
εἰσέλθετε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον εἰς τὰ πρόβατα τὰ
ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. Κηρύσσετε δὲ ὅτι ἤγγικεν
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· ἀσθενοῦντας θεραπεύετε,
λεπροὺς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκ-
βάλλετε, δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δοῦτε. Μὴ ἔχετε
μαζὴν σας μήτε χρυσὸν καὶ ἄργυρον, μήτε πήραν
καὶ ράβδον, μήτε δύο χιτῶνας. Εἰς τὴν πόλιν ἢ εἰς
τὴν οἰκίαν, ἣ ὁποία θὰ σᾶς δεχθῇ καὶ ἀκούσῃ τὸν
λόγον σας, ἃς μείνῃ καὶ ἡ εὐλογία σας· εἰ δὲ μὴ
ἐξελθόντες ἐκτινάξατε καὶ τὸν κονιορτὸν αὐτὸν ἀπὸ
τῶν ποδῶν σας. Μετὰ βεβαιότητος σᾶς λέγω ὅτι ἐπιει-
κέστερος θὰ εἶναι ὁ Θεὸς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς
κρίσεως εἰς τὴν γῆν τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων παρὰ

εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην. Σᾶς ἀποστέλλω ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε λοιπὸν φρόνιμοι, ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἄκακοι, ὡς αἱ περιστεραί. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· διότι θὰ σᾶς παραδώσωσιν εἰς τὰ συνέδρια καὶ ἐντὸς τῶν συναγωγῶν των θὰ σᾶς μαστιγώσωσι καὶ ἐνώπιον ἡγεμόνων καὶ βασιλέων θὰ σᾶς φέρωσιν ἐξ αἰτίας μου. Ἄλλ' ὅταν παραδίδησθε, μὴ φροντίζετε τί θὰ εἴπητε· διότι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν στιγμὴν ἐκείνην θὰ σᾶς ὁδηγήσῃ τί νὰ εἴπητε. Θὰ παραδώσῃ δὲ εἰς θάνατον ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ ὁ πατὴρ τὸ τέκνον καὶ τὰ τέκνα θὰ ἐπαναστατήσωσι κατὰ τῶν γονέων καὶ θὰ τοὺς θανατώσωσι καὶ θὰ μισήσθε ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὅστις ὅμως ὑπομένει μέχρι τέλους, οὗτος θὰ σωθῇ. Ὅταν σᾶς διώκωσιν εἰς τὴν μίαν πόλιν, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. Δὲν ὑπάρχει μαθητῆς ἀνώτερος τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, οὔτε δοῦλος ἀνώτερος τοῦ κυρίου του. Ἄν ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ σᾶς θὰ διώξωσι. Μὴ φοβεῖσθε ἐκείνους, οἱ ὅποιοι φονεύουσι τὸ σῶμα, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ φονεύσωσι τὴν ψυχὴν· φοβήθητε μᾶλλον ἐκείνους, ὅστις δύναται νὰ καταστρέψῃ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Δύο στρουθία δὲν πωλοῦνται ἀντὶ ἐνὸς ἀσσαρίου; καὶ ὅμως οὔτε ἐν ἐξ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ πέσῃ κατὰ γῆς ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ Πατρὸς σας. Ὑμῶν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς εἶναι μεμετρημένα. Μὴ φοβεῖσθε λοιπόν· διότι σεῖς εἴσθε πολυτι-

μόταροι πολλῶν στρουθίων. Ὅστις ὁμολογήσῃ ἐμὲ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, θὰ ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ὅστις δὲ μὲ ἀρνηθῇ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἀρνηθῶ καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα, υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ γίνῃ μαθητῆς μου· καὶ ὅστις δὲν λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ διὰ νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ γίνῃ μαθητῆς μου. Ὅστις δέχεται ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ δεχόμενος ἐμέ, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με».

Ταύτας καὶ ἄλλας παραγγελίας ἔδωκεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς δώδεκα. Προεῖπε δὲ εἰς αὐτοὺς τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας θὰ ἀπαντήσωσιν εἰς τὸ ἔργον των, διὰ νὰ μὴ ἀποθαρρύνωνται ὁσάκις ἀπαντῶσι ταύτας.

Ρητόν. «Ὅστις θέλει ὀπίσω ἔλθειν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι» (Μαρκ. η', 34.)

4. Θεραπεία τοῦ δούλου τοῦ ἑκατοντάρχου.

Ἦλθεν ἡμέραν τινα ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Καπερναοῦμ. Ἐκεῖ ἦτο Ρωμαῖός τις ἑκατόνταρχος, τοῦ ὁποίου ὁ δοῦλος ἦσθέναι βαρέως. Οὗτος ἀκούσας ὅτι ὁ Ἰησοῦς εὕρισκετο εἰς τὴν Καπερναοῦμ, ἦλθε πρὸς

αὐτόν, παρακαλῶν αὐτόν καὶ λέγων. «Κύριε, ὁ παῖς μου κεῖται εἰς τὴν οἰκίαν μου παραλυτικὸς καὶ πολὺ βασανίζεται». Λέγει πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς. «Ὑγὼ θὰ ἔλθω καὶ θὰ τὸν θεραπεύσω». Ἀλλ' ὁ Ἑκατόνταρχος συναισθανόμενος τὴν ἁμαρτωλὸν αὐτοῦ κατάστασιν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. «Κύριε δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ σὲ δεχθῶ εἰς τὴν οἰκίαν μου· μόνον λόγον εἶπε καὶ θὰ θεραπευθῇ ὁ δούλός μου· διότι καὶ ἐγὼ ἔχω ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου στρατιώτας· καὶ εἰς τοῦτον μὲν λέγω «**Πορεύθητι**» καὶ πορεύεται· εἰς ἄλλον λέγω «**Ἔρχου**» καὶ ἔρχεται· καὶ εἰς τὸν δούλόν μου λέγω «**Ποίησον τοῦτο**» καὶ τὸ πράττει». Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τοῦ Ἑκατοντάρχου, ἐθαύμασε διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ πίστιν καὶ στραφεὶς εἶτα πρὸς τοὺς ἀκολουθοῦντας. «Ἀληθῶς σᾶς λέγω, ὅτι οὔτε μετὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν δὲν εὑρον τόσῃ μεγάλην πίστιν». Καὶ πρὸς τὸν Ἑκατόνταρχον λέγει. «Ὑπάγε καὶ καθὼς ἐπίστευσας ἅς γίνῃ». Καὶ ἐθεραπεύθη ὁ δούλος τὴν ὥραν ἐκείνην.

Ἡθ πόρισμα. Πρέπει νὰ ἔχωμεν μεγάλην πίστιν εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ· διότι «Τὰ πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι» (Μαρκ. θ', 23).

5. Ἀνάστασις τοῦ ἐν Ναὶν υἱοῦ τῆς χήρας.

Ἐνῷ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο ἡμέραν τινὰ μετὰ τῶν μαθητῶν του εἰς τινα πόλιν, καλουμένην Ναὶν, ὅτε ἐπλησίασεν εἰς τὴν πύλιν τῆς πόλεως, ἰδοὺ ἐκομίζετο ἔξω νεκρός, υἱὸς μονογενῆς χήρας τινός, καὶ ὄχλος πολὺς ἠκολούθη αὐτήν. Ὅτε εἶδεν αὐτήν ὁ Ἰησοῦς κλαίουσαν εὐσπλαγχνίσθη καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν· «Μὴ κλαῖε»· καὶ πλησιάσας ἐκράτησε τὸ φέρετρον, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν. Τότε δὲ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τὸν νεκρόν «Νεανίσκα, σοὶ λέγω· ἐγέρθητι». Καὶ ἀμέσως ἀνεκάθησεν ὁ νεκρός καὶ ἤρχισε νὰ ὁμιλή· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν μητέρα του.

Πάντες δὲ οἱ παρόντες ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν, λέγοντες. Προφήτης μέγας ἠγέρθη μεταξύ ἡμῶν καὶ ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο τὸν λαὸν αὐτοῦ».

Ἠθ. πόρισμα. Ὁ Σωτὴρ ἔδειξε τὴν μεγάλην εὐσπλαγχνίαν του πρὸς τὴν τεθλιμμένην μητέρα.

Ρητόν. «Ὁ Θεὸς ἡμῶν χρηστὸς καὶ ἀληθής, μακρόθυμος καὶ ἐν ἐλέει διοικῶν τὰ πάντα» (Σοφ. Σολ. ιε', 1).

†6 Ὁ Ἰησοῦς θεραπεύει τὸν ἐκ γενετῆς τυφλόν.

Σάββατόν τι ὁ Ἰησοῦς περιπατῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ συνήντησε καθ' ὁδὸν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες.

Διδάσκαλε, ποῖος ἡμάρτησεν; οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ· διὰ νὰ γεννηθῇ τυφλός; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. «Οὔτε οὗτος ἡμαρτήσεν, οὔτε οἱ γονεῖς του· ἀλλ' ἐγεννήθη τυφλός, διὰ νὰ φανερωθῶσι δι' αὐτοῦ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ». Καὶ ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ἔπτυσσε κατὰ γῆς, ἐποίησε πηλόν, ἔχρισε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν «Ὑπαγε νὰ νιφθῇς εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ». Ὁ τυφλὸς ἔπραξε τοῦτο καὶ ἐπέστρεψε βλέπων. Οἱ γείτονες καὶ πάντες ὅσοι ἔβλεπον αὐτὸν πρότερον τυφλόν, ἔλεγον. «Δὲν εἶναι οὗτος, ὅστις ἐκάρθητο καὶ ἐζήτει ἐλεημοσύνην;» Καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγον, ὅτι οὗτος εἶναι· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι εἶναι ἄλλος ὅμοιος μὲ τὸν τυφλόν. Ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν· «Ἐγὼ εἶμαι». Τὸν ἡρώτων λοιπόν· «Πῶς ἠνεώχθησαν οἱ ὀφθαλμοί σου»; Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη· «Ἄνθρωπος, λεγόμενος Ἰησοῦς, πηλὸν ἐποίησεν, ἔχρισε τοὺς ὀφθαλμοὺς μου καὶ μοι εἶπε· Ὑπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ καὶ νίψαι· ἐγὼ δὲ ἀπελθὼν καὶ νιφθεὶς ἀνέβλεφα.»

Μετὰ ταῦτα ἔφερον αὐτὸν εἰς τοὺς Φαρισαίους.

Ἐκεῖνοι τὸν ἠρώτησαν· «Πῶς ἀνέβλεψας»; Ἐκεῖνος ἀπήντησε· «Πηλὸν ἔθνηκεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ νιφθεις ἀνέβλεψα». Ἦτο δὲ Σάββατον, ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἐποίησε τὸ θαῦμα τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἔλεγόν τινες ἐκ τῶν Φαρισαίων· «Οὗτος ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ δὲν φυλάττει τὸ Σάββατον». Ἄλλοι δὲ ἔλεγον· «Καὶ πῶς δύναται ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος τοιαῦτα νὰ πράττη»; Καὶ φιλονεικία ἠγέρθη μεταξὺ αὐτῶν. Ἡρώτησαν δὲ καὶ τὸν πρότερον τυφλόν· «Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ἀφοῦ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς σου»; «Ἐγὼ νομίζω ὅτι προφήτης εἶναι», ἀπήντησεν ἐκεῖνος.

Ἐπειδὴ οἱ Φαρισαῖοι δὲν ἐπίστευσαν περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦτο τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψε, προσεκάλεσαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἠρώτησαν· «Οὗτος εἶναι ὁ υἱὸς σας, περὶ τοῦ ὁποίου λέγετε, ὅτι ἐγεννήθη τυφλός; πῶς τώρα βλέπει»; Ἀπεκρίθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ· «Γνωρίζομεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς ὅμως τώρα βλέπει καὶ ποῖος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν. Αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε». Τοιουτοτρόπως ἀπεκρίθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ, διότι ἐφοβοῦντο τοὺς Φαρισαίους, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀποφασίσῃ ἀναμεταξύ των νὰ κάμωσιν ἀποσυνάγωγον (ν' ἀποκλείσωσι δηλ. ἀπὸ τῆς ὁλομελείας τῶν Ἰσραηλιτῶν) πάντα, ὅστις ἤθελεν ὁμολογήσῃ τὸν Ἰησοῦν ὡς Μεσσίαν. Τότε προσεκάλεσαν

ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἦτο τυφλὸς καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν· «Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ἁμαρτωλός». Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη· «Ἄν εἶναι ἁμαρτωλός δὲν γνωρίζω· ἐγὼ ἔν μόνον γνωρίζω, ὅτι ἤμην τυφλὸς καὶ τώρα βλέπω». Ἡρώτησαν αὐτὸν καὶ πάλιν· «Τί σοὶ ἔκαμε; πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς»; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· «Πρὸ ὀλίγου διηγῆθην πρὸς ὑμᾶς τοῦτο· δὲν ἠκούσατε; διατί πάλιν μὲ ἐρωτᾶτε; Μήπως θέλετε καὶ σεῖς νὰ γίνητε μαθηταί του;». Τότε τὸν ὕβρισαν καὶ εἶπον· «Σὺ εἶσαι μαθητῆς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ εἴμεθα μαθηταὶ τοῦ Μωϋσέως. Ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅτι ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐλάλησεν· ἐνῷ τοῦτον δὲν γνωρίζομεν πόθεν εἶναι». Ἀπεκρίθη δὲ ὁ ἄνθρωπος πρὸς αὐτούς· «Τοῦτο εἶναι τὸ θαυμαστὸν ὅτι σεῖς μὲν δὲν γνωρίζετε πόθεν ἐστὶ, καὶ ὅμως οὗτος ἤνοιξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς. Γνωρίζομεν δὲ ὅτι ὁ Θεὸς ἁμαρτωλοὺς δὲν ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις εἶναι θεοσεβῆς καὶ τὸ θέλημα τούτου πράττῃ, τούτου ἀκούει. Δὲν ἠκούσθη δὲ ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου μέχρι σήμερον, ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ ἐκ γενετῆς». Τότε ὀργισθέντες οἱ Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς αὐτόν· «Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς;» Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω. Μετ' ὀλίγον εὐρὼν αὐτὸν καθ' ὁδὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπε· «Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ;» Καὶ ἐκεῖνος ἀπήντη-

σε· «Καὶ ποῖος εἶναι, Κύριε, διὰ νὰ πιστεσω εἰς αὐτόν»; Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ εἶπε· «Καὶ εἶδες αὐτόν καὶ ὁ δμιλῶν μετὰ σοῦ, ἐκείνος εἶναι». Ὁ δὲ τυφλὸς ἀνεφώνησε. «Πιστεύω, Κύριε». Καὶ προσεκύνησεν αὐτόν.

Ἡθ. πόρισμα. Πολλάκις ἢ ὁ ἴδιος ἄνθρωπος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶναι αἰτία τῶν ἀσθενειῶν καὶ συμφορῶν αὐτοῦ. Ὡς προσφυλαττώμεθα ὅθεν ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. Μακρὰν δι' ἀφ' ἡμῶν ὁ φθόνος, ἡ ρίζα τοσούτων κακῶν. Οἱ Φαρισαῖοι, ἐνῶ ἔβλεπον τὸν τυφλὸν καθήμενον παρὰ τὴν ὁδὸν καὶ ἐπαιτοῦντα, φθονοῦντες ὄχι μόνον δὲν ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὠνόμαζον ἁμαρτωλόν, λαοπλάνον καὶ παραβάτην τοῦ θείου νόμου.

Ρητόν. «Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε».

7. Θεραπεία τοῦ ἐν Βηθσεδᾶ παραλυτικοῦ.

Ἀνέβη ἡμέραν τινα ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱεροσόλυμα. Ὑπῆρχε δὲ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, πλησίον εἰς τὴν προβατικὴν πύλην τῆς πόλεως μία κολυμβήθρα (δεξαμενὴ), ἣ ὁποῖα ἐλέγετο Ἑβραϊστὶ Βηθσεδᾶ, (οἶκος ἐλέους, εὐεργεσίας, ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῇ ἐνεργουμένης θεραπείας διαφόρων νοσημάτων) καὶ ἣ ὁποῖα εἶχε πέντε στοᾶς. Εἰς τὰς στοᾶς ταύτας κατέκειτο πλῆθος πολὺ ἀσθενούντων, τυφλῶν,

χωλῶν ξηρῶν, οἵτινες περιέμενον τὴν κίνησιν τοῦ ὕδατος· διότι ἄγγελος Κυρίου κατὰ καιρὸν κατέβαινεν εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ ἐτάραττε τὸ ὕδωρ· ὅστις λοιπὸν εἰσῆρχετο εἰς τὸ ὕδωρ πρῶτος μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ἐθεραπεύετο, ὅποιανδήποτε ἀσθενειαν καὶ ἂν εἶχε. Μεταξὺ τῶν ἐκεῖ κατακειμένων ἀσθενῶν ὑπῆρχε καὶ ἄνθρωπός τις, ὅστις ἐπὶ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη κατέκειτο ἐκεῖ παραλυτικός. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐννοήσας ὅτι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εὗρίσκετο ἐκεῖ, εὐσπλαγχνισθεὶς τῷ λέγει· «Θέλεις νὰ γίνῃς ὑγιής»; Ὁ ἀσθενῶν ἀπεκρίθη· «Κύριε, δὲν ἔχω ἄνθρωπον, ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν. Ἐνῷ δὲ ἔρχομαι, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει». Ὁ Ἰησοῦς λέγει· τότε πρὸς αὐτόν· «Ἐγέρθητι, λάβε τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει». Καὶ ἀμέσως ἐθεραπεύθη ὁ ἄνθρωπος, ἠγέρθη, ἔλαβε τὸν κράββατόν του καὶ περιεπάτει. Ἦτο δὲ Σάββατον τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἔλεγον δὲ οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸν θεραπευθέντα· «Σάββατον εἶναι· δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φέρῃς τὸν κράββατόν σου». Αὐτὸς δὲ εἶπεν· «Ὁ ποιήσας με ἡγιῇ, ἐκεῖνος μοὶ εἶπε· Λάβε τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει». Ἡρώτησαν αὐτόν· «Καὶ ποῖος εἶναι ὁ ἄνθρωπος οὗτος»; Ἀλλ' οὗτος δὲν ἐγνώριζεν αὐτόν, διότι ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὸ θαῦμα εἶχεν ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν ταχέως. Μετὰ ταῦτα εὗρίσκει αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τῷ λέγει·

«*Ἴδε ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται*». Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἐκείνος, ὁ ὁποῖος τὸν ἐθεράπευσεν.

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ ἁμαρτία πολλὰ κακὰ φέρει, ἀσθενείας, παραλυσίαν, καὶ θάνατον ἐπὶ τέλους σωματικὸν καὶ ψυχικόν. Ὁ φθόνος εἶναι μέγα κακόν· Ἐμπορικαὶ ἐργασίαι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται κατὰ τὰς ἐορτάς. Φιλάνθρωποι ὁμῶς καὶ ἱερὰ ἐργασίαι πρέπει κατ' αὐτὰς κυρίως νὰ γίνονται.

Ρητά. «Γίνεσθαι οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν». (Λουκ. στ', 36). «Ἡ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον» (Ἰάκωβ. Α', 15).

8. Διατροφή τῶν 5000.

Ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἔμαθε τὸν θάνατον Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Καπερναοὺμ καὶ διὰ πλοιαρίου διαβάς τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος ἀπεβιβάσθη εἰς τινα ἔρημον παραλίαν αὐτῆς, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ μετὰ τῶν μαθητῶν του. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτὸν διὰ ξηρᾶς, διὰ νὰ ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν του καὶ νὰ ἴδωσι τὰ θαύματά του. Ὁ Ἰησοῦς, ὅταν εἶδε τὴν προθυμίαν ταύτην τοῦ ὄχλου τὸν εὐσπλαγχνίσθη, ἐπειδὴ ὁμοιάζον πρόβατα ἄνευ

ποιμένος, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀσθενεῖς τῶν, ἤρχισε δὲ νὰ διδάσκη τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Περὶ δὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ τῷ εἶπον· «Κύριε, ὁ τόπος εἶναι ἔρημος καὶ ἡ ὥρα παρήλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰς πέριξ κώμας καὶ ἀγοράσωσι τροφάς». «Ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς· «Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ

Ὁ Ἰησοῦς εὐλογεῖ τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθῦς.

ἀπέλθωσι· δώσατε εἰς αὐτοὺς σεῖς νὰ φάγωσιν». Οἱ μαθηταὶ θαυμάσαντες εἶπον· «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ δώσωμεν εἰς τόσον πλῆθος τροφήν; ἡμεῖς δὲν ἔχομεν εἰμὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθῦς». Τότε λέγει ὁ Ἰησοῦς· «Φέρετέ μοι αὐτά». Οἱ μαθηταὶ ἔφερον τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθῦς. Ὁ Ἰησοῦς διέταξε κατόπιν τοὺς ὄχλους νὰ καθίσωσιν ἐπὶ τῶν χόρτων καθ' ὁμί-

λους ἀνὰ 100 ἢ 50. Μετὰ ταῦτα ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἠυλόγησε τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθῦς καὶ κόψας ἔδωκε τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθῦς εἰς τοὺς μαθητάς, οἱ δὲ μαθηταὶ εἰς τοὺς ὄχλους. Ἐφαγον δὲ πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν καὶ ἐπερίσσευσαν δώδεκα κόφινοί κλασμάτων. Ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες 5000 ἄνδρες ἐκτὸς τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων. Μετὰ ταῦτα ἀπέλυσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὄχλους.

Ἡδ. πόρισμα. Ὡς ἀγαθοποιῶμεν τὸν πλησίον ἡμῶν. Ὡς τρέφωμεν τοὺς πεινῶντας, ὥς ἐλεῶμεν τοὺς πάσχοντας.

Ρητόν. «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπεινάσαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ» (Ψαλμ. λγ', 11).

9. Ὁ Ἰησοῦς καταπαύει τὴν τρικυμίαν.

Ἡμέραν τινα ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εἰς ἓν πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν του, διὰ νὰ διέλθωσιν εἰς τὸ ἀντικρὺ μέρος τῆς λίμνης Γενησαρέτ. Ἐνῷ δὲ ἔπλεε τὸ πλοῖον, ὁ Ἰησοῦς κεκοπιακῶς καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐκ τῆς ἐργασίας ἐξηπλώθη καὶ ἀπεκοιμήθη. Αἰφνης ὁμως ἐγένετο μεγάλη τρικυμία εἰς τὴν λίμνην, τὰ κύματα εἰσέρχοντο μὲ δρμὴν ἐντὸς τοῦ πλοίου, τὸ ὅποσον ἐκινδύνευε νὰ καταποντισθῇ.

Οἱ δὲ μαθηταὶ βλέποντες τὸν κίνδυνον ἐφοβήθησαν καὶ προσελθόντες ἐξύπνησαν τὸν Ἰησοῦν, λέγοντες· «Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα». Καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτούς· «Διατί εἴσθε δειλοί, ὀλιγόπιστοι»; Ἐπειτα ἐσηκώθη καὶ διέταξε τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν θάλασσαν νὰ ἡσυχάσωσι καὶ παρευθὺς ἔγεινε μεγάλη γαλήνη. Πάντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες· «Ποῖος εἶναι οὗτος, εἰς τὸν ὅποιον καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν»;

Ἡθ. πόρισμα. Εἰς πάντα κίνδυνον πρέπει νὰ προστρέχωμεν εἰς τὸν Κύριον, καὶ οὗτος μᾶς σώζει.

Ρητόν. «Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας ὅτι Κύριος ὕψιστος, φοβερός, βασιλεὺς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν».

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ΄.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὅρους διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

α) Οἱ Μακαρισμοί.

✕ Ἡ φήμη τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ ἠκούσθη ὅχι μόνον εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ ὅλην τὴν Συρίαν· διὰ τοῦτο πλῆθος ἄπειρον ἠκολούθη τὸν Ἰησοῦν, διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν του. Ἡμέραν τινα, ὅτε εἶδεν ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα πολλὸν ὄχλον ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἄλλων μερῶν, ἀνέβη ἐπὶ τινος ὄρους καὶ ἐκεῖθεν ἤρχισε νὰ διδάσκῃ αὐτούς, λέγων·

«Μακάριοι εἶναι οἱ ταπεινόφρονες, διότι αὐτῶν εἶναι ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Μακάριοι εἶναι οἱ πενθοῦντες διὰ τὰς ἁμαρτίας των, διότι αὐτοὶ θὰ παρηγορηθῶσιν.

Μακάριοι οἱ πραεῖς, διότι αὐτοὶ θὰ κληρονομήσωσι τὴν γῆν.

Μακάριοι οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν δικαιοσύνην, διότι αὐτοὶ θὰ ἀπολαύσωσιν αὐτήν.

Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, διότι αὐτοὶ θὰ ἐλεηθῶσι παρὰ τοῦ ἐλεήμονος Θεοῦ.

Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ (ἔχοντες καρδίαν καθάραν, ἀπηλλαγμένην δηλονότι δόλου, φθόνου, ἀπάτης κτλ.), διότι αὐτοὶ θὰ ἴδωσι τὸν Θεόν.

Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, διότι αὐτοὶ εἶναι ἄξιοι νὰ ὀνομασθῶσιν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ.

Μακάριοι ὅσοι καταδιώκονται ἕνεκεν δικαιοσύνης, διότι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Μακάριοι θὰ εἰσθαι σεῖς οἱ μαθηταί μου, ὅταν σὰς ὀνειδίσωσι, σὰς καταδιώξωσι καὶ σὰς συκοφαντήσωσι διὰ τὸ ὀνομά μου, μὴ θέλοντες νὰ ἀκούσωσι τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας. Χαίρετε τότε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, διότι ἡ ἀνταμειβή σας θὰ εἶναι μεγάλη ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Ἡδ. πόρισμα. Διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ μακαριότητα ὀφείλομεν λοιπὸν νὰ εἴμεθα ταπεινόφρονες, προῖοι, ἐλεήμονες, ἄνευ δόλου καὶ ἀπάτης, εἰρηνικοὶ εἰς πάντα καὶ χάριν τοῦ καλοῦ πρόθυμοι.

β) Συμπλήρωσις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

Ἐπειδὴ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ Φαρισαῖοι, διὰ νὰ καταπέσωσι τὸν ὄχλον νὰ μὴ πιστεύῃ εἰς αὐτόν, διέδιδον ὅτι ὁ Ἰησοῦς

ἤλθε νὰ καταλύσῃ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τὸν ὄχλον ἀπὸ τοῦ ἔρους. «Μὴ νομίσητε ὅτι ἤλθον νὰ καταλύσω τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· ἀλλὰ τοῦναντίον νὰ συμπληρώσω καὶ τελειοποιήσω αὐτόν. Ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως λέγει «οὐ φονεύσεις». Ἐγὼ ὅμως σὰς λέγω· ὅτι ὄχι μόνον ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ φονεύῃ ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἐργίζῃται καὶ ὑβρίζῃ ἢ μισῇ ἀδίκως τὸν ἀδελφόν του, διότι ἁμαρτάνει.

Ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως λέγει οὐκ ἐπιιορκήσης· ἐγὼ ὅμως σὰς λέγω, ὄχι μόνον νὰ μὴ ἐπιιορκεῖτε, ἀλλὰ νὰ εἰσθε τόσοι φιλαλήθεις, ὥστε νὰ μὴ ἔχητε ὅλως διόλου ἀνάγκη νὰ ὀρκων, ἀλλὰ νὰ ἀρκεῖσθε εἰς τὸ Ναί, Ναί καὶ εἰς τὸ Οὐ, Οὐ.

Ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως λέγει «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου». Ἐγὼ ὅμως σὰς λέγω. Ἀγαπάτε τοὺς ἐχθρούς σας, εὐλογῆτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, εὐαρεστητε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν βλαπτόντων καὶ καταδιωκόντων ὑμᾶς. Τοιοῦτοτρόπως μόνον δύνασθε νὰ γίνητε ἄξιοι υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὁ ὁποῖος ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους· διότι ἐὰν ἀγαπάτε ἐκείνους, οἵτινες σὰς ἀγαπῶσι, ποίαν ἀνταμοιβὴν ἔχετε παρὰ τοῦ Θεοῦ; Μήπως δὲν πράττουσι τὸ ἴδιον καὶ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι;

Γίνεσθε λοιπὸν τέλειοι, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν τέλειος εἶναι».

ᾠθ. πόρισμα. Θέλει ὁ Σωτὴρ νὰ ἀποφεύγωμεν τὴν ὕβριν, τὴν ὀργήν, τὴν μνησικακίαν, νὰ εἴμεθα καθαροὶ τὴν καρδίαν, νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον, καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀποδίδωμεν καὶ θὰ ἀγαπᾷ ἡμᾶς ὁ Θεός.

γ) Περὶ ἐλεημοσύνης καὶ προσευχῆς.

Περὶ ἐλεημοσύνης εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα. «Προσέχετε νὰ μὴ πράττετε τὸ καλὸν πρὸς ἐπίδειξιν, ἀλλὰ χάριν αὐτοῦ τοῦ καλοῦ. Ὅταν π. χ. κάμνητε ἐλεημοσύνην, νὰ μὴ κάμνητε ταύτην ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θρασυθῆναι, διότι ἡ τοιαύτη ἐλεημοσύνη οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν. Ὅταν σὺ δίδῃς ἐλεημοσύνην, ἅς μὴ γνωρίζῃ ἡ ἀριστερά σου τί πράττει ἡ δεξιὰ σου· καὶ ὁ Θεός, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, θὰ σέ ἀνταμίσψῃ ἐν τῷ φανερῷ».

Ρητόν. «Ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ρύεται καὶ αὕτη ἀποκαθαροῖ πάσαν ἁμαρτίαν».

Περὶ προσευχῆς εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα. «Μὴ προσεύχεσθε, καθὼς οἱ ὑποκριταὶ καὶ οἱ Φαρισαῖοι οἱ ὅποιοι προσεύχονται εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ εἰς τὰς πλατείας, διὰ νὰ βλέπουσιν αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι· ἡ τοιαύτη προσευχή δὲν ἔχει ἀξίαν, οὔτε εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν. Σὺ ὅταν προσεύχησαι, εἰσελθε εἰς

τὸ ταμεῖόν σου, καὶ κλείσας καλῶς τὴν θύραν προσευχήθητι εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ θὰ σὲ ἀνταμείψῃ ἐν τῷ φανερῷ. Ὅταν δὲ προσεύχησθῃς, μὴ πολυλογεῖτε, καθὼς οἱ ἐθνικοὶ, οἱ ὅποιοι νομίζουσιν ὅτι διὰ τῆς πολυλογίας των θὰ εἰσακουσθῶσι. Σεῖς προσέχεσθε τοιουτοτρόπως. «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν, τὸν ἐπιούσιον, δὸς ἡμῖν σήμερον καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμῶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν».

Ῥητόν. «Ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετ' εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ἡμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν Θεόν». (Φιλιπ. δ', 6).

Περὶ νηστείας εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα. «Ὅταν νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, καθὼς οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποί, οἱ ὅποιοι ἀφανίζουσι τὰ πρόσωπά των, διὰ νὰ φανῶσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους νηστεύοντες· ἡ τοιαύτη νηστεία οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν. Σὺ δέ, ὅταν νηστεύῃς, ἀλειφαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, διὰ νὰ μὴ φανῇς εἰς τοὺς ἀνθρώπους νηστεύων, ἀλλ' εἰς τὸν πατέρα σου, τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ

σου, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, θὰ σὲ ἀνταμείψῃ ἐν τῷ φανερῷ».

δ) Περὶ πλεονεξίας, ἡδυπαθείας καὶ κατακρίσεως.

Περὶ *πλεονεξίας* εἶπε πρὸς αὐτοὺς ταῦτα· «Μὴ θησαυρίζετε θησαυροὺς ἐπιγείους, οἱ ὅποιοι εὐκόλως καταστρέφονται· ἀλλὰ θησαυρίζετε θησαυροὺς οὐρανίους, οἱ ὅποιοι μένουσιν ἄφθαρτοι, αἰώνιοι καὶ ἀναφαίρετοι (αἱ ἀρεταί)· διότι ὅπου εἶναι ὁ θησαυρός σας, ἐκεῖ θὰ εἶναι καὶ ἡ καρδιά σας. Οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ εἰς δύο κυρίους, διότι ἢ τὸν ἓνα θὰ μισήσῃ καὶ τὸν ἄλλον θὰ ἀγαπήσῃ, ἢ θὰ προσκολληθῇ εἰς τὸν ἓνα καὶ τὸν ἄλλον θὰ καταφρονήσῃ. Τοιουτοτρόπως καὶ σεῖς δὲν δύνασθε νὰ δουλεύητε συγχρόνως τὸν Θεὸν καὶ τὸν Μαμμωνᾶν, τουτέστι τὸν Θεὸν καὶ τὴν ὕλην».

Περὶ *ἡδυπαθείας* εἶπεν εἰς αὐτοὺς ταῦτα. «Μὴ φροντίζετε τί θὰ φάγητε, ἢ τί θὰ πίνητε, ἢ τί θὰ ἐνδυθῆτε. Παρατηρήσατε μετὰ προσοχῆς τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ, τὰ ὅποια οὔτε σπεύρουσιν, οὔτε θερίζουσιν, οὔτε συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὅμως ὁ οὐράνιος πατὴρ τρέφει αὐτά. Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; Παρατηρήσατε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὔτε νήθουσιν, οὔτε κοπιῶσι· καὶ ὅμως ὁ Θεὸς τὰ ἐνδύει μὲ τόσῃ λαμπρότητα, μὲ ἔσθην δὲν ἐνεδύθη οὐδὲ αὐτὸς ὁ Σολομών. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸν χόρτον, ὅστις σή-

μερον εἶναι καὶ αὖριον εἰς τὸν κλίβανον ρίπτεται, με-
 τοιοῦτον λαμπρὸν ἔνδυμα ὁ Θεὸς στολίζῃ, περὶ ὑμῶν,
 οἳ ὅποιοι διαφέρετε καὶ ἀπὸ τὰ πτηνά, καὶ ἀπὸ τὸν
 χόρτον, δὲν θὰ φροντίσῃ, ὀλιγόπιστοι; Ζητεῖται πρῶ-
 τον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐ-
 τοῦ (δηλ. τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ) καὶ θὰ προστεθῶ-
 σιν εἰς ταῦτα καὶ ἐκεῖνα (τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ).»

Περὶ **κατακρίσεως** εἶπεν εἰς αὐτοὺς ταῦτα· «Μὴ
 κατακρίνετε τοὺς ἄλλους, διὰ νὰ μὴ κατακριθῇτε καὶ
 σεῖς· διότι μετὰ τὸ μέτρον, μετὰ τὸ ὅποῖον μετρεῖτε, θὰ
 μετρηθῇτε καὶ σεῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Διατί βλέπεis τὸ
κάρφος (μικρὸν ἐλάττωμα ἢ ἀμάρτημα), τὸ ὅποῖον
 εὐρίσκεται εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
δοκὸν (μέγα ἐλάττωμα ἢ ἀμάρτημα), ἣ ὁποία ὑπάρ-
 χει εἰς τὸν ὀφθαλμόν σου δὲν αἰσθάνεσαι; Ὑποκριτά,
 ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ
 τότε θὰ δυνηθῇς νὰ ἐκβάλῃς καὶ τὸ κάρφος ἐκ τοῦ
 ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου» (δηλ. ὅταν θέλῃς νὰ
 διορθώσῃς τὰ σφάλματα τοῦ ἄλλου, διώρθωσον πρῶ-
 τον τὰ ἰδικά σου).

Τελευτῶν ὁ Ἰησοῦς τὴν ἐπὶ τοῦ ὅρους διδασκα-
 λίαν του, εἶπε καὶ τὰ ἐξῆς· «Προσέχετε ἀπὸ τῶν
 ψευδοδιδασκάλων, οἵτινες ἔρχονται πρὸς σᾶς μετὰ ἔνδυμα
 προβάτου, ἔσωθεν δὲ εἶναι λύκοι, ἄρπαγες. Ἀπὸ τοὺς
 καρπούς των δύνασθε νὰ τοὺς γνωρίσητε. Τὸ καλὸν

δένδρον κάμνει καλοὺς καρπούς, τὸ δὲ σαπρὸν κακούς. Στενὴ εἶναι ἡ πύλη καὶ δύσβατος ἡ ὁδός, ἡ φέρουσα εἰς τὴν ἀρετὴν· πλατεῖα δὲ ἡ πύλη καὶ εὐρεῖα ἡ ὁδός, ἡ φέρουσα εἰς τὴν κακίαν. Σεῖς ὅμως νὰ προτιμήσητε τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν θὰ εἰσέλθωσιν ὅχι οἱ λέγοντες «**Κύριε, Κύριε**, ἀλλ' ὅσοι πράττουσι τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς (δηλ. ὁ Θεὸς δὲν θέλει μόνον ἑξωτερικοὺς τύπους λατρείας, ἀλλὰ καὶ ἔργα καλὰ). "Ὅστις ἀκούει τοὺς λόγους μου τούτους καὶ ἐκτελεῖ αὐτούς, ὁμοιάζει μὲ φρόνιμον ἄνθρωπον, ὅστις ὡκοδόμησε τὴν οἰκίαν του ἐπάνω εἰς βράχον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν ἄνεμοι ⁽¹⁾ καὶ προσέβαλον τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ἀλλ' αὕτη δὲν ἔπεσε, διότι ἦτο θεμελιωμένη ἐπὶ τῆς πέτρας. "Ὅστις δὲ ἀκούει μὲν τοὺς λόγους μου, ἀλλὰ δὲν ἐκτελεῖ αὐτούς, ὁμοιάζει μὲ ἄνθρωπον μωρόν, ὅστις ἔκτισε τὴν οἰκίαν του ἐπάνω εἰς ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοί, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέβαλον τὴν οἰκίαν ἐκείνην καὶ ἔπεσε καὶ ἡ πτωσίς αὐτῆς ἦτο μεγάλη».

Ταῦτα περίπου ἐλάλησε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπὶ

(1) Βροχὴ, ποταμοί, ἄνεμοι εἶναι αἱ θλίψεις, αἱ στενοχωρίαι καὶ τὰ τιαυῦτα, ὑπὸ τῶν ὁποίων, οἱ ἔχοντες σταθερὰν εἰς Χριστὸν πίστιν δὲν καταβάλλονται· τοῦναντίον δὲ οἱ μὴ ἔχοντες σταθερὰν πίστιν.

τοῦ ὅρους ὁ Ἰησοῦς, ὁ δὲ λαὸς ἐθαύμαζεν ἀκούων τὴν διδασκαλίαν του.

2. Παραβολαὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Σημ. Παραβολὴ εἶναι πλαστὴ ἡθικὴ διήγησις, τῆς ὁποίας ἄλλη μὲν ἢ κατὰ λέξιν ἐρμηνεῖα καὶ ἄλλη ἢ κατὰ τὴν ὑποδηλουμένην ὑψηλὴν καὶ θεῖαν ἔννοιαν· τουτέστι διὰ τῆς παραβολῆς ἄλλο λέγεται καὶ ἄλλο ἐννοεῖται. Τοιαύτας παραβολὰς διηγεῖτο ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητάς του, πρῶτον διὰ νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν του καὶ δευτέρον διὰ νὰ γίνωνται αἱ διδασκαλῖαι του εὐληπτότεραι.

α) Τὰ ζιζάνια ἐν τῷ ἀγρῷ.

Θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ διδάξῃ ὅτι ἐν τῇ βασιλείᾳ του ὑπάρχουσι καὶ πιστοὶ καὶ ὑποκριταί, ἐνάρετοι καὶ κακοί, ἀληθεῖς χριστιανοὶ καὶ μὴ καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἀνέχεται τοὺς ὑποκριτάς καὶ μὴ ἀληθεῖς χριστιανοὺς μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας, ὁπότε καὶ θὰ τοὺς τιμωρήσῃ, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολήν·

«Ὡμοιωθῇ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν μὲ τὸν γεωργὸν ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἔσπειρε καλὸν σπέρμα εἰς τὸν ἀγρὸν του· ἐνῷ δὲ ἐκοιμῶντο οἱ ἐργάται, ἤλθεν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ καὶ ἔσπειρε ζιζάνια μεταξὺ τοῦ σίτου

καὶ ἀνεχώρησεν. Ὅτε δὲ ἐβλάστησε τὸ καλὸν σπέρμα καὶ ἐκαρποφόρησε, τότε ἐφάνησαν καὶ τὰ ζιζάνια. Ἐλθόντες τότε οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον πρὸς αὐτόν· «Κύριε, σὺ ἔσπειρας καλὸν σπέρμα εἰς τὸν ἀγρόν σου· πόθεν λοιπὸν ἐφύτρωσαν τὰ ζιζάνια»; Ἐκεῖνος δὲ εἶπεν· «Ἐχθρὸς ἄνθρωπος ἔπραξε τοῦτο». Εἶπον δὲ οἱ δοῦλοι· «Θέλεις νὰ ὑπάγωμεν νὰ ἐκριζώσωμεν αὐτά»; «Ὅχι», εἶπεν ὁ Κύριος, «διότι ἐκριζόνοντες τὰ ζιζάνια, θὰ ἐκριζώσητε μετ' αὐτῶν καὶ τὸν σῖτον· ἄφετε νὰ αὐξηθῶσιν ὁμοῦ, καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θερισμοῦ συνάξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ καύσατε, τὸν δὲ σῖτον φέρετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου». Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, μὴ ἐννοήσαντες τὴν ἔννοιαν τῆς παραβολῆς, παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ τὴν ἐξηγήσῃ. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Ὁ γεωργὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ ἀγρὸς εἶναι ὁ κόσμος. Τὸ καλὸν σπέρμα εἶναι οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας, τὰ δὲ ζιζάνια οἱ υἱοὶ τῆς κακίας. Ἐχθρὸς εἶναι ὁ διάβολος· ὁ θερισμὸς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, καὶ οἱ θερισταὶ οἱ ἄγγελοι, οἱ ὅποιοι θὰ συναθροίσωσι πάντας τοὺς κακοὺς καὶ θὰ τοὺς ρίψωσιν εἰς τὴν κόλασιν, οἱ δὲ δίκαιοι θὰ κληρονομήσωσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ρητόν «Καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» (Ἰωάν. ε', 28).

β) ‘Ο ἐλεήμων Σαμαρείτης.

Θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ διδάξῃ ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν καὶ νὰ ἐλεῶμεν πάντα ἄνθρωπον ἀνεξαιρέτως καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀλλοφύλους καὶ ἀλλοθρήσκους, εἶπε τὴν ἑξῆς παραβολήν.

Νομικός τις ἦλθέ ποτε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, πειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· «Διδάσκαλε, τί πρέπει νὰ πράξω, διὰ νὰ κληρονομήσω τὴν αἰώνιον ζωήν»; Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· «Τί εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν νόμον»; Καὶ ὁ νομικὸς ἀπήντησεν· «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· «Ὅρθως ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει καὶ θὰ κληρονομήσῃς τὴν αἰώνιον ζωήν». Καὶ ὁ νομικὸς θέλων νὰ δικαιώσῃ ἑαυτόν, εἶπε· «Καὶ τίς εἶναι ὁ πλησίον μου»; Τότε ὁ Ἰησοῦς διηγῆθη εἰς αὐτὸν τὴν ἑξῆς παραβολήν.

«Ἀνθρώπος τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ· καθ’ ὁδὸν δὲ περιέπεσεν εἰς χεῖρας ληστῶν, οἵτινες τὸν ἐγύμνωσαν, τὸν ἐπλήγωσαν, τὸν ἀφήκαν ἡμιθανῆ καὶ ἀνεχώρησαν. Κατὰ τύχην διέβαινεν ἐκεῖθεν ἱερεὺς τις, ὅστις ἂν καὶ εἶδεν αὐτὸν εἰς τοιαύτην

ἀθλίαν κατάστασιν, παρήλθε, χωρὶς νὰ τὸν πλησιάσῃ. Τὸ ἴδιον ἔπραξε καὶ εἰς Λευΐτης. Σαμαρείτης δέ τις ὁδοιπορῶν καὶ διερχόμενος ἐκεῖθεν, ἅμα ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ εἶδεν αὐτόν, τὸν εὐσπλαγχνίσθη. Πλησιάσας λοιπὸν ἔδεσε τὰς πληγὰς του, ἀφοῦ πρῶτον ἔχυσεν ἐπ' αὐτῶν ἔλαιον καὶ οἶνον. Ἐπειτα ἀναβιβάσας αὐτὸν ἐπὶ τοῦ κτήνους του, ἔφερεν

Ὁ ἐλεήμων Σαμαρείτης.

αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ τὸν περιποιήθη. Τὴν ἐπαύριον δέ, ὅτε ἀνεχώρει, ἔδωκε δύο δηνάρια εἰς τὸν πανδοχέα, λέγων· «Περιποιήσου τὸν ἄνθρωπον τοῦτον· καὶ ὅ,τι περιπλέον δαπανήσῃς, θὰ σοὶ τὸ πληρώσω, ὅταν ἐπιστρέψω».

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἠρώτησε τὸν νομικόν· «Τίς λοιπὸν ἐκ τῶν τριῶν τούτων σοὶ φαίνεται ὅτι ἔγινεν ὁ πλη-

σίον τοῦ ἐμπροσθέντος εἰς τοὺς ληστές; ‘Ο δὲ νομικὸς ἀπεκρίθη· «‘Ο ἐλεήσας αὐτὸν Σαμαρεΐτης». Εἶπε τότε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς. «Πορεύου καὶ σὺ καὶ πράττε ὁμοίως».

Ἡθ. πόρισμα. Πρὸς πάντας λοιπὸν πρέπει νὰ εἴμεθα εὐσπλαγχνοί. Δὲν πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν οὔτε τὴν θρησκείαν, οὔτε τὸ ἔθνος τῶν δυστυχούντων, ἀλλ’ αὐτόκλητοι νὰ σπεύδωμεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν.

Ρητόν. «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται» (Ματθ. ε’, 7).

γ) ‘Ο ἄφρων πλούσιος.

Θέλων νὰ διδάξῃ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι ὁ πλοῦτος εἶναι πρόσκαιρον ἀγαθόν, ὁ δὲ πλούσιος εἶναι μόνον οἰκονόμος τοῦ Θεοῦ, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολήν.

Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησαν οἱ ἀγροὶ καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων· «Τί νὰ πράξω; διότι δὲν ἔχω ποῦ νὰ συνάξω τοὺς καρπούς μου. Τοῦτο ὥς πρὸς πρέπει νὰ πράξω. Θὰ κρημνίσω τὰς ἀποθήκας μου καὶ θὰ ἀνοικοδομήσω ἄλλας μεγαλειτέρας καὶ θὰ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγχαθὰ μου· καὶ θὰ εἴπω τότε εἰς τὴν ψυχὴν μου· **Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ, κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου**». Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· «Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν

Εὐθύφρωνος Ἱερὰ. Τεῦχος Γ’.

5

ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ὅσα δὲ ἡτοίμασας, τίνος θὰ εἶναι»;

Τοιοῦτοτρόπως θὰ συμβῇ εἰς πάντα, ὅστις θησαν-
ρίζει εἰς ἑαυτὸν καὶ δὲν πλουτεῖ εἰς Θεόν.

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ ὑπέρμετρος ἀγάπη τοῦ πλούτου καὶ ἡ ἀκράτητος ἐπιθυμία πρὸς ἀπόκτησιν ἐπιγείων ἀγαθῶν φέρει φροντίδας. Πρέπει νὰ εἴμεθα ἐλεήμονες καὶ οὐχὶ πλεονέκται καὶ φιλάργυροι. Ἄς θησανρίζωμεν δὲ θησαν-
ροὺς ἐν οὐρανῷ πράττοντες τὸ ἀγαθόν, ἐλεοῦντες τοὺς πτωχοὺς καὶ προστατεύοντες τοὺς ἀδυνάτους· διότι τοὺς ἐπιγείους θησανροὺς δὲν εἴμεθα βέβαιοι, ἐὰν θὰ ζήσωμεν διὰ νὰ τοὺς ἀπολαύσωμεν. Ἡ ὥρα τοῦ θανάτου εἶναι ἄγνωστος.

Ρητόν. «Μὴ μεριμνήσητε διὰ τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς» (Ματθ. στ' 34). «Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ καὶ ἀπὸ σοῦ οὐ μὴ ἀποστραφῇ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ». (Ἰώβ, δ', 7).

✠

δ) Ὁ ἄσωτος υἱός.

Θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ διδάξῃ τὴν μεγάλην τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς εὐσπλαγχνίαν, ὅταν οὗτοι εἰλικρινῶς μετανοῶσιν, εἶπε τὴν ἐξῆς παραβολήν.

Ἀνθρωπὸς τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ νεώτερός αὐτῶν πρὸς τὸν πατέρα του. «Πάτερ, δός μοι τὸ ἀνῆκον μέρος τῆς περιουσίας μου». Καὶ διεμοίρασεν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς τὰ ὑπάρχοντά του. Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας συνάξας πάντα τὰ πράγματά του

ὁ νεώτερος υἱός, ἀνεχώρησεν εἰς μακρυνήν χώραν καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν περιουσίαν του, ζῶν ἄσώτως. Ἀφοῦ δὲ ἔδαπάνησε πάντα ἃ εἶχε, συνέβη λιμὸς μέγας εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ἤρχισε δὲ καὶ αὐτὸς νὰ στερῇται. Τότε ὑπῆγε καὶ προσεκολλήθη εἰς ἓνα τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, ὅστις ἐπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγρούς του, διὰ νὰ βόσκη χοίρους. Καὶ ἐπεθύμει νὰ γεμίσῃ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων, τὰ ὅποια ἔτρωγον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἔδιδεν εἰς αὐτὸν. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε· «Πόσοι δοῦλοι τοῦ πατρός μου ἔχουσιν ἄφθονον ἄρτον, ἐγὼ δὲ ἀποθνήσκω τῆς πείνης; Θὰ σηκωθῶ καὶ θὰ ὑπάγω ἀμέσως πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ θὰ εἴπω πρὸς αὐτόν. Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ δὲν εἶμαι πλέον ἄξιος νὰ ὀνομασθῶ υἱός σου· Ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν δούλων σου.» Καὶ σηκωθείς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα του.

Ἐνῶ δὲ ἀκόμῃ ἦτο μακράν, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ του ἐρχόμενον καὶ τὸν εὐσπλαγχνίσθη. Ἐτρεξε λοιπόν, ἔπεσεν εἰς τὸν τράχηλόν του καὶ τὸν κατεφίλησεν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ υἱός· «Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ δὲν εἶμαι πλέον ἄξιος νὰ ὀνομασθῶ υἱός σου.» Καὶ ὁ πατήρ εἶπε πρὸς τοὺς δούλους του· «Φέρετε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσετε αὐτόν· καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρά του καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας·

φέρετε δὲ καὶ τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν καὶ σφάζατε αὐτόν, διὰ νὰ φάγωμεν καὶ εὐφρανθῶμεν, διότι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦτο καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦτο καὶ εὗρέθη.». Καὶ ἤρχισαν νὰ εὐφραίνωνται.

Ἦτο δὲ ὁ υἱὸς ὁ μεγαλείτερος εἰς τὸν ἀγρόν. Ὅτε δὲ ἐπιστρέφων ἐπλησίασεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἤκουσε μουσικὴν καὶ χοροῦς, προσεκάλεσεν ἓνα τῶν δούλων

Ὁ ἄσωτος υἱός.

καὶ ἠρώτα τί συμβαίνει ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὗτος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν. «Ὁ ἀδελφός σου ἦλθε καὶ ἔσφαξεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, διότι ἐπανῆλθεν υγιής.». Ὁργίσθη δὲ οὗτος καὶ δὲν ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ. Ἐξῆλθεν λοιπὸν ὁ πατήρ καὶ παρεκάλει αὐτόν. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς τὸν πατέρα. «Ἴδού τόσα ἔτη σὲ δουλεύω καὶ ποτὲ δὲν παρέβην καμ-

μίαν ἐντολήν σου· καὶ ὅμως οὐδὲ ἐρίφιον ἔδωκας ποτε, νὰ εὐφρανθῶ μὲ τοὺς φίλους μου. Καὶ τώρα, ὅτι ἤλθεν ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ ὁποῖος κατέφαγε τὴν περιουσίαν σου μετὰ κακῶν καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων, ἔσφαξας δι' αὐτὸν τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν». Ὁ δὲ πατήρ εἶπε πρὸς αὐτόν· «Τέκνον μου, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶσαι· καὶ πάντα τὰ ἰδικά μου εἶναι ἰδικά σου. Ἐπρεπε λοιπὸν καὶ σὺ νὰ εὐφρανθῇς καὶ νὰ χαρῇς, διότι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦτο καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὼς ἦτο καὶ εὐρέθη».

Ἡθ. πόρισμα. Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης διδάσκει εἰς ἡμᾶς ὁ Σωτήρ, ὅτι ὁ ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τοῦ θεοῦ περιπίπτει εἰς πλεῖστα κακά, δυστυχεῖ καὶ ἀποθνήσκει τῆς πείνης. Ὅτι ὁ Θεός, ὡς φιλόστοργος πατήρ, δέχεται μετὰ χαρᾶς εἰς τοὺς κόλπους τοὺς εἰλικρινῶς μετανοοῦντας, ὅτι οἱ ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ἀγαπῶνται ἀμοιβαίως, ὅτι τὰ τέκνα, διὰν ἀπομακρύνωνται τοῦ πατρικοῦ οἴκου καὶ ἀπειθῶσιν εἰς τὰς καλὰς συμβουλὰς τῶν γονέων, περιπίπτουσιν εἰς πολλὰ κακά.

Ρητά. «Ὅπισω ἐπιθυμιῶν σου μὴ πορεύου καὶ ἀπὸ τῶν ὀρεξεῶν σου κωλύου» (Σειρ. ιη', 30), «Χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι» (Λουκ. ιε', 10).

ε) Ὁ Ἀβροδίαιτος πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς Λάζαρος.

Θέλων ὁ Ἰησοῦς νὰ διδάξῃ εἰς ἡμᾶς ὁποῖαν τιμωρίαν θὰ ὑποστῶσιν οἱ πλούσιοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐλεοῦσι τοὺς πτωχοὺς, καὶ ὁποῖαν δόξαν καὶ μαριότητα θὰ ἀπολαύσωσιν οἱ πτωχοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μετὰ καρτερίας ὑπομένουσι τὰς δυστυχίας ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ ἔχοντες ἀκράδαντον πίστιν καὶ ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν, εἶπε τὴν ἑξῆς παραβολήν.

Ἵπῃρχέ ποτε ἄνθρωπός τις πλούσιος, ὅστις ἐνεδύετο πορφυρὰν καὶ βυσσίνην στολὴν (ἥτοι πολυτελεῖ ἐνδύματα), εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Ὑπῆρχε δὲ καὶ πτωχὸς τις, ὀνομαζόμενος Λάζαρος, ὅστις ἔκειτο πληγωμένος πλησίον τῆς θύρας τοῦ πλουσίου καὶ ἐπεθύμει νὰ χορτασθῇ ἀπὸ τὰ ψυχία, τὰ ὁποῖα ἔπιπτον ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἔλειχον τὰς πληγὰς αὐτοῦ. Συνέβη δὲ νὰ ἀποθάνῃ ὁ πτωχὸς καὶ οἱ ἄγγελοι ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῇ αἰδῇ εὐρισκόμενος ὁ πλούσιος καὶ βασανιζόμενος, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ βλέπει τὸν Ἀβραάμ μακρόθεν καὶ τὸν Λάζαρον εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ. καὶ φωνάξας εἶπε· «Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλεησόν με καὶ πέμψον τὸν Λάζαρον, διὰ νὰ βρέξῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου του εἰς τὸ ὕδωρ καὶ δροσίσῃ τὴν γλῶσ-

σάν μου, διότι βασανίζομαι εἰς τὴν φλόγαν ταύτην.» Εἶπε δὲ ὁ Ἀβραάμ. «Τέκνον, ἐνθυμήθητι, ὅτι ἀπῆ-
λαυσεσ σου τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, ὁ δὲ Λά-
ζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ. Τώρα λοιπὸν οὗτος μὲν πα-
ρηγορεῖται, σὺ δὲ βασανίζεσαι. Καὶ ἐκτὸς τούτου με-
ταξὺ ὑμῶν ὑπάρχει μέγα χάσμα, ὥστε οἱ θέλοντες
νὰ διαβῶσιν ἐντεῦθεν εἰς ὑμᾶς νὰ μὴ δύνανται, μηδὲ
ἐκεῖθεν νὰ ἔρχωνται πρὸς ἡμᾶς». Εἶπε δὲ ὁ πλού-
σιος. «Σὺ παρακαλῶ λοιπὸν, πάτερ Ἀβραάμ, νὰ πέμ-
ψῃς τὸν Λάζαρον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, διότι
ἔχω πάντες ἀδελφούς, διὰ νὰ εἴπῃ εἰς αὐτοὺς τι συμ-
βαίνειν ἐν τῷ ἅδῃ, διὰ νὰ μὴ ἔλθωσι καὶ αὐτοὶ εἰς
τὸν τόπον τούτον τῆς βασάνου». Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ
Ἀβραάμ. «Ἐχουσι τὸν Μωσέα καὶ τοὺς προφῆτας
ἃς ἀκούσωσιν αὐτούς.» Ὁ δὲ πλούσιος εἶπεν. «Οὐχί,
πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ τῶν νεκρῶν ὑπάγῃ
πρὸς αὐτούς, θὰ μετανοήσωσιν.» Εἶπε δὲ πάλιν πρὸς
αὐτὸν ὁ Ἀβραάμ. «Ἐὰν τὸν Μωσῆν καὶ τοὺς
προφῆτας δὲν ἀκούσωσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ τῶν νεκρῶν
ἵνασθηθῇ καὶ ὑπάγῃ πρὸς αὐτούς, θέλουσι πεισθῇ».

Ἠθ. πόρισμα. Ἐν τῷ Ἄδῃ δὲν ὑπάρχει μετάνοια.
Πρέπει νὰ τελῶμεν δεήσεις, ἐλεημοσύνας καὶ μνημόσυνα
ἐπὲρ τῶν ἀποθνησκόντων συγγενῶν ἡμῶν, διότι ἐκ τῆς
φιλανθρωπίας καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐξαριτᾶται ἡ ἀνα-
κούφισις τῶν ἁμαρτωλῶν. Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ δὲν ἀνα-
φέρεται τὸ ὄνομα τοῦ πλουσίου, ἐκ τοῦ ὁποίου διδασκόμεθα
ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πολυτέλεια οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουσιν,

ἄνευ χρηστοῦ ὀνόματος. Κάλλιον ὄνομα χρηστὸν ἢ πλου-
τος πολὺς.

Ρητόν. «Ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ρύεται καὶ αὕτη ἀ-
ποκαθαριεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν» (Ἰώβ. εβ', 9).

3. Ὁ Ἰησοῦς ἔργῳ ἐκπληροῖ τὴν διδασκαλίαν του.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἔχει μόνον διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ
ἔθρους διδασκαλίας καὶ τῶν παραβολῶν ἐδίδασκε, τί
ἔφειλει νὰ πράττῃ τις, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ
βίου καὶ τῶν πράξεών του ἐξεπλήρωσεν ἀκριβῶς ὅσα
ἐδίδασκε· δηλ. τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν
πλησίον ἀγάπην.

Τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην ἀπέδειξεν ὁ Κύριος
ἡμῶν τρανώτατα, διότι ἐξεπλήρωσεν ἀκριβῶς τὸ θεῖον
αὐτοῦ θέλημα. Πρώτη αὐτοῦ φροντίς ἦτο νὰ ποιῇ
τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς του. Ἠλθεν εἰς τὸν κόσμον,
ἐπαθεν, ὑβρίσθη, ἐσυκοφαντήθη, ἐρραπίσθη, ἐσταυ-
ρώθη, τὰ πάντα ὑπέμεινεν διὰ νὰ δοξασθῇ ὁ οὐρά-
νιος αὐτοῦ Πατήρ, διὰ νὰ γίνῃ τὸ θέλημά του.
Προσηύχετο, ἐδοξολόγει, ἠὺχαρίσται τὸν Θεόν, ἔκλινε
τὸ γόνυ καὶ ἠτένιζε τὸ βλέμμα του πρὸς Αὐτόν.
Προσηύχετο τακτικῶς εἰς τὰς συναγωγάς, ἐτέλει τὰ
τοῦ νόμου, ἠγίαζε τὰς ἐορτάς καὶ ἐδίδασκε τακτικῶς
τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην ἀπέδειξεν ἐναργῶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, διότι χάριν τοῦ ἀνθρώπου κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔπαθεν ὡς ἄνθρωπος. Ὡς καλὸς ποιμὴν ἐθυσίασε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων. Πανταχοῦ ἐζήτηι τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον, διὰ νὰ τὸ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἀληθινὴν ποίμνην. Ἐχαιρετὴν χαρὰν μεγάλην διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Παράδειγμα ἔχομεν τὸν ἀρχιτελώνην καὶ πλούσιον Ζακχαῖον. Ἐτερον παράδειγμα τῆς ἀγάπης τοῦ Σωτῆρος πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἔχομεν τὸ τῆς **ἁμαρτωλοῦ γυναικός**, τὴν ὁποίαν ἤθελον νὰ λιθοβολήσωσιν οἱ Φαρισαῖοι, ὁπότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς τὸν θαυμαστὸν ἐκείνουν λόγον «ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λίθον βαλέτω». Τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς Φαρισαίους κατήσχυε, διδάξας, ὅτι οὐδεὶς εἶναι ἀναμάρτητος πλὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν γυναῖκα ἔσωσεν εἰπὼν εἰς αὐτήν· «Πορεύου καὶ μηκέτι ἁμάρτανε».

Ἦγάπα τὴν ἀθωότητα τῶν παιδῶν· ἔλεγε δέ· «**Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν**».

Ὡς φίλος ἦτο φίλος πιστός, εἰλικρινὴς καὶ εὐεργετικός· διὸ καὶ ἐλυπήθη καὶ ἔκλαυσε διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου αὐτοῦ Λαζάρου καὶ παρηγόρησε τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ, ἀναστήσας αὐτόν.

Ἦτο λίαν φιλόπατρις. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῶν

ἑξῆς λόγων, τοὺς ὁποίους εἶπε πρὸς τὴν τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπικαλουμένην Χαναναίαν. Ὅτι δὲν εἶναι καλὸν νὰ λαμβάνῃ τις τὸν ἄρτον τῶν τέκνων του καὶ νὰ τὸν ρίπτῃ εἰς τὰ κυνάρια (τοὺς ξένους). Ἐπὶ δὲ καταφανεστέρα γίνεται ἡ φιλοπατρία του καὶ ἐκ τῶν ἀξιοσημειώτων λόγων, τοὺς ὁποίους εἶπε κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς βίου του, ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ. «Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ φονεύουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς σέ· ποσάκις ἠθέλησα νὰ συναθροίσω τὰ τέκνα σου, καθὼς ἡ ὄρνις συνάξει ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς τὰ νεοσσία αὐτῆς καὶ δὲν ἠθέλησατε»; Ἐλυπεῖτο δὲ πολὺ διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν Ἰουδαίων.

Καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του ἡ καρδιά τοῦ Σωτῆρος ἦτο πλήρης ἀγάπης. Διωκόμενος, ἐνηργεῖ· ὕβριζόμενος, ηὐλόγει. Ἐπὶ τοῦ ὀδυνηροῦ σταυροῦ εὐρισκόμενος, συνεχώρει τοὺς ἐχθροὺς του, λέγων πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα του. «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν».

Ὅλος ἐν γένει ὁ βίος τοῦ Σωτῆρος ἦτο ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τὴν ζωὴν αὐτοῦ θυσιάσῃ οὐχὶ μόνον ὑπὲρ τῶν φίλων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε΄.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ ΓΕΝΟΜΕΝΑ

1. Ὁ Ζακχαῖος.

✦ Ἡμέραν τινὰ διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ἱεριχώ. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην κατῴκει ἀνὴρ τις ὀνομαζόμενος Ζακχαῖος, ὅστις ἦτο ἀρχιτελώνης καὶ πολὺ πλούσιος. Ὁ Ζακχαῖος οὗτος ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, διότι ἦτο μικρὸς κατὰ τὸ ἀνάστημα· διὰ τοῦτο προδραμῶν ἀνέβη ἐπάνω εἰς συκομωρέαν, παρὰ τὴν ὁδόν, διὰ νὰ ἴδῃ τὸν Ἰησοῦν, διότι δι' ἐκείνης τῆς ὁδοῦ ἔμελλε νὰ διέλθῃ. Ὁ Ἰησοῦς ὅτε ἔφθασε πλησίον τῆς συκομωρέας, ἀναβλέψας εἶδε τὸν Ζακχαῖον καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· «Ζακχαῖε, κατὰβα ταχέως· διότι σήμερον πρέπει νὰ μείνω εἰς τὸν οἶκόν σου». Καὶ ὁ Ζακχαῖος κατέβη ταχέως καὶ πλήρης χαρᾶς ὑπεδέχθη αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ Φαρισαῖοι ἐγόγγυζον, λέγοντες, ὅτι εἰς τὴν οἰκίαν ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθε νὰ καταλύσῃ. Τότε ὁ Ζακχαῖος σταθεὶς ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ, εἶπε πρὸς αὐ-

τόν· «Ἴδού τὰ ἡμίσι τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδω εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἂν ἡδίκησά τινα, θὰ ἀποδώσω εἰς αὐτὸν τετραπλοῦν». Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· «Σήμερον σωτηρία εἰς τὸν οἶκον τοῦτον ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς τοῦ Ἀβραάμ εἶναι· διότι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἦλθε νὰ ζητήσῃ καὶ σῶσῃ τὸ ἀπολωλός».

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ μετάνοια τοῦ Ζακχαίου εἰλικρινὴς καὶ πραγματικὴ οὔσα, ἐπέφερε τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ οἴκου του. Καὶ πλούσιος λοιπὸν καὶ τελώνης δύναται νὰ σωθῶσιν, εἰλικρινῶς μετανοοῦντες καὶ ἀποδίδοντες τὰ τυχὸν παρ' αὐτῶν ἡρπαγμένα.

Ρητόν. «Χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρειάζονται μετανοίας» (Λουκ. ιε', 7).

2. Ὁ Ἰησοῦς ὡς προφήτης.

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἐγνώριζεν ὡς Θεὸς ὅτι ἔπρεπε νὰ πάθῃ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· προσεῖπε δὲ τοῦτο δις εἰς τοὺς μαθητάς του· τὴν μὲν πρώτην φοράν, ὅτε μετὰ τὴν μεταμόρφωσιν αὐτοῦ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅπότε καθ' ὁδὸν εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του. «Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου νὰ παραδωθῇ εἰς χεῖρας

ἀνθρώπων, οἵτινες θὰ τὸν φονεύσωσιν, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀναστηθῇ.» Ἐλυπήθησαν δὲ πολὺ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες τοῦτο. Ὅτε δὲ τὴν τελευταίαν φορὰν πρὸ τοῦ πάθους ἀνέβαινεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καθ' ὁδὸν εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του· «Ἴδού ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θὰ παραδωθῇ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς. οἱ ὅποιοι θὰ τὸν καταδικάσωσιν εἰς θάνατον, θὰ ἐμπαίξωσι, θὰ μαστιγώσωσι καὶ θὰ σταυρώσωσιν αὐτόν, ἀλλὰ τὴν τρίτην ἡμέραν θὰ ἀναστηθῇ».

3. Ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσαλήμ.

Ὁ Ἰησοῦς πολλάκις κατὰ τὸ τριετὲς διάστημα τῆς διδασκαλίας του ἤρχετο εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐδίδασκεν εἰς τὸ ἱερόν. Ἐθαύμαζον δὲ πάντες ἀκούοντες τὴν διδασκαλίαν του. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐπίστευον καὶ ἦσαν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἄλλοι δέ, καὶ πρὸ πάντων οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ὅχι μόνον δὲν ἐπίστευον, ἀλλὰ βλέποντες ὅτι καθ' ἡμέραν πολὺς ὄχλος πιστεύει εἰς αὐτόν, ἤθελον ἐκ φθόνου νὰ συλλάβωσι καὶ φονεύσωσιν αὐτόν.

Ἡμέραν τινά, ἐνῷ ἐδίδασκεν εἰς τὸ ἱερόν, περιεκύκλωσαν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· «**Ἔως πότε**

αἴρεις τὴν ψυχὴν ἡμῶν ; Ἐὰν σὺ εἶσαι Χριστός, εἰπὲ τοῦτο εἰς ἡμᾶς φανερά». Μολονότι δὲ ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε πρὸς αὐτούς, ὅτι εἶναι ὁ Μεσσίας, τὰ δὲ θαύματα καὶ ἡ διδασκαλία του ἀπεδείκνυνον τοῦτο, οὗτοι ὅμως οὐχὶ μόνον δὲν ἐπίστευον τοῦτο ἀλλὰ παρακινούμενοι παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ἠθέλησαν νὰ λιθοβολήσωσιν αὐτόν. Τότε ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἦλθε πέραν τοῦ Ἰορδάνου, εἰς τὸν τόπον ὅπου ἄλλοτε ἐβάπτιζεν ὁ Ἰωάννης καὶ διέτριβεν ἐκεῖ.

Ἡθ. πόρισμα. Ὁπόση ἡ πόρωσις τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες τυφλώτιονσιν εἰς τὰ τοσαῦτα θαύματα καὶ τὰς ὑπερφανεστιάς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ διδασκαλίας καὶ δὲν σπεύδουσι μετὰ προθυμίας νὰ δεχθῶσι τὴν ὑπ' αὐτοῦ προκηρυσσομένην σωτηρίαν.

Ρητόν. «Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πεπώρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ καὶ ἐπιστραφῶσι καὶ ἰάσωμαι αὐτούς». (Ἡσαΐας).

4. Ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου.

† Ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἐν Βηθανίᾳ φιλικὴν τινα οἰκογένειαν, τὸν Λάζαρον καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ Μάρθαν καὶ Μαρίαν. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Λαζάρου πάντοτε εὑρισκεν ὁ Ἰησοῦς προθυμοτάτην φιλοξενίαν. Ἐνῷ ὁ

Ἰησοῦς εὐρίσκετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου Μάρθα καὶ Μαρία ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον λέγουσαι· «Κύριε, ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἀγαπᾷς, ἀσθενεῖ». Ἀκούσας τοῦτο ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· «Αὕτη ἡ ἀσθένεια δὲν εἶναι διὰ θάνατον· ἀλλ' ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς». Καὶ ἔμεινεν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ἀκόμῃ δύο ἡμέρας. Τὴν τρίτην ἡμέραν εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς του· «Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν ἐκοιμήθη· ἀλλ' ὑπάγω νὰ ἔξυπνήσω αὐτόν». Ἐπειδὴ δὲ οἱ μαθηταὶ δὲν ἐνόησαν τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ εἶπον· «Κύριε, ἐὰν ἐκοιμήθη, θὰ σηκωθῇ». Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς παρρησίᾳ· «Ὁ Λάζαρος ἀπέθανε καὶ ἄς ὑπάγωμεν πρὸς αὐτόν». Ὅτε ἔφθασεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὁ Λάζαρος εἶχεν ἀποθάνῃ καὶ ταφῇ πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Βηθανία ἦτο πλησίον τῆς Ἱερουσαλὴμ, πολλοὶ ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς ἦλθον εἰς τὴν Βηθανίαν πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαρίαν, διὰ νὰ παρηγορήσωσιν αὐτάς διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ των. Ἡ Μάρθα ἀκούσασα ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ἔτρεξεν εἰς προὔπαντήσιν αὐτοῦ, ἡ δὲ Μαρία ἔμεινεν εἰς τὴν οἰκίαν. Ὅτε δὲ εἶδε τὸν Ἰησοῦν, κλαίουσα εἶπε πρὸς αὐτόν· «Κύριε, ἐὰν ἦσο ἐδῶ, δὲν θὰ ἀπέθνησκεν ὁ ἀδελφός μου· ἀλλὰ καὶ τώρα γνωρίζω, ὅτι ὅσα ζητήσης παρὰ τοῦ Θεοῦ, σοὶ δίδει». Λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς· «Θὰ ἀναστῇθῇ ὁ ἀ-

δελφός σου». Ἐκείνη ἀπεκρίθη· «Γνωρίζω ὅτι θὰ ἀναστηθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως πάντων τῶν νεκρῶν». Εἶπε τότε πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς· «Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ καὶ ἂν ἀποθάνῃ, θὰ ζήσῃ. Σὺ πιστεύεις εἰς τοῦτο»; Ἐκείνη ἀπεκρίθη· «Ναί, Κύριε· ἐγὼ ἐπίστευσα ἤδη ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον». Καὶ ἀφοῦ εἶπε ταῦτα ὑπῆγε καὶ προσεκάλεσε κρυφίως τὴν ἀδελφὴν τῆς Μαρίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ἀνήγγειλε τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἰησοῦ. Ὡς ἤκουσε τοῦτο ἡ Μαρία, ἔσπευσε πρὸς αὐτόν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτὴν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὴν παρηγόρου, ἐπειδὴ ἐνόμισαν ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, διὰ τὸ κλαύσει. Ἡ Μαρία ἰδοῦσα τὸν Ἰησοῦν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ καὶ κλαίουσα ἔλεγε «Κύριε, ἐὰν ἦσο ἐδῶ, δὲν θὰ ἀπέθνησκεν ὁ ἀδελφός μου». Ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν ὅτι ἡ Μαρία καὶ οἱ ἀκολουθήσαντες αὐτὴν ἔκλαιον, συνεικινήθη καὶ ἠρώτησε· «Ποῦ ἐθάψατε αὐτόν»; Εἶπον δέ τινες· «Ἐρχου καὶ ἴδε». Ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ μνημεῖον ἐδάκρυσεν. Ἐλεγον δὲ οἱ Ἰουδαῖοι· «Ἴδε πόσον ἠγάπα αὐτόν». Ἄλλοι δὲ ἔλεγον· «Δὲν ἠδύνατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, νὰ κάμῃ ὥστε νὰ μὴ ἀποθάνῃ καὶ ὁ Λάζαρος»; Λέγει τότε ὁ Ἰησοῦς· «Σηκώσατε τὸν λίθον». «Κύριε», εἶπεν ἡ Μάρθα, «ὁ νεκρὸς ὅζει πλέον, διότι

ἐτάφη πρὸ τεσσάρων ἡμερῶν». Λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς· «Δὲν σοὶ εἶπον, ὅτι ἐὰν πιστεύῃς, θὰ ἴδῃς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ»; Ἐσήκωσαν λοιπὸν τὸν λίθον. Τότε ὁ Ἰησοῦς ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ προσευχήθεις εἰς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα, ἔκραξε μεγαλοφώνως· «**Λάζαρε, δεῦρο ἔξω**»· καὶ ἀμέσως ἐξηλθεν ὁ Λάζαρος δεδεμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο περιτετυλιγμένον διὰ σουδαρίου. Λέγει τότε ὁ Ἰησοῦς· «Λύσατε αὐτὸν καὶ ἀφήσατε νὰ ὑπάγῃ.

Τὸ θαῦμα τοῦτο ἰδόντες πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν. Ὅτε δὲ ἤκούσθη τοῦτο καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, πολλοὶ ἦλθον εἰς τὴν Βηθανίαν, διὰ νὰ ἴδωσιν ὅχι μόνον τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν Λάζαρον, τὸν ὁποῖον ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν. Καὶ ἐκ τούτων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν.

✕ **Ἡθ. πόρισμα.** Διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου ἀπεδείχθη ἡ παντοδυναμία τοῦ Σωτῆρος, προδιετυπώθη δὲ καὶ ἡ κοινὴ ἡμῶν ἀνάστασις. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἦτο φίλος καὶ συμπαθὴς καὶ εὐαίσθητος, διὸ καὶ ἐλυπήθη καὶ ἐδάκρυσε, διδάξας ὅτι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν ὀφείλομεν ὅχι μόνον δάκρυα καὶ χρῆναι καὶ νὰ προσευχώμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ πιστεύωμεν ὅτι ὑπάρχει ἀνάστασις νεκρῶν.

Ρητόν. «Ἐρχεται ὥρα, ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ οἱ ἀκούοντες ζήσονται, καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» (Ἰωάν. ε', 28—29).

5. *Συνέδριον τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων περὶ θανατώσεως τοῦ Ἰησοῦ.*

Πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ὅσοι εἶδον τὸ ἐξαισίον θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν· τινὲς ὅμως ἐξ αὐτῶν, ἐλθόντες ἀνήγγειλαν πρὸς τοὺς Φαρισαίους πάντα τὰ γενόμενα. Τότε οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνηθροίσθησαν καὶ συνεσκέπτοντο λέγοντες· «Τί νὰ πράξωμεν; ὁ ἄνθρωπος οὗτος πολλὰ θαύματα πράττει καὶ ἂν τὸν ἀφήσωμεν, πάντες θὰ πιστεύσωσιν εἰς αὐτὸν καὶ τότε θὰ ἔλθωσιν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ θὰ καταστρέψωσι καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν». Τότε ὁ Καϊάφας, ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ ἔτους ἐκείνου, εἶπεν εἰς αὐτούς· «Συμφέρει εἰς ἡμᾶς εἰς ἄνθρωπος νὰ ἀπολεσθῇ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, παρὰ νὰ ἀπολεσθῇ ὅλον τὸ ἔθνος». Ἀπ' ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀπεφάσισαν νὰ φονεύσωσι τὸν Ἰησοῦν. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς μαθὼν ταῦτα ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Βηθανίαν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν Ἐφραΐμ, ἣ ὁποία ἔκειτο πλησίον τῆς ἐρήμου καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθητῶν του.

Ἡθ. πόρισμα. Ὅποίαν ἄρὰ γε τιμωρίαν ἐπιφυλάσσει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, οἵτινες ὁμολογοῦσι μὲν ὅτι ὁ Ἰησοῦς πλεῖστα σημεῖα, ποιεῖ, ἀλλ' ἐκ φθόνου καταδικάζουσιν αὐτὸν εἰς θάνατον!

Ρητόν. «Οὐαὶ τῷ ἀνόμῳ! πονηρὰ κατὰ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ συμβήσεται αὐτῷ». (Ἡσαΐας γ', 11).

**6. Ἡ Μαρία ἀλείφουσα τοὺς πόδας
τοῦ Ἰησοῦ διὰ πολυτίμου μύρου.**

Ἐξ ἡμέρας πρὸ τοῦ Πάσχα ἦλθε πάλιν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὁπόθεν ἔμελλε ν' ἀναβῇ εἰς Ἱεροσόλυμα, διὰ νὰ ἑορτάσῃ τὸ Πάσχα. Ἐν τῇ Βηθανίᾳ κατέλυσεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, ὅστις προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς δεῖπνον, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο προσκεκλημένος καὶ ὁ Λάζαρος μὲ τὰς ἀδελφάς του. Καὶ ἡ μὲν Μάρθα ὑπηρέτει· ἡ δὲ Μαρία, διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν μεγάλην εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβε μίαν λίτραν πολυτίμου μύρου, ἥλειψε τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐσπόγγισεν αὐτοὺς μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της. Ὅλη δὲ ἡ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς εὐωδίας τοῦ μύρου. Τότε ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὅστις εἶχε τὸ γλωσσόκομον (=βαλάντιον, χρῆμα), ἐπειδὴ ἦτο φυλάργυρος, ἐλυπήθη διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ μύρου καὶ εἶπε· «Πρὸς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; Τὸ μῦρον τοῦτο ἡδύνατο νὰ πωληθῇ ἀντὶ τριακοσίων δηναρίων, τὰ ὅποια νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς». Εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχὶ διότι τῷ ἔμελλε διὰ τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ διότι ἦτο κλέπτῃς καὶ ἤθελε νὰ

λάβῃ αὐτὸς τὰ χρήματα, ἐπειδὴ ἦτο ταμίας. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἄφες αὐτήν· εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου ἐφύλαττεν αὐτό· τοὺς πτωχοὺς ἔχετε πάντοτε μαζί σας, ἐμὲ δὲ δὲν θὰ ἔχητε πάντοτε».

Ἐκτοτε εἰσῆλθεν ὁ Σατανᾶς εἰς τὸν Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην καὶ πορευθεὶς εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς «Τί μοὶ δίδετε, διὰ νὰ σᾶς παραδώσω τὸν Ἰησοῦν»; Οὗτοι δὲ ἔδωκαν εἰς αὐτὸν τριάκοντα ἀργύρια· (τὴν τιμὴν τῶν δούλων=100 φράγκα περίπου). Ἀπὸ τότε οὗτος ἐζήτει εὐκαιρίαν διὰ νὰ παραδώσῃ τὸν Ἰησοῦν.

Ἡθ. πόρισμα. Θαυμασὴ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ἀδελφῶν Μάρθας καὶ Μαρίας πρὸς τὸν εὐεργέτην καὶ Σωτῆρα αὐτῶν. Ὁλέθριον πάθος ἡ φυλαργυρία.

7. Ἡ θριαμβευτικὴ εἴσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Τὴν ἐπαύριον ἀνεχώρησεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ ἐκ τῆς Βηθανίας, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἱεροσόλυμα. Ὅτε δὲ ἐπλησίασεν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, εἶπεν εἰς δύο ἐκ τῶν μαθητῶν του· «Ὑπάγετε εἰς τὴν ἀπέναντι κώμην καὶ θὰ εὑρητε μίαν ὄνον δεδεμένην καὶ τὸν πῶλον αὐτῆς· λύσατε καὶ φέρετε αὐτά». Οἱ μαθηταὶ πορευθέντες ἔφερον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον. Τότε ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τοῦ πώλου καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν τοῦ ἐπὶ ὀρέυετο εἰς τὴν

Ἱερουσαλήμ. Πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ἀκούσαντες ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ἔστρωνον τὰ φορέματά των εἰς τὴν ὁδόν, διὰ τῆς ὁποίας ἔμελλε νὰ διέλθῃ· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους δένδρων καὶ ἔστρωνον τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ

κρατοῦντες εἰς χεῖρας κλάδους φοινίκων ἐξῆλθον εἰς προὔπαντισιν αὐτοῦ. Τὸ δὲ προπορευόμενον καὶ ἀκολουθοῦν πλῆθος ἔκραζον λέγοντες «Ὁ σαναὶ τῷ υἱῷ Δαβὶδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ

Ἡ θριαμβευτικὴ εἵσοδος τοῦ Ἰησοῦ
εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ἰσραήλ». Ὅτε δὲ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐσεῖσθη ὅλη ἡ πόλις, λέγουσα· «Τίς εἶναι οὗ-

τος;» οἱ δὲ ἄλλοι ἔλεγον. «Οὗτος εἶνε ὁ Ἰησοῦς, ὁ προφήτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας». Κατόπιν ἐπορεύθη εἰς τὸν ναόν. Ἐκεῖ προσήλθον πολλοὶ παῖδες, οἱ ὅποιοι ἔκραζον, λέγοντες· «**Ῥωσάννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ**». Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς, ἀγανακτήσαντες εἶπον πρὸς τὸν Ἰησοῦν. «Ἀκούεις τί λέγουσιν οὗτοι;» Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. «Ναί· ἀλλ' οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι **ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον**;» Ἐπειτα λαβὼν φραγγέλιον ἐδίωξεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας, λέγων· «Εἶναι γεγραμμένον, ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς **κληθήσεται**· σεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν **σπήλαιον ληστῶν**». Μετὰ ταῦτα ἐπανήλθεν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του εἰς τὴν Βηθανίαν, ὅπου καὶ διενυκτέρευεν.

Ἠθ. πόρισμα. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐτίμησαν τὸν Ἰησοῦν, στρώσαντες εἰς τὴν ὁδὸν τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ κλάδους δένδρων· ἡμεῖς δὲ δυνάμεθα νὰ τιμήσωμεν αὐτόν, ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ.

Τροπάρια. «Τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ σοῦ πάθους πιστούμενος, ἐκ νεκρῶν ἡγείρας τὸν Λάζαρον, Χριστὲ ὁ Θεός· ὅθεν καὶ ἡμεῖς, ὡς οἱ παῖδες, τὰ τῆς νίκης σύμβολα φέροντες, σοὶ τῷ νικητῇ τοῦ θανάτου βοῶμεν, ὥσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

«Μετὰ κλάδων ὑμνήσαντες πρότερον μετὰ ξύλων συνέλαβον ὕστερον οἱ ἀγνόμονες Ἰουδαῖοι Χριστὸν τὸν Θεὸν

ἡμῶν. Ἡμεῖς δὲ πίστει ἀμεταθέτῳ αἰεὶ τιμῶντες ὥς εὐεργέτην, διὰ παντὸς βοήσωμεν αὐτῷ. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος τὸν Ἀδὰμ ἀνακαλέσασθαι».

8. Κατάκρισις τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων.

Ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἦρχετο ἀπὸ πρωίας εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ μεταβαίνων εἰς τὸ ἱερὸν ἐδίδασκεν ἐκεῖ τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὸν Ἰουδαίους, τὸ δὲ ἑσπέρας ἀνεχώρει καὶ διενυκτέρευεν εἰς τὰ περίχωρά· κατέκρινε δὲ αὐστηρότατα ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του καὶ τοῦ λαοῦ τὴν ὑποκρισίαν, τὴν ἐλεεινὴν ἡθικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ψευδῇ δικαιοσύνην τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οἵτινες ἐξωτερικῶς μὲν ἐφαίνοντο εἰς τοὺς ἀνθρώπους καλοὶ καὶ δίκαιοι, ἐσωτερικῶς δὲ ἦσαν μοχθηροὶ καὶ πονηροί. Ἐλεγε δὲ περὶ αὐτῶν εἰς τὸν λαόν· «Ἐπὶ τῆς καθέδρας τοῦ Μαϋσέως ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Πάντα λοιπὸν ὅσα σὰς λέγουσι νὰ φυλάττητε, πρέπει νὰ τὰ φυλάττητε καὶ νὰ τὰ πράττητε· ἀλλὰ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ πράττετε· διότι λέγουσι μὲν, ἀλλὰ δὲν πράττουσιν. Ἐπιβάλλουσι φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ ὅμως οὐδὲ μὲ τὸν δάκτυλόν των δὲν ἐγγίζουσιν αὐτά.

Πράττουσι δὲ ὅλα τὰ ἔργα αὐτῶν, διὰ νὰ φανῶσι μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους».

Στραφεῖς δὲ πρὸς τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους εἶπεν·

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, διότι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους· οὐτε σεῖς εἰσέρχεσθε εἰς αὐτήν, οὐτε τοὺς ἄλλους ἀφήνετε νὰ εἰσέλθωσιν».

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, διότι κατατρώγετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, προφασίζόμενοι ὅτι προσεύχεσθε μακρὰς προσευχὰς ὑπὲρ αὐτῶν».

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, διότι θέλοντες δῆθεν νὰ φιλάττητε αὐστηρῶς τὸν νόμον, δεκατίζετε τὸ ἡδύσμον καὶ τὸ ἀνηθὸν καὶ τὸ κύμινον, ἀλλὰ παραβαίνετε τὰ βαρύτερα παραγγέλματα τοῦ νόμου, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν. Ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. Φυλάττετε διαταγὰς ἀνθρώπων, παραβαίνετε δὲ θείας ἐντολάς».

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, οἱ ὅποιοι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμετε ἀπὸ ἀρπαγῆς καὶ ἀδικίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, διὰ νὰ γίνῃ καὶ τὸ ἐντὸς καθαρόν».

«Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, οἱ ὅποιοι ὁμοιάζετε μὲ τάφους πολυτελεῖς, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. Τοιουτοτρόπως καὶ σεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε εἰς τοὺς ἀνθρώπους δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ εἰσθε πλήρεις ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. Ὅφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς θὰ διαφύγητε τὴν καταδίκην τῆς γεέννης; Εἰσθε υἱοὶ τῶν φονευσάντων τοὺς προφῆτας· θὰ συμπληρώσητε καὶ σεῖς τὸ ἔργον αὐτῶν (φονεύοντες δηλ. ἐμὲ καὶ τοὺς μαθητάς μου), διὰ τὰ ἐπέλθῃ καὶ κατ' ὑμῶν ἡ θεία ὀργή, ὅπως ἐπῆλθε καὶ κατὰ τῶν πατέρων ὑμῶν».

«Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ φονεύουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα νὰ συνάξω τὰ τέκνα σου, καθὼς συνάξει ἡ ὄρνις τοὺς νεοσσοὺς ὑποκάτω εἰς τὰς πτέρυγας τῆς καὶ δὲν ἠθέλησατε; Ἰδοὺ ἀφήνεται ὁ οἶκός σας ἔρημος».

Ἡδ. πόρισμα. Διὰ τῆς κατακρίσεως τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἐδίδαξεν ὁ Σωτὴρ ὅτι πρέπει νὰ κατακρίνωμεν μετὰ παρορησίας τὰς κακίας τῶν συμπολιτῶν μας· ὅτι πρέπει νὰ λυπώμεθα διὰ τὰς συμφορὰς τῆς πατρίδος μας καὶ ὅτι οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ κυβερνηταὶ πρέπει νὰ εἶναι δίκαιοι καὶ ἀγαθοί, πρῶτοι αὐτοὶ δίδοντες τὸ παράδειγμα τῆς εὐπειθείας εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Ὁ Σωτὴρ ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο γνήσιος φίλος τῆς πατρίδος του.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤ΄.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΕΠΙΓΕΙΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

1. Ὁ μυστικὸς δεῖπνος.

Ὅτε ἐπλησίαζεν ἡ ἑορτὴ τῶν ἁζύμων, ἡ ἐπιλεγομένη Πάσχα, πρὸ δύο ἡμερῶν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἠρώτησαν αὐτόν· «Κύριε, ποῦ θέλεις νὰ σοὶ ἐτοιμασώμεν νὰ φάγῃς τὸ Πάσχα;» Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην· «Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν καὶ θὰ συναντήσητε καθ' ὁδὸν ἄνθρωπον, βαστάζοντα ὑδρίαν ὕδατος· ἀκολουθήσατε αὐτὸν καὶ εἰς τὸν οἰκοδοσπότην τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ εἰσέλθῃ, εἴπατε. Ὁ διδάσκαλος ἐρωτᾷ, ποῦ εἶναι τὸ κατάλυμα, ὅπου θὰ φάγῃ τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν του; καὶ ἐκεῖνος θὰ σᾶς δείξῃ ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ λοιπὸν ἐτοιμάσατε». Οἱ μαθηταὶ ὑπήγον, εὑρον τὰ πάντα, καθὼς προεῖπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡτοίμασαν τὸ δεῖπνον· περὶ δὲ τὸ ἑσπέρας ἦλθε καὶ Ἰησοῦς μετὰ τῶν ἄλλων μαθητῶν καὶ ἐκάθισαν εἰς τὴν ἐτοιμασθεῖσαν τράπεζαν.

Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τῶν μαθητῶν ἠγέρθη φιλονικία περὶ πρωτείων, ὁ Ἰησοῦς θέλων νὰ διδάξῃ αὐτοὺς ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ταπεινόφρονες, ἠγέρθη ἐκ τῆς τραπέζης, ἐξώσθη λέντιον, ἔβαλεν ὕδωρ εἰς νιπτῆρα καὶ ἤρχισε νὰ νίπτῃ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του καὶ νὰ σπογγίζῃ αὐτοὺς μὲ τὸ λέντιον. Ὅτε ὁμοῦς ἦλθε καὶ πρὸς τὸν Πέτρον, εἶπεν οὗτος πρὸς τὸν Ἰησοῦν. «Κύριε, σὺ θὰ μοῦ νίψῃς τοὺς πόδας;» Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· «Σὺ δὲν γνωρίζεις τώρα τί πράττω· θὰ τὸ ἐννοήσῃς μετὰ ταῦτα». Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Πέτρος· «Δὲν θὰ νίψῃς τοὺς πόδας μου οὐδέποτε». Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς. «Ἐὰν δὲν νίψω τοὺς πόδας σου, δὲν θὰ ἔχῃς μέρος μετ' ἐμοῦ». Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πέτρος εἶπε· «Τότε, Κύριε, ὅχι μόνον τοὺς πόδας μου, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖράς μου καὶ τὴν κεφαλὴν μου νίψαι». Ἀφοῦ ὁ Ἰησοῦς ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, εἶπε πρὸς αὐτοὺς. «Γνωρίζετε τί ἔκαμα; Ὑμεῖς μὲ ὀνομάζετε, ὁ **Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος** καὶ καλῶς λέγετε, διότι εἶμαι πραγματικῶς Κύριος καὶ Διδάσκαλός σας. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐγὼ ὁ Διδάσκαλος καὶ Κύριός σας ἔνιψα τοὺς πόδας σας, ὀφείλετε καὶ σεῖς νὰ νίπτητε τοὺς πόδας ἀλλήλων· ὑπόδειγμα σὰς ἔδωκα διὰ νὰ πράττητε καὶ σεῖς ὅ,τι ἐγὼ ἔπραξα· νὰ δεικνύητε δηλ. τοιαύτην ταπεινοφροσύνην πρὸς ἀλλήλους».

Ἐπειτα ἐκάθισεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν τράπεζαν καὶ

λαβὼν τὸν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας τὸν Θεὸν ἡυλό-
γησεν αὐτόν, ἔκοψεν εἰς τεμάχια καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς
μαθητάς του, εἰπών. «Λάβετε, φάγετε, τοῦτο ἐστὶ τὸ
σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλῶμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρ-

Ὁ μυστικός δεῖπνος.

τιῶν». Ὅμοίως δὲ λαβὼν καὶ τὸ ποτήριον, εὐχαριστή-
σας καὶ εὐλογήσας, ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς, εἰπών.
«Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ
τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς
ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνά-
μνησιν».

Μετὰ ταῦτα λέγει ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητάς
του. «Ταύτην τὴν νύκτα εἰς ἐξ ὑμῶν θὰ με παρα-
δώσῃ». Οἱ μαθηταὶ ἐταράχθησαν καὶ ἤρχισαν νὰ
λέγωσι πρὸς τὸν Ἰησοῦν. «Μήπως ἐγὼ εἶμαι, Κύ-

ριε;» Μόνος δὲ ὁ Ἰούδας εἰσιώπα. Τότε ὁ Πέτρος ἔνευσεν εἰς τὸν Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος ἐκάθητο πλησίον τοῦ Ἰησοῦ, διὰ γὰρ ἐρωτήσῃ, ποῖος εἶναι ὁ προδότης. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· «Εἶναι ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ δώσω τεμάχιον ἄρτου, βεβαμμένον εἰς τὸ φαγητόν». Καὶ ἐμβάψας τεμάχιον ἄρτου εἰς τὸ φαγητόν, ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην, εἰπών. «Ὅ, τι μέλλεις νὰ πράξῃς, πράξον αὐτὸ ταχύτερον». Οὐδεὶς δὲ ἐκ τῶν μαθητῶν ἐνόησε, πρὸς τί ἔλεγε ταῦτα ὁ Ἰησοῦς. Ὁ δὲ Ἰούδας, λαβὼν τὸν ἄρτον ἐξῆλθεν. Ἦτο δὲ πλέον νύξ· ἔτρεξε δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἶπεν εἰς αὐτοὺς πῶς δύνανται νὰ συλλάβωσι τὸν Ἰησοῦν τὴν νύκτα ταύτην.

Ἡθ. πόρισμα. Διὰ τοῦ νηπιῆρος ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς νὰ εἴμεθα ταπεινόφρονες καὶ ὅτι πρὸ τῆς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἀπαιτεῖται μετάνοια καὶ καθαρίας τῆς τῆς ψυχῆς. Διὰ τοῦ μυστικοῦ δείπνου συνέστησεν ὁ Ἰησοῦς τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας.

Τροπάρια. «Ὅτε οἱ ἑνδοξοὶ μαθηταὶ ἐν τῷ νηπιῇρι τοῦ δείπνου ἐφωτίζοντο, τότε Ἰούδας ὁ δυσεβής, φιλαργυρίαν νοσήσας ἐσκοτίζετο· καὶ ἀνόμοις κριταῖς σὲ τὸν δίκαιον κριτὴν παραδίδωσι. Βλέπε, χρημάτων ἐραστά, τὸν διὰ ταῦτα ἀγχόνην χρησάμενον, φεῦγε ἀκόρεστον ψυχὴν, τὴν διδασκάλῳ τοιαῦτα τολμήσαν. Ὁ περὶ πάντας ἀγαθός, Κύριε, δόξα σοι».

«Τοῦ δείπνου σου τοῦ μυστικοῦ σήμερον, Υἱὲ Θεοῦ, κοινωνόν με παράλαβε· οὐ μὴ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς σου τὸ

μυστήριον εἶπω, οὐ φίλημα σοὶ δώσω καθάπερ ὁ Ἰούδας· ἀλλ' ὥς ὁ ληστής ὁμολογῶ σοι. Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου».

Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ὁ Ἰούδας εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. «Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύεται, καθὼς εἶναι γεγραμμένον περὶ αὐτοῦ. Οὐαὶ ὅμως εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐκείνον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν θὰ ᾔτο νὰ μὴ ἐγεννᾶτο ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος· Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν θὰ εἶμαι· ὅπου ὑπάγω δὲν δύνασθε τώρα νὰ ἔλθητε». Τότε ὁ Πέτρος εἶπε· «Κύριε, ποῦ ὑπάγεις;» Ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν. «Ὅπου ὑπάγω δὲν δύνασαι τώρα νὰ με ἀκολουθήσῃς· θὰ με ἀκολουθήσῃς κατόπιν». Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἤθελον νὰ πιστεύσωσιν ὅτι περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὠμίλει. Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὁ Ἰησοῦς ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς του τὰς τελευταίας παραγγελίας καὶ συμβουλὰς, τὰς ὁποίας διέσωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἰς τὰ ιδ', ιε', ιστ' καὶ ιζ', κεφάλαια τοῦ Εὐαγγελίου του. Μεταξὺ τούτων εἶπεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ ἑξῆς· «**Εντολὴν καὶ νὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχετε ἐν ἀλλήλοις· ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα καὶ τὴν ψυ-**

χὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ὑμεῖς φίλοί μου ἐστε, ἐὰν ποιῆτε, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν».

Μετὰ τὸ δεῖπνον ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων (ἐκτὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ), εἰς τόπον λεγόμενον Γεσθημανή, ὅπου ἦτο κῆπος, εἰς τὸν ὅποιον εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Καθ' ὁδὸν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς μαθητάς του· «Ταύτην τὴν νύκτα πάντες θὰ σκανδαλισθῆτε δι' ἐμέ». Ὁ δὲ Πέτρος, ἔχων ζωηράν πίστιν καὶ ἀγάπην πρὸς αὐτόν, εἶπεν· «Καὶ ἐὰν πάντες σκανδαλισθῶσιν, ἐγὼ ὅμως οὐδέποτε· ἀλλ' ἐὰν εἶναι ἀνάγκη καὶ θὰ ἀποθάνω μετὰ σοῦ». Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· «Ἀληθῶς σοὶ λέγω, ὅτι ταύτην τὴν νύκτα, πρὶν φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ, θὰ μὲ ἀπαρνηθῇς τρίς». Τὰ ἴδια ἔλεγον καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταί.

Ἡθ. πόρισμα. Ὁ Πέτρος εἶχε μὲν πεποιθήσῃ εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' ἐνόμιζεν ὅτι δὲν χορῆζει τῆς θείας ἀντιλήψεως, ἥτις νὰ ἐνισχύῃ αὐτόν κατὰ παντὸς πειρασμοῦ.

† 2. Ἡ ἐν Γεθσημανῇ ἀγωνία τοῦ Ἰησοῦ.
Σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀφοῦ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν κήπον, εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς του. «Καθίσατε ἐδῶ, ἕως οὗ ὑπάγω νὰ προσευχηθῶ ἐκεῖ». Καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, προῦχώρησεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ κήπου καὶ λέγει πρὸς αὐτούς· «Περίλυπος εἶναι ἡ ψυχὴ μου μέχρι θανάτου· μένате ἐδῶ καὶ ἀγρυπνεῖτε μετ' ἐμοῦ»· καὶ ἀπομακρυνθεὶς ὀλίγον, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ προσηύχετο, λέγων· «Πάτερ μου, ἐὰν εἶναι δυνατόν, ἅς παρέλθῃ ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχὶ ὅπως ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ». Εὐθὺς δὲ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς του καὶ ἐπειδὴ εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους, λέγει πρὸς τὸν Πέτρον· «Τοιουτοτρόπως δὲν ἠδυνήθητε μίαν ὥραν νὰ ἀγρυπνήσητε μετ' ἐμοῦ; Ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, διὰ νὰ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής». Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπῆλθε καὶ προσηυχήθη, εἰπὼν· «Πάτερ μου, ἐὰν εἶναι δυνατόν, ἅς παρέλθῃ ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο τὸ ποτήριον, διὰ νὰ μὴ πίνω αὐτό· ἀλλ' ὅμως ἅς γίνῃ τὸ θέλημά σου». Καὶ ἐλθὼν εὗρίσκει τοὺς μαθητάς πάλιν κοιμωμένους. Καὶ ἀφήσας αὐτοὺς ὑπῆγε πάλιν καὶ προσηυχήθη, τοὺς ἰδίους λόγους

εἰπών. Εἰς τοσαύτην δὲ ἀγωνίαν εὗρίσκετο, προσευχόμενος, ὥστε ὁ ἰδρὼς ἔπιπτεν ἀπὸ τοῦ προπώπου του, ὡς θρόμβοι αἵματος, ἐφάνη δὲ εἰς αὐτὸν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, ἐνισχύων αὐτόν. Ἐγερθεὶς τότε ἐκ τῆς προσευχῆς ἄφοβος καὶ πλήρης θάρρους εἰς τὸ νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ὑπῆγε πρὸς τοὺς μαθητάς του καὶ εὖρων αὐτοὺς κοιμωμένους, λέγει. «Κοιμᾶσθε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. Ἴδου ἔφθασεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν. Ἐγέρθητε, ἅς ἀναχωρήσωμεν. Ἴδου ἔφθασεν ὁ παραδιδούς με». Ἐνῷ δὲ ἔτι ἐλάλει ὁ Ἰησοῦς, ἰδοὺ ἔρχεται ὁ Ἰούδας καὶ μετ' αὐτοῦ στρατιῶται καὶ ὄχλος πολλὸς ὑπηρετῶν τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, κρατοῦντες μαχαίρας, ξύλα καὶ φανούς, διὰ νὰ συλλάβωσι τὸν Ἰησοῦν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ στρατιῶται καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν ἀρχιερέων καὶ γραμματέων δὲν ἐγνώριζον τὸν Ἰησοῦν, ὁ Ἰούδας καθ' ὁδὸν εἶπε πρὸς αὐτούς· «Ὅντινα θὰ φιλήσω, ἐκεῖνος εἶναι· ἐκεῖνον νὰ συλλάβητε». Πλησιάσας δὲ τὸν Ἰησοῦν εἶπε· «Χαῖρε, διδάσκαλε», καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Παρευθὺς τότε οἱ στρατιῶται συνέλαβον αὐτόν. Τότε ὁ Πέτρος ἔσυρε τὴν μάχαιράν του καὶ ὀρμήσας κατὰ τοῦ ὄχλου ἀπέκοψε τὸ ὠτίον τοῦ Μάλχου, δούλου τοῦ ἀρχιερέως. Λέγει πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· «Πέτρε, βάλε τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θήκην· διότι πάντες

ὅσοι λαμβάνουσι μάχαιραν, διὰ μαχαίρας θὰ ἀποθανῶσιν· ἢ νομίζεις ὅτι δὲν δύναμαι νὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου, διὰ νὰ μοὶ στείλῃ λεγεῶνας ἀγγέλων πρὸς ὑπεράσπισίν μου; Πῶς λοιπὸν θὰ πληρωθῶσιν αἱ γραφαί; Ἐπειτα ἀφοῦ ἐθεράπευσε τὸ σῶς τοῦ Μάλχου, στραφεὶς εἶπε πρὸς τοὺς στρατιώτας καὶ τὸν ὄχλον. «Ὡς ληστήν μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων ἐξήλθετε νὰ με συλλάβητε· καθ' ἡμέραν ἐδίδασκον ἐν τῷ ἱερῷ καὶ δὲν με συνελάβετε». Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ προσευχὴ ἐν τῇ ἀγωνίᾳ καὶ ταῖς θλίψεσι παρηγορεῖ καὶ ἐπιχέει βάλσαμον εἰς τὴν τεθλιμμένην ψυχὴν μας. Ὑποτάσσεσθε εἰς τὸ θεῖον θέλημα.

Ρητόν. Προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν».

† 3. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν ἀρχιερέων

Ἄννα καὶ Καϊάφα.

Ἀρνησις καὶ μετάνοια τοῦ Πέτρου.

Οἱ στρατιῶται, ἀφοῦ συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, ἔφερον αὐτὸν πρῶτον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πρώην ἀρχιερέως Ἄννα, ὅστις ἦτο πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ἀρχιερέως τοῦ ἔτους ἐκείνου. Ὁ Ἄννας ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας του. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· «Ἐγὼ παρρησίᾳ ἐλά-

λησα εἰς τὸν κόσμον· πάντοτε ἐδίδαξα εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ εἰς τὸ ἱερόν, ὅπου συνήρχοντο οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐν τῷ κρυπτῷ τίποτε δὲν ἐλάλησα. Τί λοιπὸν ἐρωτᾷς ἐμέ; Ἐρώτησον ἐκείνους, οἱ ἔποιοι μὲ ἤκουσαν». Ἐνῷ ἔλεγε ταῦτα, εἰς ἐκ τῶν ὑπηρετῶν ἐρράπισεν αὐτόν, λέγων· «Τοιουτοτρόπως ἀποκρίνεσαι πρὸς τὸν ἀρχιερέα»; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπήντησεν· «Ἄν κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· ἐὰν ὅμως καλῶς, διατί μὲ δέρεις»; Μετὰ ταῦτα ἔστειλεν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς τὸν Καϊάφα. Ἡκολούθουν δὲ μακρόθεν τῷ Ἰησοῦ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης, ἐπειδὴ ἦτο γνωστὸς εἰς τὸν ἀρχιερέα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλήν· ὁ δὲ Πέτρος ἵστατο ἔξω, ἕως οὗ ὁ Ἰωάννης εἶπεν εἰς τὴν θυρωρὸν καὶ τὸν ἀφῆκε νὰ εἰσέλθῃ. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ψυχρὸς, οἱ ὑπηρέται ἤναψαν πῦρ καὶ ἐθερμαίνοντο· μετ' αὐτῶν δὲ ἔστεκε καὶ ὁ Πέτρος καὶ ἐθερμαίνετο.

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Καϊάφα εἶχον συναχθῆ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον καὶ ἐζήτουν αἰτίαν, διὰ νὰ καταδικάσωσι τὸν Ἰησοῦν εἰς θάνατον. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχε καμμία κατηγορία κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἐζήτουν ψευδομάρτυρας. Καὶ ἦλθον μὲν πολλοὶ ψευδομάρτυρες, ἀλλ' αἱ μαρτυρίαι τῶν δὲν ὠφέλησαν. Τέλος προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες εἶπον· «Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτὸν νὰ λέγῃ ὅτι δύναται νὰ καταλύσῃ τὸν ναὸν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέ-

ρας νὰ τὸν ἀνοικοδομήσῃ». Τότε σηκωθεὶς ὁ Καϊάφας εἶπε· «Δὲν ἀποκρίνεσαι δι' ὅσα σὲ κατηγοροῦσιν»; Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐσιώπα. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς εἶπε πρὸς αὐτόν· «Σὲ ἐξορκίζω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, νὰ εἴπῃς εἰς ἡμᾶς, ἐὰν σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ». Λέγει πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· «Ναί. Ἐγὼ εἶμαι, ὅπως σὺ εἶπας». Τότε ὁ ἀρχιερεὺς ἐσχίσε τὰ ἐνδύματά του ἐξ ἀγανακτήσεως δῆθεν, εἰπὼν· «Ἐβλασφήμησε· ἀνάγκην ἄλλων μαρτύρων δὲν ἔχομεν. Τί λοιπὸν φρονεῖτε»; Ἐκεῖνοι δὲ εἶπον· «Εἶναι ἔνοχος θανάτου». Τότε ἤρχισαν οἱ ὑπηρέται νὰ ἐμπαίζωσιν αὐτόν· καὶ σκεπάσαντες τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐρράπιζον αὐτὸν καὶ τὸν ἡρώτων λέγοντες· «Προφήτευσον, Χριστέ, ποῖος σὲ ἐρράπισεν».

Ἐνῷ δὲ ὁ Πέτρος ἴστατο πλησίον εἰς τὴν πυρὰν καὶ ἐθερμαίνετο, προσῆλθε μία ὑπηρέτρια καὶ εἶπε· «Καὶ σὺ ἦσο μὲ τὸν Ἰησοῦν τὸν Γαλιλαῖον». Ἐκεῖνος ὁμῶς ἠρνήθη εἰπὼν· «Δὲν γνωρίζω τί λέγεις». Μετ' ὀλίγον ἄλλη ὑπηρέτρια εἶπε πρὸς τοὺς ἐκεῖ εὑρισκομένους· «Καὶ οὗτος ἦτο μὲ τὸν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον». Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ Πέτρος ἠρνήθη μεθ' ὅρκου, εἰπὼν· «Δὲν γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον τοῦτον». Τότε οἱ ἐκεῖ ἱστάμενοι εἶπον πρὸς τὸν Πέτρον· «Πραγματικῶς καὶ σὺ εἶσαι εἰς ἐξ αὐτῶν, διότι καὶ ἡ ὁμιλία σου φανερόναι ὅτι εἶσαι Γαλιλαῖος». Τότε ὁ Πέτρος ἤρχισε νὰ ἀναθεματίζῃ καὶ νὰ ὀρκίζεται,

λέγων, ὅτι δὲν γνωρίζει τὸν ἄνθρωπον. Καὶ εὐθὺς ὁ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. Τότε ἐνεθυμήθη ὁ Πέτρος τὸν λόγον τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις τῷ εἶχεν εἶπη ὅτι «πρὶν φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ, θὰ μὲ ἀπαρνηθῇς τρίς» καὶ ἐξεληθὼν ἔκλαυσε πικρῶς.

Ἡθ. πόρισμα. Ὁφείλομεν νὰ λέγωμεν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, οὐδόλως τὰς συνεπειὰς αὐτῆς συλλογιζόμενοι. Τοῦ Πέτρου ἡ διαγωγή δεικνύει τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον εὐσεβῶν. Μόνον διὰ τῆς θείας βοήθειας δύναται νὰ ἀντιστῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν πειρασμόν. Τοῦ Πέτρου ἡ μετάνοια ἐγένετο εὐπρόσδεκτος, διότι ἦτο εἰλικρινής. Τὰ πικρά του δάκρυα ἐξέπλυναν τὸ σφάλμα του. Μεγάλη ἡ δύναμις τῆς μετανοίας.

Ρητά. «Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται· αὐτὸς ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν τῷ δὲ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν» (Ἡσαΐας νγ', 4—6). «Ὅς ἂν ἀρνήσηται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ γὼν ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς» (Ματθ. ι', 33). «Χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι» (Λουκ. ιε', 10).

✠ 4. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.

Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἡγεμὼν τῆς Ἰουδαίας ἦτο ὁ Πόντιος Πιλάτος, διωρισμένος παρὰ τῶν Ρωμαίων. Ἐπειδὴ δὲ μόνος αὐτὸς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ

καταδικάζει εἰς θάνατον καὶ ἄνευ τῆς ἐπικυρώσεως αὐτοῦ οὐδεμία θανατικὴ ἀπόφασις τῶν Ἰουδαίων ἐξετελεῖτο, διὰ τοῦτο τὴν πρῶταν τῆς Παρασκευῆς οἱ γραμματεῖς, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔφερον

Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.

δέσμιον τὸν Ἰησοῦν πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ διατάξῃ τοὺς στρατιώτας νὰ θανατώσωσιν αὐτόν. Ὁ Πιλάτος ἠρώτησεν αὐτούς. «Ποίαν κατηγορίαν ἔχετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου»; Ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν, κατηγοροῦντες αὐτὸν ψευδῶς. «Διεγείρει τὸν λαὸν εἰς ἐπανάστασιν, ἐμποδίζει τὸν λαὸν ἀπὸ τοῦ νὰ πληρώνῃ φόρους εἰς τὸν Καίσαρα καὶ ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ βασιλέα τῶν Ἰουδαίων». Ὁ Πιλάτος ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν. «Σὺ εἶσαι βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων»; Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρί-

θη· «Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· ἐὰν ᾗτο ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, οἱ ὑπηρέται μου θὰ ἡγωνίζοντο, διὰ νὰ μὴ παραδοθῶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους». Τότε λέγει ὁ Πιλάτος· «Λοιπὸν βασιλεὺς εἶσαι»; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· «Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἶμαι ἐγὼ· ἐγὼ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ κηρύξω τὴν ἀλήθειαν». Τότε ὁ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· «Ὑγὼ δὲν εὐρίσκω οὐδεμίαν αἰτίαν θανάτου εἰς τὸν ἄνθρωπον τούτον». Ἐκεῖνοι δὲ εἶπον· «Ταράττει τὸν λαόν, διδάσκων εἰς ὅλην τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀρχίσας ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἔφθασεν ἕως ἐδῶ». Ὁ Πιλάτος ἀκούσας τὴν λέξιν *Γαλιλαίαν*, ἐρωτήσας δὲ καὶ μαθὼν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ᾗτο Γαλιλαῖος, ἀπέστειλεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἡρώδην τὸν Ἀντίπαν, τὸν ἡγεμόνα τῆς Γαλιλαίας, ὅστις κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας εὐρίσκετο ἐν Ἱερουσαλήμ. Ὁ Ἡρώδης ἐχάρη πολὺ, ὅτε εἶδε τὸν Ἰησοῦν, διότι ἀκούσας πολλὰ περὶ αὐτοῦ, ἐπεθύμει πρὸ πολλοῦ νὰ τὸν γνωρίσῃ καὶ κανὲν θαῦμά του νὰ ἴδῃ. Τῷ ἔκαμε λοιπὸν πολλὰς ἐρωτήσεις, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἐσιώπα. Διὰ τοῦτο πρὸς ἐμπαιγμὸν ἐνέδυσεν αὐτὸν ἐσθῆτα λευκὴν (ὡς ὑποψήφιον δηλ. βασιλέα) καὶ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Πιλάτον.

Τροπάριον. «Τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου τὰς ἀπαρχὰς ἡ παροῦσα ἡμέρα λαμπροφορεῖ. Δεῦτε οὖν φιλέοργοι, ἀπαντήσωμεν ἁσμασιν. Ὁ γὰρ Κτίστης ἔρχεται σταυρὸν κατα-

δέξασθαι, ἑτασμοὺς καὶ μάστιγας, Πιλάτῳ κρινόμενος· ὄθεν καὶ ἐκ δούλου ραπισθεὶς ἐπὶ κόρης, τὰ πάντα προσίεται, ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπον· διὰ τοῦτο βοήσωμεν. Φιλάνθρωπε Χριστέ, ὁ Θεός, τῶν πταισμάτων δώρησαι τὴν ἄφεσιν, τοῖς προσκυνοῦσιν ἐν πίστι τὰ ἄχραντα πάθη σου».

✠ 5. Καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ εἰς θάνατον. Μεταμέλεια καὶ ἀπόγνωσις τοῦ Ἰούδα.

Ὁ Πιλάτος ἤθελε νὰ ἀπολύσῃ τὸν Ἰησοῦν, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι ἐκ φθόνου παρέδωκαν τοῦτον εἰς αὐτόν. Ἦτο δὲ συνήθεια κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα ὁ ἡγεμὼν νὰ ἀπολύῃ ἓνα ἐκ τῶν κακούργων, ὅντινα ἤθελεν ὁ λαός. Εἰς τὴν φυλακὴν εὗρίσκετο κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας εἰς ἐπικίνδυνος κακούργος, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Βαραββᾶς. Ὁ Πιλάτος ἐνόμιζεν ὅτι ὁ λαὸς οὐδέποτε θὰ ἐζήτει τὴν ἀπόλυσιν ἐνὸς τρομεροῦ κακούργου, ἀλλ' ὅτι ἀντ' αὐτοῦ θὰ ἐζήτει τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ' ἠπατήθη· διότι, ὅτε ὁ Πιλάτος ἠρώτησεν αὐτούς· «Ποῖον ἐκ τῶν δύο θέλετε νὰ ἀπολύσω; τὸν Βαραββᾶν ἢ τὸν Ἰησοῦν»; οἱ ἀρχιερεῖς κατέπεισαν τὸν ὄχλον νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ Βαραββᾶ. Ἐρωτᾷ αὐτοὺς ὁ Πιλάτος· «Τί νὰ κάμω λοιπὸν τὸν Ἰησοῦν, τὸν λεγόμενον Χριστόν»; Ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν· «Σταυρωθήτω». Καὶ ὁ Πιλάτος εἶπε· «Καὶ τί κακὸν ἔπραξεν»; Ἐκεῖνοι

ὅμως περισσότερο ἔκραζον «Σταυρωθήτω». Τότε ὁ Πιλάτος, διὰ νὰ κινήσῃ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ συμπάθειαν τῶν Ἰουδαίων ἐμαστίγωσεν αὐτὸν καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τοὺς στρατιώτας. Οὗτοι δὲ λαβόντες αὐτὸν ἔπλεξαν στέφανον ἐξ ἀκανθῶν καὶ ἔβηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του· ἐνδύσαντες δὲ αὐτὸν πορφύραν, ἔδωκαν εἰς τὰς χεῖράς του κάλαμον καὶ γονυπετοῦντες ἐνώπιον αὐτοῦ ἐμπαικτικῶς ἔλεγον· «Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων». συγχρόνως δὲ ἔπτυνον, ἐρράπιζον καὶ ἐκτύπων αὐτὸν διὰ τοῦ καλάμου. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν καὶ τοιουτοτρόπως ἐνδεδυμένον ἐξάγει αὐτὸν ὁ Πιλάτος εἰς τὸν λαὸν (ἐπειδὴ ἠλπίζεν ὅτι ἡ μαστίγωσις καὶ ὁ ἐμπαιγμὸς ἤθελον καταπραῦνῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ὀργὴν τῶν Ἰουδαίων) καὶ λέγει πρὸς αὐτούς· «**Ἴδε ὁ ἄνθρωπος**». Ἄλλ' ἐκεῖνοι ἐκραύγαζον· «**Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν**». Καὶ ὁ Πιλάτος εἶπε «Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ δὲν εὐρίσκω οὐδεμίαν αἰτίαν εἰς αὐτόν». Οἱ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν· «Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει νὰ ἀποθάνῃ· διότι ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ ἐποίησεν». Ὅτε ἤκουσε τὸν λόγον τοῦτον ἐφοβήθη καὶ ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν· «Πόθεν εἶσαι σύ»; Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς οὐδὲν ἀπεκρίθη. Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· «Εἰς ἐμὲ δὲν ἀποκρίνεσαι; Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἔχω ἐξουσίαν νὰ σὲ σταυρώσω ἢ νὰ σὲ ἀπολύσω»; Ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· «Οὐδεμίαν ἐξουσίαν θὰ εἶχες ἐπ' ἐμέ, ἐὰν δὲν

σοὶ ἦτο τοῦτο δεδομένον ἄνωθεν». Καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησε ὁ Πιλάτος νὰ τὸν ἀπολύσῃ· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐκραζον· «Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, δὲν εἶσαι φίλος τοῦ Καίσαρος· διότι ὅστις κάμνει τὸν ἑαυτὸν τοῦ βασιλέα, εἶναι ἐναντίος τοῦ Καίσαρος». Τότε ὁ Πιλάτος βλέπων ὅτι δὲν κατορθώνει τίποτε, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, ἔλαβεν ὕδωρ καὶ ἔνιψε τὰς χεῖράς του ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, λέγων· «**Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε**». Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ λαὸς εἶπε· «**Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν**». Τότε τὸν μὲν Βαραββᾶν ἀπέλυσε, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν, ἵνα σταυρωθῇ.

Ὁ δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ παραδούς τὸν Ἰησοῦν, ὅτε εἶδεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς κατεδικάσθη εἰς θάνατον, μετανοήσας ἐπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβυτέρους, λέγων· «**Ἡμαρτον παραδούς αἷμα ἀθῶον**». Ἐκεῖνοι τῷ εἶπον· «**Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει**». Ἐρριψε τότε τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν καὶ ὑπῆγε καὶ ἐκρεμάσθη. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον· «Δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ βάλωμεν τὰ ἀργύρια εἰς τὸν κόρβαναν (θησαυροφυλάκιον τοῦ ναοῦ), διότι εἶναι τιμὴ αἵματος». Ἠγόρασαν λοιπὸν δι' αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως πρὸς ταφὴν τῶν ξένων, ὅστις διὰ τοῦτο ὠνομάσθη ἀγρὸς αἵματος.

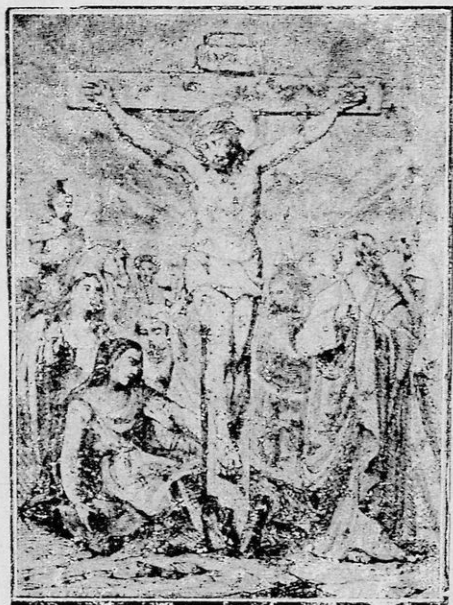
Ἡθ. πόρισμα. Οἱ Ἰουδαῖοι προτίμησαν ν' ἀπολυθῇ ὁ κακοῦργος Βαραββᾶς καὶ νὰ θανατωθῇ ὁ Ἰησοῦς. Οὕτω πᾶς ἁμαρτωλὸς καὶ κακὸς ἄνθρωπος προτιμᾷ τὴν κακίαν παρὰ τὴν ἀρετὴν. Ἐνθυμούμενοι δὲ τὸν Ἰησοῦν πρέπει, δσάκις προσβαλλόμεθα, νὰ μὴ ἐπιζητῶμεν ἐκδίκησιν, ἀλλὰ μάλιστα νὰ συγχωρῶμεν τοὺς βλάπτοντας ἡμᾶς. Ὁ Πιλάτος διὰ τὴν φυλαρχίαν καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ χαρακτηρὸς του ἐγένετο συνένοχος τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὀρθὸν πρέπει νὰ πράττη ὁ ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ φοβῆται ὅτι καὶ ἂν ἤθελε πάθει διὰ τοῦτο. Ἡ φιλαργυρία εἶναι πρόξενος πολλῶν κακῶν. Ἡ ὁμολογία τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἀδίκου πράγματος θὰ ἔσωζε τὸν Ἰούδαν, ἀλλ' ἡ ἔλλειψις πεποιθήσεως πρὸς τὸν Ἰησοῦν, τὸν φίλον καὶ σωτῆρα τῶν ἁμαρτωλῶν, ἐτύφλωσαν αὐτὸν καὶ ἐκρέμυνε αὐτὸν εἰς μεγαλύτερον ἔγκλημα, εἰς τὴν αὐτοχειρίαν. Οἰκτρὸν τὸ τέλος τῶν προδοτῶν.

Ρητά. «Πλοῦτος ἀδίκως συναγόμενος ἐξεμεθήσεται». (Ἰωβ, κ', 15). «Ὅνομα πονηρὸν αἰσχύνῃν καὶ ὄνειδος κληρονομήσει» (Σειρ. σ', 1).

✠ 6. Σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ.

Οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν, ἤρχισαν καὶ πάλιν νὰ ἐμπαίζωσι τὸν Ἰησοῦν· κατόπιν ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ τὸν ἐνέδυσαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ· καὶ τὸν ἔφερον ἔξω τῆς πόλεως,

διὰ νὰ τὸν σταυρώσωσιν. Αὐτοὺς δὲ ἐβάσταζε καὶ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Ἐνῷ δὲ ἐξήρχοντο τῆς πόλεως ἡνάγκασαν Κυρηναῖόν τινα Σίμωνα ὀνομαζόμενον, διὰ νὰ λάβῃ τὸν σταυρὸν, διότι ὁ Ἰησοῦς, ἐξησθενημένος ὢν, δὲν ἠδύνατο νὰ φέρῃ αὐτόν. Ἠκολούθουν δὲ

Σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ.

πολλοὺς λαοὺς καὶ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ἐκλαιον καὶ ἐθρήνουν. Ὅτε δὲ ἑφθάσαν εἰς τὸν Γολγοθᾶν, πρῶτον τῷ ἔδωκαν νὰ πίνη ὄξος μετὰ χολῆς, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ πίνη καὶ ἀκολούθως ἐσταύρωσαν αὐτόν καὶ δύο κακούργους, τὸν μὲν ἓνα ἐκ δεξιῶν, τὸν δὲ ἕτερον ἐξ ἀριστερῶν. Οἱ στρατιῶται, ἂφοῦ ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, διεμοιράσθησαν διὰ κλήρου τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ καὶ καθήμενοι ἐφύλαττον αὐτόν. Ἐνῷ ἔπασχε ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, προσηύχετο πρὸς τὸν πατέρα του ὑπὲρ τῶν

κακῶν Ἰουδαίων, λέγων· **Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδαςι τί ποιοῦσιν**». Ἐπάνω δὲ εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ ἦτο γεγραμμένος οὗτος ὁ τίτλος ἑβραϊστὶ, ἑλληνιστὶ καὶ ρωμαϊστὶ. «**Ἰησοῦς, Ναζω-
ραῖος, βασιλεύς τῶν Ἰουδαίων**». Εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης συνήχθησαν πολλοὶ Ἰουδαῖοι, οἵτινες περιέπαιζον τὸν Ἰησοῦν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· «Ἐὰν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατὰβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ». Οἱ δὲ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐκπαΐζοντες αὐτὸν ἔλεγον· «Ἄλλους ἔσωσεν ἑαυτὸν δὲν δύνатаι νὰ σώσῃ. Ἄς καταβῇ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ θὰ πιστεύσωμεν εἰς αὐτόν». Ἐπίσης ἐβλασφήμει τὸν Ἰησοῦν καὶ εἰς τῶν κρεμασθέντων κακούργων, λέγων· «Ἐὰν εἶσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ σῶσον τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ἡμᾶς». Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπέπληξεν αὐτόν, λέγων· «Σὺ δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεόν, ἀφοῦ καὶ σὺ εἶσαι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι; Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως πάσχομεν, διότι ἄξια ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· ἐνῷ οὗτος οὐδὲν ἁτοπὸν ἐπράξε». Καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· **Μνήσθητί μου Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου**». Εἶπε δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς· «Ἀληθῶς λέγω σοι, ὅτι σήμερον θὰ εἶσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ παραδείσῳ».

Ἡθ. πόρισμα. Ἡ κακία ἐτύφλωσε τοὺς Ἰουδαίους καὶ δὲν ἐγνώριζον τί ἐπραττον. Καὶ ἡμεῖς πολλάκις τυφλονόμοι ὑπὸ τοῦ διαβόλου πρᾶττομεν κακίας, αἱ ὁποῖαι ἰσοῦνται μὲ τὰς

τῶν βασανισάντων τὸν Σωτῆρα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ Ἰουδαίων παραγνωρίζοντες οὕτω τὸν Κύριον καὶ τὸ ἅγιόν του θέλημα. Πρέπει γὰρ εἶμεθα ἀνεξίκακοι καὶ φιλόανθρωποι, συγχωροῦντες καὶ αὐτοὺς τοὺς βλάπτοντας ἡμᾶς.

Ρητά. «Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται· αὐτὸς ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, τῷ δὲ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν (Ἦσ. γγ' 4—6). «Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰωάν. ιε', 13).

Τροπᾶριον. «Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου, ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας. Στέφανον ἔξ ἀκανθῶν περιτίθεται, ὁ τῶν ἀγγέλων βασιλεὺς. Ψευδῇ πορφύραν περιβάλλεται, ὁ περιβάλλων τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις. Ράπισμα κατεδέξατο, ὁ ἐν Ἰορδάνῃ ἐλευθερώσας τὸν Ἀδάμ. Ἦλοις προσηλώθη ὁ νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας. Λόγῃ ἐκεντήθη ὁ υἱὸς τῆς Παρθένου. Προσκυνούμεν σου τὰ πάθη, Χριστέ. Δεῖξον ἡμῖν καὶ τὴν ἐνδοξὸν σου ἀνάστασιν».

7. Τελευταίη τοῦ Ἰησοῦ.

Ἰστατο πλησίον τοῦ σταυροῦ τοῦ Ἰησοῦ ὁ ἠγαπημένος αὐτοῦ μαθητῆς Ἰωάννης καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἄλλαι τινες γυναῖκες. Ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν τὴν μητέρα αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτήν· «**Γύναι, ἰδοὺ ὁ υἱός σου**» καὶ ἔδειξε τὸν Ἰωάννην. Ἐπειτα εἶπε καὶ πρὸς τὸν μαθητήν· «**Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου**» Καὶ

ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἑκτῆς ὥρας μέχρι τῆς ἐνάτης ἔγεινε σκότος ἐφ' ὅλην τὴν γῆν. Περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ὁ Ἰησοῦς ἀνεβόησε μετὰ φωνῆς μεγάλης· «**Ἡλί, Ἡλί, λαμὰ σαβαχθανεὶ**»· τοῦτέστι «**Θεέ μου, Θεέ μου, διὰ τί με ἐγκατέλιπες**»; Τινὲς τῶν παρισταμένων ἐνόμισαν ὅτι τὸν προφήτην Ἡλίαν φωνεῖ, καὶ εἶπον· «Ἄφerte νὰ ἴδωμεν, ἐὰν ἔρχεται ὁ Ἡλίας νὰ σώσῃ αὐτόν». Μετὰ ταῦτα εἶπε· «**Διψῶ**». Τότε ἔδραμεν εἰς ἐκ τῶν ἐκεῖ ἱσταμένων καὶ λαβὼν σπόγγον, ἐγέμισεν αὐτόν με ὄξος, περιέθηκεν εἰς κάλαμον καὶ ἐπότιζε τὸν Ἰησοῦν. Ὅτε δὲ ἔπιε τὸ ὄξος εἶπε· «**Τέ- τέλεσται· Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου**». Καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Καὶ ἀμέσως ἔγεινε σεισμὸς μέγας· τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· ἡ γῆ ἐσείσθη· αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν· τὰ μνημεῖα ἠνεώχθησαν καὶ πολλοὶ νεκροὶ ἠγέρθησαν καὶ ἐνεφανίσθησαν εἰς πολλούς. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ἰδόντες τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα καὶ ἀνεφώνησαν· «Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦτο οὗτος». Οἱ δὲ ὄχλοι ὑπέστρεφον, τύπτοντες τὰ στήθη διὰ τὸ κακόν, τὸ ὅποιον διέπραξαν.

Ἡδ. πόρισμα. Ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ ἐν μέσῳ τῶν πόνων καὶ τῶν ὁδυνῶν του, ὡς φιλόστοργον τέκνον ἐφρόντισε περ

τῆς ἁγίας αὐτοῦ μητρός, συστήσας αὐτὴν εἰς τὸν ἀγαπημένον μαθητὴν του. Προεπεί κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, νὰ τιμῶμεν τοὺς γονεῖς καὶ νὰ φροντίζωμεν περὶ αὐτῶν φιλοστόργως εἰς οἵανδήποτε καὶ ἂν εὐρισκώμεθα κατάστασιν καὶ ἀποθνήσκοντες δὲ νὰ δίδωμεν τοῖς οἰκεῖοις καὶ φίλοις τὰς δεούσας περὶ τῶν γονέων ἡμῶν παραγγελίας.

Πᾶν ὅ,τι προεῖπον οἱ προφηταί, ὅ,τι ἐν τῇ Π. Δ. προδιετυπώθη ὅτι πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς θείας δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτεῖτο, *τετέλεσται* — ἔλαβε πέρας.

Ρητά. «Εὐλογία πατρὸς στηρίζει οἴκους τέκνων· κατάρρα δὲ μητρός ἐκρίζοι θεμέλια» (Σειρ. γ', 19). «Τέκνον, ἀντιλαβοῦ ἐν γῆρα πατρός σου καὶ μὴ λυπήσης αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ σου» (Σειρ. γ' 12).

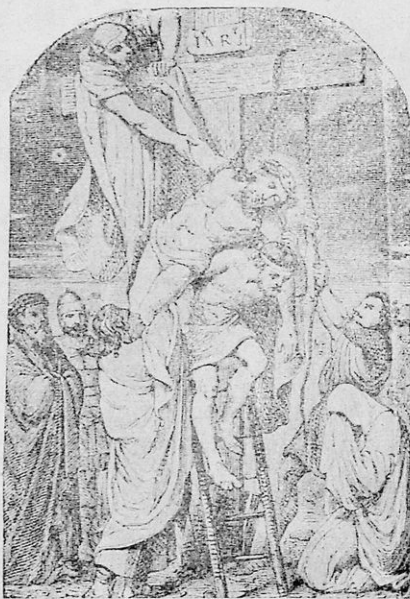
8. Ταφή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ νὰ μὴ μείνωσι τὰ σώματα τῶν σταυρωθέντων ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, διότι ἡ ἐπιούσα ἡμέρα (τὸ Σάββατον) ἦτο ἡ μεγάλη ἡμέρα τοῦ Πάσχα, παρεκάλεσαν τὸν Πιλάτον νὰ διατάξῃ νὰ συντριβῶσι τὰ σκέλη τῶν ἐσταυρωμένων καὶ νὰ καταβιβασθῶσιν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. Ὁ Πιλάτος ἐπέτρεψε τοῦτο. Καὶ τῶν μὲν δύο ληστῶν οἱ στρατιῶται συνέτριψαν τὰ σκέλη· ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, ἐπειδὴ εἶδον αὐτὸν ἀποθαρμμένον, δὲν συνέτριψαν αὐτοῦ τὰ σκέλη.

μόνον εἰς τῶν στρατιωτῶν ἐκέντησε διὰ τῆς λόγχης τὴν πλευρὰν αὐτοῦ καὶ εὐθὺς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.

Περὶ δὲ τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας (πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου) ἦλθε πρὸς τὸν Πιλάτον Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ἐπίσημος βουλευτὴς καὶ εἰς τὸ κρυπτὸν μαθητὴς

τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Πληροφορηθεὶς ὁ Πιλάτος ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἤδη ἀποθάνῃ ἐπέτρεψε νὰ δοθῇ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν Ἰωσήφ, ἦλθε λοιπὸν μετὰ τοῦ Νικοδήμου, κατεβίβασαν ἀμφοτέροι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ἤλειψαν τὰ ἀρώματα, περιετύλιξαν αὐτὸ εἰς κα-

Καταβίβασις τοῦ Ἰησοῦ
ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

θαράν σινδόνα καὶ τὸ ἐθηκάν εἰς μνημεῖον νέον, τὸ ὁποῖον εἶχε κατασκευάσῃ ὁ Ἰωσήφ διὰ τὴν ἑαυτὸν του, καὶ τὸ ὁποῖον ἦτο λελαξευμένον εἰς βράχον πλη-

σίον τοῦ μέρους, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς. Κατό-
πιν ἐκύλισαν λίθον μέγαν εἰς τὴν θύραν τοῦ μνη-
μείου καὶ ἀνεχώρησαν. Εἶχον δὲ ἀκολουθήσῃ αὐτοῦς
Μαρία ἡ Μαγδαλινὴ καὶ Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ Ἰα-
κώβου, αἵτινες εἶχον ἔλθῃ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς
Γαλιλαίας καὶ εἶδον τὸ μνημεῖον, ὅπου ἐτέθη τὸ
σῶμα αὐτοῦ.

Τὴν ἐπαύριον δηλ. τὸ Σάββατον, ἦλθον οἱ ἀρχιε-
ρεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τὸν Πιλάτον καὶ εἶπον·
«Κύριε ἐνεθυμήθημεν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν
ὅτε ἔζη, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἐγερθῇ. Διάτα-
ξον λοιπὸν νὰ φυλαχθῇ ὁ τάφος ἕως τῆς τρίτης
ἡμέρας, μήπως ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν νύκτα
κλέψωσι τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ εἴπωσιν εἰς τὸν λαὸν
ὅτι ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ τότε ἡ ἐσχάτη πλάνη
θὰ εἶναι χειροτέρα τῆς πρώτης». Ὁ δὲ Πιλάτος
εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἔχετε φύλακας· ὑπάγετε καὶ ἀ-
σφαλίσατε τὸν τάφον, ὅπως γνωρίζετε». Ἐκεῖνοι τότε
ἐλθόντες εἰς τὸν τάφον, ἐσφράγισαν τὸν λίθον καὶ
ἔθεσαν στρατιώτας, διὰ νὰ φυλάττωσιν ἀσφαλῶς τὸν
τάφον.

Τροπάρια. «Ὁ Εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου κα-
θελὼν τὸ ἄχραντόν σου σῶμα, σινδόνι καθαρᾷ εἰλήσας καὶ
ἀρώμασιν, ἐν μνήματι καινῷ κηδεύσας ἀπέθετο».

«Ὅτε κατήλθες πρὸς τὸν θάνατον ἡ ζωὴ ἡ ἀθάνατος,
τότε τὸν Ἄδην ἐνέκρωσας τῇ ἀστραπῇ τῆς θεότητος· ὅτε

δὲ καὶ τοὺς τεθνεώτας ἐκ τῶν καταχθονίων ἀνέστησας, πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν ἐπουρανίων ἐκραύγαζον. Ζωοδότα Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι».

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ζ΄.

Ἡ ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ, ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

✠ 1. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος (τὴν καθ' ἡμέρας Κυριακὴν) ὄρθρου βαθέος, Μαρία ἡ Μαγδαλινή, Μαρία, ἡ μήτηρ τοῦ Ἰακώβου καὶ ἡ Σαλώμη, λαβοῦσαι ἀρώματα, ἤλθον εἰς τὸ μνημεῖον, διὰ νὰ ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἔλεγον δὲ μετὰ τῶν· «Ποῖος θὰ μᾶς ἀποκυλίσῃ τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου»; Ὅτε ὅμως ἤλθον πλησίον, βλέπουσιν, ὅτι ὁ λίθος ἦτο ἀποκεκυλισμένος· διότι περὶ τὰ μεσάνυχτα εἶχε γείνη σεισμὸς μέγας· ἄγγελος δὲ Κυρίου, καταβάς ἐξ οὐρανοῦ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀνέστη. Ἦτο δὲ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγγέλου ὡς ἀστραπή, τὸ

δὲ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκόν, ὥς ἡ χιών· οἱ δὲ στρατιῶ-
ται ἐκ τοῦ φόβου ἀπενεκρώθησαν. Αἱ γυναῖκες, ἅμα
εἶδον τὸν ἄγγελον, ἐφοβήθησαν· ὁ δὲ ἄγγελος εἶπε
πρὸς αὐτάς· «Μὴ φοβεῖσθε. Δὲν ζητεῖτε Ἰησοῦν τὸν

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ.

Ναζαρηνόν, τὸν ἐσταυρω-
μένον; Ἀνέ-
στη, ὥς προ-
εἶπεν. Ὑπά-
γετε καὶ ἀναγ-
γεῖλατε τὴν
ἀνάστασίν του
πρὸς τοὺς μα-
θητάς του». Τότε αἱ γυ-
ναῖκες ἔδρα-
μον μετὰ φό-
βου καὶ χα-
ρᾶς μεγάλης,
διὰ τὴν ἀναγ-
γεῖλωσι ταῦτα
πρὸς τοὺς μα-
θητάς. Καθ' ὃδὸν δὲ ἀπῆντησεν αὐτάς ὁ Ἰησοῦς καὶ
λέγει· «Χαίρετε». Ἐκείναι πεσοῦσαι προσεκύνησαν
αὐτόν. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτάς· «Ὑπάγετε
καὶ ἀναγγεῖλατε εἰς τοὺς μαθητάς μου τὴν ἀνάστα-

σίν μου». ἤλθον τότε αἱ γυναῖκες καὶ ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς μαθητάς ὅτι εἶδον τὸν Κύριον καὶ ὅσα εἶπεν εἰς αὐτάς. Οἱ λόγοι ὅμως οὗτοι τῶν γυναικῶν ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς ὡς λῆρος καὶ δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτάς. Δύο ὅμως ἐκ τῶν μαθητῶν, ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ἤλθον μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ μνημεῖον, ἀκολουθούμενοι καὶ ὑπὸ τῆς Μαρίας τῆς Μαγδαλινῆς· εἰσελθόντες δὲ καὶ ἰδόντες μόνον τὰ ὀθόνια, ἐπίστευσαν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀνέστη.

Ἡθ. πόρισμα. Διὰ τῆς ἀναστάσεως ἀπεδείχθη ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθινός, ἐβεβαίωσε δὲ καὶ τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν, αὐτὸς ἀναστής. Εἶθε καὶ ἡμεῖς ν' ἀποθάνωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ. «Ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν». Καὶ οὕτως «ὁ ἐγείρας τὸν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ζωοποιήσκει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ἡμῖν». Ρωμ. σί' καὶ ἡ'.

Τροπάριον. «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος».

2. Ἐμφάνις τοῦ Ἰησοῦ Μαρία τῇ Μαγδαλινῇ.

Ἀφοῦ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἀνεχώρησαν, ἡ Μαρία ἴστατο πρὸ τοῦ μνημείου καὶ ἔκλαιε. Κύ-

φασα δὲ βλέπει ἐντὸς αὐτοῦ δύο ἀγγέλους μὲ λευκὰ ἐνδύματα· ἓνα πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ ἓνα πρὸς τοὺς πόδας, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, οἱ ὅποιοι εἶπον πρὸς αὐτήν· «Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς»; Ἐκείνη ἀπεκρίθη· «Ἐλαβον τὸν Κύριόν μου καὶ δὲν γνωρίζω ποῦ ἔθηκαν αὐτόν». Ταῦτα δὲ εἰποῦσα ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἱστάμενον, ὅστις ἔρωτᾷ αὐτήν· «Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς»; Ἐκείνη δὲ νομίσασα ὅτι εἶναι ὁ κηπουρός, λέγει· «Κύριε, ἐὰν σὺ ἔλαβες αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ τὸν ἔθηκαν, διὰ νὰ τὸν λάβω». Τότε ὁ Ἰησοῦς λέγει πρὸς αὐτήν· «Μαρία». Ἀμέσως δὲ ἐκείνη ἀναγνωρίσασα αὐτόν, εἶπε· «Διδάσκαλε» καὶ πλήρης χαρᾶς καὶ ἐκπλήξεως ὥρμησε νὰ ἀσπασθῇ τοὺς πόδας του. Ἐκεῖνος ὅμως τὴν ἡμπόδισε λέγων· «**Μὴ μου ἅπτου**· διότι ἀκόμη δὲν ἀνέβην πρὸς τὸν πατέρα μου. Πήγαινε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς μου καὶ εἰπέ εἰς αὐτούς· Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα σας καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν σας». Ἦλθε τότε Μαρία ἡ Μαγδαλινὴ πρὸς τοὺς μαθητάς καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτούς, ὅτι εἶδε τὸν Κύριον καὶ ὅσα εἶπε πρὸς αὐτήν.

Οἱ δὲ στρατιῶται, οἱ φύλακες τοῦ μνημείου, ἐλθόντες πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἀνήγγειλαν τὰ γενόμενα. Συμβούλιον τότε ποιήσαντες, ἔδωκαν ἱκανὰ ἀργύρια εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ κατέπεισαν αὐτοὺς νὰ λέγω-

σιν, ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν νύκτα ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτόν, ἐνῷ οὗτοι ἐκοιμῶντο. Οἱ στρατιῶται λαβόντες τὰ ἀργύρια ἔπραξαν, καθὼς ἐδιδάχθησαν· καὶ ἔκτοτε ὁ λόγος οὗτος διεδόθη παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις μέχρι σήμερον.

Ἡθ. πόρισμα. Ὡς τῆς βλακείας τῶν Ἰουδαίων! Ἄν μὴ ἐφυλάσσετο ὁ τάφος τοῦ Κυρίου, οἱ παρόνομοι ἤθελον διαφιλονικῆσαι τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ λέγοντες ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐν καιρῷ νυκτὸς ἔκλεψαν τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ἀλλὰ τώρα πᾶσα τοιαύτη κατὰ τῶν μαθητῶν κατηγορία εἶναι ἀνυπόστατος.

Ρητόν. «Ὡςπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. στ' 4).

Τροπάριον. Εἰ καὶ ἐν τάφῳ κατήλθες, ἀθάνατε, ἀλλὰ τοῦ ᾗδου καθεῖλες τὴν δύναμιν καὶ ἀνέστης ὡς νικητής, Χριστέ ὁ Θεός, γυναιξὶ μυροφόροις φθνεγζάμενος χαίρετε καὶ τοῖς σοῖς ἀποστόλοις εἰρήνην δωροῦμενος, ὁ τοῖς πεσοῦσι παρέχων ἀνάστασιν».

✱ 3. Ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως περὶ τὸ ἐσπέρας οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀναθαρρήσαντες συνήχθησαν εἰς τινα οἰκίαν καὶ ὠμύλουν περὶ πάντων τῶν

συμβεβηκότων τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἐνῷ δὲ αἱ θύραι τῆς οἰκίας ἦσαν καλῶς κεκλεισμέναι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, αἰφνυχῆς ἐμφανίζεται ὁ Ἰησοῦς καὶ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπε· «**Εἰρήνη ὑμῖν**». Οἱ μαθηταὶ ἐτρόμαξαν, νομίσαντες ὅτι βλέπousι φάντασμα. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς· «Διατί εἰσθε τεταραγμένοι; καὶ διατί τοιοῦτοι διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν; Ἴδετε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας μου καὶ θὰ πεισθῇτε, ὅτι ἐγὼ εἰμαι· φηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε ὅτι τὸ πνεῦμα σὰρκα καὶ ὅστα δὲν ἔχει, καθὼς βλέπετε ἐμὲ ἔχοντα». Καὶ ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἐχάρησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἰδόντες τὸν Κύριον. Εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· «**Εἰρήνη ὑμῖν. Καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς**». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐνέψυσεν αὐτοὺς καὶ εἶπε· «**Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἃν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἃν τινων κρατῇτε, κεκράτηνται**».

Θωμᾶς δὲ εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος δὲν ἦτο μετ' αὐτῶν, ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. Ἐλεγόν λοιπὸν πρὸς αὐτὸν οἱ ἄλλοι μαθηταί. «Εἴδομεν τὸν Κύριον». Ὁ Θωμᾶς ὁμοως εἶπεν. «Ἐὰν δὲν ἴδω εἰς τὰς χεῖράς του τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ ἐὰν δὲν βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευράν αὐτοῦ δὲν θὰ

πιστεύσω». Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ ἦσαν πάλιν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι καὶ ὁ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. Ἀΐφνης πάλιν, ἐνῷ αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμέναι, εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς· στὰς δ' ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν «**Εἰ-
ρήνη ὑμῖν**». Κατόπιν λέγει πρὸς τὸν Θωμᾶν. «Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ἔδω καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· φέρε δὲ καὶ τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός». Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Θωμᾶς εἶπεν. «**Ὁ κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου**». εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· «Διότι μὲ εἶδες, Θωμᾶ, ἐπίστευσας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες».

Ἡδ. πόρισμα. Ἀξιοκατάκριτος ἡ ἀπιστία τοῦ Θωμᾶ. Ναὶ μὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν πρέπει νὰ πείθῃται τις ταχέως εἰς κάθε τι, ἀλλὰ νὰ ζητῇ ἀποδείξεις· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀπιστῇ τις καὶ εἰς τὰς διαβεβαιώσεις ἀξιοπίστων προσώπων.

«Ὁ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ Λόγου τῆς ζωῆς ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν... (Ἰωάν. α'. 1—4). Ὡς ἀποδεχόμεθα μετὰ προθυμίας τὴν πιστικωτάτην ταύτην μαρτυρίαν, διὰ νὰ ἀκούσωμεν παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν τὸ «**Μακάριοι οἱ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες**» καὶ γίνωμεν κληρονόμοι τῆς αἰωνίου βασιλείας τῶν οὐρανῶν διὰ τῆς πρὸς τὸν Κύριον πίστεως καὶ ἐκκληρώσεως τῶν θείων αὐτοῦ ἐντολῶν· ἄλλως, ἄπιστοι θνήσκοντες θέλομεν καταδικασθῇ καὶ ἡ καταδίκη θὰ εἶναι ἀτελεύτητος, διότι ἐν τῷ ἄδη δὲν ὑπάρχει μετάνοια.

Ρητόν. «Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται». (Μαρκ. ιστ', 15).

4 Ἀνάληψις τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὁ Ἰησοῦς ἐφανεροῦτο εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Παρήγγειλε δὲ εἰς αὐτοὺς νὰ κηρύξωσι τὸ εὐαγγέλιόν του εἰς πάντα τὰ ἔθνη καὶ νὰ βαπτίζωσι τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ νὰ διδάσκωσιν αὐτοὺς νὰ φυλάττωσι πάντα, ὅσα τοῖς παρήγγειλε.

Τὴν τεσσαρακοστὴν δὲ ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ συνήθροισεν αὐτοὺς εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ παρήγγειλεν αὐτοὺς νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσιν ἀπ' αὐτῆς, ἕως οὗ στείλῃ εἰς αὐτοὺς μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Ἐπειτα ἐξήγαγεν αὐτοὺς μέχρι τῆς Βηθανίας, καὶ ἐκεῖ ὑψώσας τὰς χεῖρας ὑψλόγησεν αὐτούς· ἐνῶ δὲ τοὺς ὑψλόγει, ἀνελήφθη ἐνώπιόν των εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ μία νεφέλη φωτεινὴ ἀπέκρυφεν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. Ἐνῶ δὲ ἐκείνοι ἠτένιζον πρὸς τὸν οὐρανόν, ἰδοὺ δύο ἄνδρες ἐνεφανίσθησαν εἰς αὐτούς, λευκὰ ἐνδεδυμένοι,

καὶ εἶπον· «Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί στέκεσθε, βλέποντες πρὸς τὸν οὐρανόν; Οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀνα-

ληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανόν θὰ ἔλθῃ πάλιν τοιοῦτοτρόπως ἐν δόξῃ καθὼς εἶδατε αὐτὸν ἀναβαίνοντα εἰς τὸν οὐρανόν». Τότε οἱ μαθηταὶ προσκυνήσαντες ἐπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρὰς μεγάλης καὶ ἦσαν διὰ παν-

Ἀνάληψις τοῦ Ἰησοῦ.

τός εἰς τὸ ἱερόν, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν.

Ἡθ. πόρισμα. Μὲ πίστιν, ἀγάπην καὶ ἐλπίδα ὡς ἀκολουθήσωμεν τὸν Κύριον, ἀναλαμβάνομενον εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὡς εἶναι αἱ καρδίαι μας ἐκεῖ μετ' αὐτοῦ καὶ ὡς προσδοκῶμεν τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν «ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, σπουδάζοντες, ἵνα ἄσπιλοι καὶ ἀμίμητοι αὐτῷ εὐρεθῶμεν ἐν εἰρήνῃ» (β'. Πέτρ. γ', 8).

X Τροπάριον. «Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν χαροποιήσας τοὺς μαθητὰς τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· βεβαιωθέντων αὐτῶν διὰ τῆς ἐβλογίας, ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου». X

† 5. Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος
ἐπὶ τοῖς Ἀποστόλοις.

Σύστασις τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας
ἐν Ἱεροσολύμοις.

Γῆν πεντηκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ Πάσχα, καθ' ἣν οἱ Ἰουδαῖοι ἐώρταζον τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ νομοθεσίας, ἐνῶ ἅπαντες οἱ ἀπόστολοι ἦσαν συνηγμένοι εἰς τινὰ οἰκίαν καὶ προσηύχοντο, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἄλλοι πολλοὶ μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, αἴφνης ἠκούσθη ἐξ οὐρανοῦ ἤχος, ὅμοιος μὲ βιαίαν πνοὴν ἀνέμου καὶ ἐπλήρωσε τὴν οἰκίαν, ὅπου ἦσαν καθήμενοι· συγχρόνως δὲ ἐφάνησαν γλῶσσαι πυρός, αἱ ὁποῖαι ἐκάθισαν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἐκάστου ἀποστόλου. Ἄπαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι ἐπλήσθησαν Πνεύματος ἁγίου καὶ ἤρχισαν νὰ λαλῶσι ξένας γλώσσας. Εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ εἶχον συρρέουσαν κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας διὰ τὴν ἑορτὴν πολλοὶ ἄνδρες εὐσεβεῖς διαφόρων

ἐθνῶν. (πρεσβεύοντες τὰ τῶν Ἰουδαίων). Οὗτοι, ἀκούσαντες τὸν ἦχον, ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ἦσαν οἱ ἀποστόλοι καὶ ἐθαύμαζον, διότι ἤκουον τοὺς ἀποστόλους νὰ λαλῶσι τὴν γλῶσσαν ἐκάστου· ἔλεγον δέ. «Οὗτοι πάντες δὲν εἶναι Γαλιλαῖοι ; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν αὐτοὺς ὁμιλοῦντας καὶ κηρύττοντας τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκάστου ἡμῶν ;» Τινὲς δὲ περιέπαιζον τοὺς ἀποστόλους, λέγοντες ὅτι εἶναι μεθυσμένοι. Τότε ἀναστὰς ὁ Πέτρος μετὰ τῶν ἑνδεκα μαθητῶν ἐλάλησε μεγαλοφώνως καὶ εἶπεν· «Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀκούσατε. Οὗτοι οἱ ἄνδρες δὲν εἶναι μεθυσμένοι, ὥς νομίζετε, διότι εἶναι τρίτη ὥρα τῆς ἡμέρας· ἀλλ' αὐτό, τὸ ὅποιον βλέπετε εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις τῆς προφητείας τοῦ προφήτου Ἰωήλ, ὅστις εἶπεν· «*Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σὰρκα καὶ προφητεύσωσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ αἰ θυγατέρες ὑμῶν*» (β'. 28). Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Σεῖς ἐσταυρώσατε Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ὅστις, καθὼς ἀπέδειξαν τὰ διάφορα θαύματα, τὰ ὅποια ἔπραξεν ἐνώπιον ὅλων, ἦτο ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Τοῦτον ὅμως ὁ Θεὸς ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν καὶ πάντες ἡμεῖς εἴμεθα μάρτυρες τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ. Ὡς Θεὸς δὲ ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς οὐρανούς, ἔστειλεν εἰς ἡμᾶς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, τὸ

ὅποιον ὁμιλεῖ καὶ ἐνεργεῖ δι' ἡμῶν. Ἄπαντες λοιπὸν οἱ Ἰσραηλῖται, μάθετε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον σεῖς ἐσταυρώσατε, εἶναι ὁ Μεσίας». Πολλοὶ τῶν παρισταμένων Ἰουδαίων, ἀκούσαντες τοὺς λόγους τοῦ Πέτρου, ἤλθον εἰς κατάνυξιν καὶ ἠρώτησαν. «Τί πρέπει νὰ πράξωμεν ἀδελφοί;» Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτοὺς. «Μετανοήσατε καὶ βαπτισθῆτε ἕκαστος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θὰ συγχωρηθῶσιν αἱ ἁμαρτίαι σας, θὰ λάβητε δὲ καὶ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος». Καὶ ἐκεῖνοι ἐδέχθησαν προθύμως τὸν λόγον τοῦ Πέτρου καὶ ἐβαπτίσθησαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τρισχίλιοι περίπου. Τοιουτοτρόπως κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς συνέστη ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Καὶ καθ' ἡμέραν ἤϋξανεν ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστευόντων.

Ἡδ. πόρισμα. Ἡ Πεντηκοστὴ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ εἶναι ἡ γεννέθλιος ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ νόμος τῆς χάριτος ἐκηρύχθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

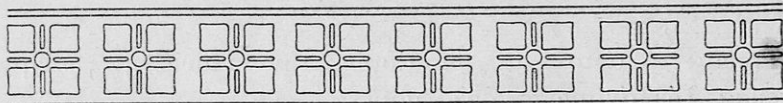
Ὁ Κύριος Ἰησοῦς εἶπεν ὅτι ὁ Πατὴρ ἐξ οὐρανοῦ θὰ δώσῃ Πνεῦμα ἅγιον εἰς τοὺς αἰτοῦντας αὐτὸν (Λουκ. ια', 13). Ἀδιαλείπτως λοιπὸν πρέπει νὰ παρακαλῶμεν τὸν Ὑψιστον νὰ φωτίζῃ ἡμᾶς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ νὰ κατανοῶμεν καὶ ἐκτελῶμεν τὸ θέλημα αὐτοῦ. Ἄς παρακαλῶμεν, ἵνα αὐτὸ σκηνώσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ καθαρῶσιν ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ σώσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Τροπάρια. «Εὐλογητὸς εἰ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἁλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ

Πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγη-
νεύσας, φιλάνθρωπε, δόξα σοι».

«Ὅτε καταβὰς τὰς γλώσσας συνέχεε, διεμέριζεν ἔθνη ὁ
Ὑψιστος· ὅτε τοῦ πυρὸς τὰς γλώσσας διένειμεν εἰς ἐνότητα
πάντας ἐκάλεσε· καὶ συμφώνως δοξάζομεν τὸ πανάγιον
Πνεῦμα».

ΙΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Λειτουργική τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας λέγεται τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον ἐξηγεῖ ὅσα τελοῦνται ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις χριστιανικοῖς ναοῖς, ἰδίᾳ δὲ ὅσα τελοῦνται κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας λειτουργίας.

Λειτουργία δὲ λέγεται ἡ ἱερὰ ἐκείνη τελετή, κατὰ τὴν ὁποίαν τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἀναιμάκτου θυσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ *λειτουργική* εἶναι χρήσιμος ἰδίως μὲν εἰς τοὺς ἱερωμένους, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα χριστιανόν, διότι διδάσκει τὰ τῆς δημοσίου λατρείας καὶ ἐξηγεῖ τὰς ὑψηλὰς καὶ συμβολικὰς παραστάσεις τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, διὰ τῶν ὁποίων καὶ ἡ καρδιά τοῦ Χριστιανοῦ ἀνυψοῦται πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα ἡμῶν.

Πρῶτος συνέστησε καὶ ἐτέλεσε τὴν λειτουργίαν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰ. Χριστὸς ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ ἀναιμάκτως καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐναιμάκτως. Ἐχουσι δὲ ἀμφότεραι αἱ λειτουργίαι αὗται μεγίστην δύναμιν καὶ ἀξίαν, διότι ἡλευθέρωσαν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ διαβόλου καὶ συνεφίλωσαν αὐτὸν μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ δὲ σήμερον τελουμένη ἀναιμάκτος θυσία σώζει τοὺς μετανοοῦντας ἁμαρτωλοὺς καὶ καθαρίζει αὐτοὺς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας.

Λειτουργίαν ἔγραψε πρῶτος ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος καὶ πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ἡ ὁποία διαρκεῖ 3—4 ὥρας. Σήμερον δὲ τελεῖται ἡ λειτουργία αὕτη μόνον τὴν 23^{ην} Ὀκτωβρίου, ἡμέραν τῆς μνήμης αὐτοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις. Δεύτερος ὁ Μ. Βασίλειος, ὅστις συνέταμε τὴν λειτουργίαν τοῦ Ἰακώβου· καὶ τρίτος ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ὅστις συνέταμε τὴν λειτουργίαν τοῦ Μ. Βασιλείου· καὶ αὕτη ἡ λειτουργία εἶναι ἐν χρήσει σήμερον.

Ἡ λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου τελεῖται κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, πλὴν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, τὴν Μ. Πέμπτην, τὸ Μ. Σάββατον, τὰς παραμονὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων καὶ τὴν 1^{ην} Ἰανουαρίου, ἡμέραν τῆς μνήμης αὐτοῦ· ἤτοι δεκάκις τοῦ ἔτους. Ἡ δὲ τοῦ Χρυσοστόμου καθ' ὅλας τὰς ἄλλας ἡμέρας τοῦ ἔτους.

Καθ' ὅλας δὲ τὰς ἡμέρας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς ἐκτὸς τοῦ Σαββάτου καὶ τῆς Κυριακῆς ἐκάστης ἑβδομάδος, τελεῖται ἡ λειτουργία τῶν προηγιασμένων.

Σημ. Τὴν Μ. Παρασκευὴν καὶ τὴν Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν τῆς Τυροφάγου λειτουργία δὲν γίνεται.

ΠΕΡΙ ΝΑΟΥ

Τὸ οἰκοδόμημα, τὸ ὁποῖον εἶναι καθιερωμένον πρὸς λατρείαν τοῦ Θεοῦ, καλεῖται ναὸς.

Ὁ ναὸς διαιρεῖται εἰς τρία μέρη· α') εἰς τὸ **ἅγιον βῆμα**, ὅπου ἴστανται οἱ ἱερωμένοι καὶ εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἡ **ἁγία τράπεζα** καὶ ἡ προσκομιδὴ· χωρίζεται δὲ ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ναοῦ διὰ τοῦ διαφράγματος τοῦ καλουμένου τέμπλου ἢ εἰκονοστασίου· β') εἰς τὸν **κυρίως ναόν**, ὅπου ἴστανται οἱ πιστοί, κεχωρισμένοι οἱ ἄνδρες τῶν γυναικῶν, καὶ γ') εἰς τὸν **νάρθηκα** ἢ **πρόναον**, ὅπου ἴσταντο τὸ πάλαι οἱ κατηγούμενοι καὶ οἱ δημοσίᾳ μετανοοῦντες.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗΣ

Πρὶν ἀρχίσῃ ἡ θεία λειτουργία, τελεῖται ἐν τῷ ἱερῷ βήματι ἡ προσκομιδὴ.

Προσκομιδὴ λέγεται ἡ προετοιμασία τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, τὰ ὅποια τότε εἶναι ἀντίτυπα τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, καὶ τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται εἰς τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας.

Ἀριστερὰ τῆς ἀγίας τραπέζης ὑπάρχει μία κόγχη, ἡ ὅποια σημαίνει τὸ σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ ἢ τὸν Γολγοθᾶν. Ἐκεῖ τίθεται δεξιὰ τὸ ἅγιον ποτήριον καὶ ἀριστερὰ χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν δισκάριον, τὸ ὅποιον σημαίνει τὴν φάτνην. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ δισκαρίου τίθεται ὁ ἐκ τῆς προσφοράς ἐξαγόμενος **ἄμνος** ὁ ὅποιος σημαίνει τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καθηλωμένον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἐντὸς δὲ τοῦ ἀγίου ποτηρίου χύνει ὁ ἱερεὺς οἶνον καὶ ὕδωρ εἰς ἀναπαράστασιν τοῦ αἵματος καὶ ὕδατος, τὰ ὅποια ἔρρευσαν ἐκ τῆς κεντηθείσης πλευρᾶς τοῦ Σωτῆρος. Εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ ἄμνου τίθεται μερὶς τρίγωνος εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου· ἀριστερὰ ἐννέα μερίδες εἰς τιμὴν τῶν Ἀγγέλων, τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων, τῶν Ἱεραρχῶν, τῶν Μαρτύρων, τῶν Ὁσίων, τῶν Ἀναργύρων, τῶν Θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἀννης καὶ τοῦ ἀγίου, οὐτινος εἶναι ἡ λειτουργία, ὡς μεσιτῶν πρὸς τὸν Ἰ. Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν· εἰς δὲ τὸ κάτω μέρος τίθενται μερίδες ὑπὲρ τῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων, ἐκλέγοντος τοῦ ἱερέως εἰς ἕκαστον ὄνομα «**Μνήσθητι, Κύριε**», ὡς ἐπικαλουμένων τὸ ἔλεος τοῦ Σωτῆρος διὰ πρεσβειῶν.

τῆς τε ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ παρισταμένης Θεοτόκου καὶ τῶν ἐξ ἀριστερῶν ἱσταμένων ἁγίων. Ἡ προσφορά, ἐξ ἧς ἐξάγεται ὁ ἄμνός σημαίνει τὴν Θεοτόκον.

Ἐν τῇ προσκομιδῇ ὑπάρχει μία λόγχη σιδηρὰ, διὰ τῆς ὁποίας ἐξάγεται ὁ ἄμνός καὶ τίθεται εἰς τὸ δεξιὸν αὐτοῦ μέρος, εἰς ἀπεικόνισιν τῆς ὑπὸ τοῦ στρατιώτου λογχευθείσης πλευρᾶς τοῦ Σωτῆρος· δύο μικρὰ καλύμματα, σημαίνοντα τὰ σπάργανα τοῦ Ἰησοῦ· ἕτερον μεγαλειότερον κάλυμμα **ἄηρ** καλούμενον, σημαῖνον τὴν σινδόνα, δι' ἧς ἐτύλιξαν τὸν Ἰησοῦν· **ἀστερίσκος**, σημαῖνον τὸν ἀστέρα, τὸν ὁδηγήσαντα τοὺς Μάγους· ὁ **σπόγγος**, ὁ τιθέμενος ἐντὸς τοῦ ἁγίου ποτηρίου, ὅταν εἶναι κενὸν καὶ ἡ **λαβίς**, δι' ἧς μεταλαμβάνομεν.

Ἡ προσκομιδὴ τελεῖται κατὰ τὸ τέλος τοῦ ὄρθρου, ὅταν φάλλωνται οἱ αἵνοι καὶ ἡ δοξολογία.

Ἐν τῇ προσκομιδῇ προσφέρεται καὶ θυμίαμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὴν πρὸς τὰ ἄνω κατευθυνομένην προσευχὴν ἡμῶν, ὡς ἀναβαίνει ἡ ὁσμὴ τοῦ θυμιάματος· «**Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου, ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου**».

Τὸ θυμίαμα, τὸ ἔλαιον διὰ τὰς κανδύλας καὶ ὁ κηρὸς προσφέρονται καὶ εἰς ἐνδειξιν ἐξωτερικῆς λατρείας·

Παρὰ τὴν προσκομιδὴν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι κρέμαται καὶ ἕτερον σχεῶς, τὸ **θυμιατήριον**, σημαῖνον

τὸν Ἰ. Χριστὸν καὶ τὰς δύο αὐτοῦ φύσεις· τὸ μὲν θυμίαμα τὴν ἀνθρωπίνην, τὸ δὲ πῦρ τὴν θείαν· αἱ τέσσαρες ἀλύσεις τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς, οἱ δὲ 12 κωδωνίσκοι, τοὺς 12 Ἀποστόλους.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΣΤΟΛΗΣ

Πρὶν ἄρξῃται ὁ ἱερεὺς τῆς θείας λειτουργίας ἐνδύεται τὴν *ἱερατικὴν στολὴν*.

Ἡ ἱερατικὴ στολὴ τοῦ ἱερέως εἶναι ἡ ἐξῆς : *στιχάριον, ἐπιτραχήλιον, ζώνη, ἐπιμάνικα καὶ φελόνιον*.

Ἡ ἱερατικὴ στολὴ τοῦ διακόνου εἶναι : τὸ *στιχάριον, τὰ ἐπιμάνικα καὶ ὠράριον*.

Τοῦ δὲ ἐπισκόπου ἡ ἐξῆς : *στιχάριον, ἐπιτραχήλιον, ζώνη, ἐπιγονάτιον, ἐπιμάνικα, σάκκος, ὠμοφόριον, μίτρα, σταυρός, ἐγκόλπιον, ποιμαντικὴ ράβδος, δικηριοτρικῆριον καὶ μανδύας*.

Τὸ *στιχάριον* εἶναι ποδήρης χιτὼν· ὠνομάσθη δὲ τοιουτοτρόπως ἐκ τῶν ἐρυθρῶν στίχων ἢ ποταμῶν, διὰ τῶν ὁποίων κατ' ἀρχὰς ἐκοσμοῦντο τὰ στιχάρια· Σημαίνει δὲ τὴν λαμπρὰν ἐσθήτηα, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἡρώδης ἐνέδυσσε τὸν Ἰησοῦν, πέμψας πρὸς τὸν Πιλάτον.

Τὸ **ἐπιτραχήλιον** σημαίνει τὴν ἄνωθεν εἰς τοὺς ἱερωμένους κατερχομένην χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· οἱ δὲ κάτωθεν κρεμάμενοι θύσανοι σημαίνουναι τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν, τῶν ὁποίων μεσίτης ὁ ἱερεὺς ὑπάρχει.

Ἡ **ζώνη**, περισφίγγουσα τὸ στιχάριον καὶ τὸ ἐπιτραχήλιον καὶ μὴ ἀφήνουσα τὸν ἱερουργοῦντα νὰ προσκόπῃ, ὅταν περιπατῇ, σημαίνει τὴν θείαν δύναμιν, ἥ ὁποία ἐνισχύει αὐτὸν εἰς τὸ νὰ διάγῃ βίον ἄμεμπτον.

Τὸ **ἐπιγονάτιον** σημαίνει τὴν ρομφαίαν τοῦ θείου λόγου, ὃ ὁποῖος ὀνομάζεται καὶ μάχαιρα τοῦ πνεύματος, ἥ τὸ λέντιον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Σωτὴρ νίψας ἐσπόγγισε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του·

Τὰ **ἐπιμάνικα** σημαίνουναι τὰ δεσμά, δι' ὧν ἔδεσαν τὰς χεῖρας τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Ὁ **σάκκος** σημαίνει τὸν χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ τὸν ἄνωθεν ὑφαντὸν καὶ τὴν κοκκίνην χλαμύδα·

Τὸ **ὠμοφόριον** σημαίνει τὸ πλανώμενον πρόβατον, ὅπερ εὗρων ὁ Χριστὸς ἀνέλαβεν ἐπὶ τῶν ὠμῶν καὶ ἔσωσε· τὸ δὲ πρόβατον σημαίνει ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα·

Ἡ **μίτρα** καὶ ὁ **μανδύας** εἶναι δῶρα βασιλικά, δι' ὧν οἱ κατὰ καιροὺς Αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐτίμησαν τοὺς Πατριάρχας·

Ὁ ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἐπισκόπου **σταυρὸς** σημαίνει ὅτι οὗτος ὀφείλει, αἵρων τὸν σταυρὸν τοῦ Χρι-

στοῦ, ν' ἀκολουθῇ αὐτῷ πιστῶς, τηρῶν πάντοτε τὰς ἐντολάς του·

Τὸ **ἐγκόλπιον**, τὸ ὁποῖον φέρει παρὰ τὸν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ στήθους ὁ ἐπίσκοπος, σημαίνει ὅτι σέβεται καὶ τιμᾷ ἐξ ὅλης καρδίας τὸν θεμελιωτὴν τῆς ἡμετέρας θρησκείας·

Ἡ **ποιμαντικὴ ράβδος** σημαίνει τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι, εἰς τὸ νὰ ποιμῶσι καὶ κυβερνῶσι τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ.

Τὸ **δικήριον** σημαίνει τὰς ἐν τῷ Χριστῷ δύο φύσεις, τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην· τὸ δὲ **τρι-κήριον** σημαίνει τὴν τρισυπόστατον θεότητα· Διὰ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος ἱεουργῶν εὐλογεῖ τὸν λαὸν ἐν ὀνόματι τῆς ὑπερουσίου Τριάδος καὶ τοῦ θεανθρώπου Ἰ. Χριστοῦ.

Τὸ δὲ **ὠράριον** τοῦ διακόνου σημαίνει τὸ ἐπίμηκες ἐκεῖνον ἑθόνιον, τὸ ὁποῖον ἔχοντες οἱ διάκονοι καθηλωμένον ἐπὶ τοῦ ὤμου, ἀπεσπόγγιζον τοὺς μεταλαμβάνοντας ἐκ τοῦ θείου ποτηρίου.

Τὰ ἱερὰ ταῦτα ἅμφια ἔταν ἐνδύηται ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ὁ ἱερεὺς σφραγίζει πρότερον σταυροειδῶς καὶ ἀκολουθῶς ἀσπάζεται εἰς ἡμεῖον καθιερώσεως, ἐπιλέγων καὶ κατάλληλον ρῆσιν ἐκάστῳ.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ

Ἡ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία διαιρεῖται εἰς δύο μέρη: τὴν λειτουργίαν τῶν κατηχομένων καὶ τὴν λειτουργίαν τῶν πιστῶν.

Ἡ ἱερὰ λειτουργία τελεῖται ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἁγίου βήματος ἀνυψουμένης ἁγίας τραπέζης. Ἡ ἁγία τράπεζα ἐξεικονίζει τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, τὸν Γολγοθᾶν καὶ τὸν τάφον τοῦ Κυρίου Ἰ. Χριστοῦ. καλεῖται δὲ καὶ θυσιαστήριον. Ὑπὸ τὴν ἁγίαν τράπεζαν ὑπάρχουσι μαρτυρικὰ λείψανα, τα ὅποια σημαίνουν ὅτι διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων μαρτύρων ἐθεμελιώθη ἡ Ἐκκλησία. Ἡ ἁγία τράπεζα κατασκευάζεται ἐκ λίθου, τετράγωνος, στηρίζεται δὲ ἢ ἐπὶ τεσσάρων κιόνων, οἵτινες εἰκονίζουν τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς, ἢ ἐπὶ ενός, ὅστις συμβολικῶς σημαίνει ὅτι θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι αὐτὸς ὁ Σωτὴρ. Ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης ὑπάρχουσι 1) τὸ εἰλητὸν ἢ ἀντιμίνσιον, τὸ ὅποιον ἔχει τὸν τύπον τοῦ ἐπιταφίου καὶ σημαίνει τὸ σουδάριον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκαλύφθη ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἰησοῦ, ὅτε κατετέθη ἐν τῷ τάφῳ· 2) τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὸ ὅποιον σημαίνει τὸν βασιλέα Χριστὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον καὶ 3) τὸ ἄρτοφόριον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐν πυξίδι φυλάσσεται τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου πρὸς μετάληψιν τῶν ἀσθενούντων

χριστιανῶν. Ὅπισθεν τῆς ἀγίας τραπέζης ὑφύεται ὁ τίμιος σταυρός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κρέματα «ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας», καὶ ἐξεικονίζει τὰ πάθη, ὅσα δι' ἡμᾶς ὑπέστη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης, πρὸ τοῦ ἀρτοφορίου, πρέπει νὰ καίῃ ἀκοίμητος λυχνία, εἰκονίζουσα τὸν ἐντὸς αὐτοῦ ζῶντα υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

Ἡ λειτουργία τῶν κατηχομένων ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐκφωνήσεως «**Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας**» τῶν αἰώνων Ἀμήν» καὶ λήγει εἰς τὴν ἐκφώνησιν· «**Ὅσοι κατηχοούμενοι προέλθετε· οἱ κατηχοούμενοι προέλθετε· ὅσοι κατηχοούμενοι προέλθετε· μή τις τῶν κατηχομένων**». Τὸ μέρος τοῦτο τῆς λειτουργίας καλεῖται **λειτουργία τῶν κατηχομένων**, διότι εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς λειτουργίας εἶχον τὴν ἄδειαν κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ χρόνους νὰ παρευρίσκωνται καὶ οἱ **κατηχοούμενοι**· ἐκεῖνοι δηλ. οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦντες νὰ βαπτισθῶσι, **κατηχοῦντο** προηγουμένως, ἤτοι ἐδιδάσκοντο τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Οὗτοι ἅμα ἤκουον τὴν ἐκφώνησιν «**Ὅσοι κατηχοούμενοι προέλθετε**» ἐξήρχοντο ἀμέσως τοῦ ναοῦ, διότι, ἀβάπτιστοι ἔτι ὄντες ἦσαν ἀνάξιοι νὰ παρίστανται κατὰ τὴν τέλει τοῦ μυστηρίου τῆς ἀγίας εὐχαριστίας.

Αἱ κυριώτεραι στιγμαὶ τῆς λειτουργίας τῶν κατηχουμένων εἶναι ἡ **μικρὰ εἴσοδος**, ὁ **τρισάγιος ὕμνος** καὶ ἡ **ἀνάγνωσις περικοπῶν** ἐκ τοῦ **Ἀποστόλου** καὶ τοῦ **ἱεροῦ Εὐαγγελίου**.

Ἡ μικρὰ εἴσοδος γίνεται ὡς ἑξῆς: Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν «**Εὐλογημένη ἡ βασιλεία**» καὶ τῆς συναπτῆς τῶν **εἰρηνικῶν** ψάλλονται τὰ **ἀντίφωνα**, τὰ ὅποια ὠνομάσθησαν τοιουτοτρόπως, διότι καὶ οἱ δύο χοροὶ τῶν ψαλτῶν ἀντιφωνοῦσι τὰς αὐτὰς λέξεις «**Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, Σῶτερ, σῶσον ἡμᾶς**» καὶ «**Σῶσον ἡμᾶς, υἱὲ Θεοῦ**». Μετὰ ταῦτα ὁ ἱερεὺς μετὰ τοῦ διακόνου ποιεῖ τὴν μικρὰν εἴσοδον μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου, λαμπάδος προπορευομένης. Ἡ εἴσοδος αὕτη σημαίνει καὶ τὴν μετὰ τὸ βάπτισμα εἰς τὸν κόσμον ἐμφάνισιν τοῦ Ἰ. Χριστοῦ πρὸς τὸ κήρυγμα, τοῦ ὁποίου προπαρασκεύασε τὸν δρόμον Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, τὸν ὅποιον ὑποσημαίνει ἡ προπορευομένη λαμπάς. Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ἱερέως (ἢ διακόνου) κρατούμενον ἱερὸν Εὐαγγέλιον σημαίνει τὸν Ἰ. Χριστὸν ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ὁ ἱερεὺς (ἢ ὁ διάκονος) ἱστάμενος ἐν τῷ μέσῳ καὶ εὐλογῶν ἀσπάζεται τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ ὑψῶν αὐτὸ ἀναφωνεῖ «**Σοφία, ὁρθοί**» ἤτοι «**Χριστιανοί, τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ἡ ἀληθινὴ Σοφία· ἐγέρθητε καὶ στήτε μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας καὶ ἀνυψώσατε τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν ὑμῶν ἐκ τῶν γῆνιν**

πρὸς τὰ οὐράνια». Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν ταύτην οἱ χοροὶ ψάλλουσι τὸν ἐξῆς ὕμνον· «**Δεῦτε κροσυννῆσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ. Σῶσον ἡμᾶς, υἱὲ Θεοῦ, ὁ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ψάλλοντάς σοι ἀλληλούϊα**», διὰ τοῦ ὁποίου προτρέπομεθα νὰ προσκυνήσωμεν τὸν ἐπιφανέντα Κύριον καὶ νὰ προσπέσωμεν αὐτῷ ὡς δοῦλοι, ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

Μετὰ ταῦτα ψάλλεται ὁ **τρισάγιος ὕμνος**, διὰ τοῦ ὁποίου ὑμνεῖται ἡ Τριάς.

Μετὰ δὲ τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀμέσως ἄρχεται ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ἀποστόλου, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ ἱερεὺς (ἢ ὁ διάκονος) καθιστᾷ τοὺς ἐκκλησιαζομένους προσεκτικούς διὰ τῶν λέξεων «**Πρόσχωμεν, Σοφία, Πρόσχωμεν**». Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως τῆς ὁρισμένης περικοπῆς τοῦ Ἀποστόλου ψάλλεται τὸ «**Ἀλληλούϊα**», τὸ ὁποῖον εἶναι λέξις Ἑβραϊκῇ, σημαίνουσα «**Αἰνεῖτε τὸν Θεόν**».

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου ἀκολουθεῖ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, πρὸ τῆς ὁποίας ὁ ἱερεὺς διεγείρει τὴν προσοχὴν τῶν πιστῶν διὰ τῆς ἐκφωνήσεως «**Σοφία, ὁρθοί· ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου**» καὶ εὐλογῶν ἐπιλέγει· «**Εὐ-
ρήνη πᾶσι**· ὁ δὲ διάκονος λαβὼν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ ἀναβάς ἐπὶ τοῦ ἁμβωνος ἄρχεται ἀναγινώσκων γεγωνυῖα τῇ φωνῇ τὴν ὁρισμένην περικοπὴν

τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου πρέπει πάντες μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας νὰ ἀκροώμεθα, ὡς νὰ ἀκούωμεν τοῦ ἰδίου Ἰ. Χριστοῦ διδάσκοντος ἡμᾶς. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὁ μὲν χορὸς φάλλει τὸ «**Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι**» εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ ἐκ μέρους πάντων, ὅτι ἡξίωσεν αὐτοὺς νὰ ἀκούσωσιν τὴν διδασκαλίαν του.

Μετὰ ταῦτα ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ ἱερεὺς, ἐὰν εἶναι πεπαιδευμένοι, ἢ ὁ ἱεροκῆρυξ διδάσκει τὸν **λόγον τοῦ Θεοῦ** διὰ λέξεων εὐλήπτων, ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τοῦ λαοῦ, ὅπως διὰ τῆς πνευματικῆς τροφῆς τοῦ θείου λόγου θρέψῃ τὸν πεινῶντα λαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ὁδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας.

Ἀκολούθως γίνεται ἡ **ἐκτενὴς δέησις**, ἣτις πρέπει νὰ γίνηται ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας καὶ εἰς ἐκάστης δεήσεως τὸ τέλος νὰ λέγηται παρὰ τῶν χορῶν τρις τὸ «**Κύριε, ἐλέησον**» εἰς σημεῖον τῆς θερμῆς δεήσεως. Δεόμεθα δὲ ἐν αὐτῇ ὑπὲρ τῶν Ὁρθοδόξων, τοῦ ἐπισκόπου, τῶν πρεσβυτέρων τῶν διακόνων καὶ πάντων τῶν κληρικῶν, τῶν κτιτόρων τοῦ ναοῦ, τῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν καρποφορούντων καὶ καλλιεργούντων ἐν τῷ ναῷ, τῶν κοπιώντων καὶ φαλλόντων καὶ τοῦ περιστῶτος λαοῦ.

Ἀκολουθῶς ὁ διάκονος (ἢ ἐλλείποντος τούτου ὁ ἱερεὺς), ἐπειδὴ ἄρχεται πλέον ἢ λειτουργία τῶν πιστῶν διατάσσει τοὺς κατηχουμένους νὰ ἐξέλθωσι τοῦ ναοῦ, λέγων μεγάλη τῇ φωνῇ· «Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε· οἱ κατηχούμενοι προέλθετε· ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε· μή τις τῶν κατηχουμένων». Ἐνταῦθα λήγει ἡ λειτουργία τῶν κατηχουμένων καὶ ἄρχεται ἡ λειτουργία τῶν πιστῶν.

ΠΕΡΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Ἡ λειτουργία τῶν πιστῶν ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐκφωνήσεως «Ὅσοι πιστοί, ἔτι καὶ ἔτι ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν· Ἀντιλαβοῦ, σῶσον, ἐλέησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς ὁ Θεὸς τῇ σῇ χάριτι· Σοφία» Διὰ τῆς λέξεως «Σοφία» ὁ διάκονος (ἢ ὁ ἱερεὺς) ἀναγγέλλει εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν ἑναρξιν τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς προσεκτικούς.

Ἀκολουθῶς φάλλεται ὑπὸ τῶν χορῶν ὁ Χερουβικὸς ὕμνος «Οἱ τὰ χερουβὶμ μυστικῶς εἰκονίζοντες καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον προσάδοντες, πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθόμεθα μέριμναν, ὥς τὸν βασιλέα τῶν ὅλων

**ὑποδεξάμενοι, ταῖς ἀγγελिकाῖς ἀορίτως δωρου-
φωρούμενον τάξεσιν· Ἀλληλούϊα**» Διὰ τοῦ Χε-
ρουβικοῦ ὕμνου προτρέπονται οἱ πιστοί, ἐπειδὴ μυ-
στικῶς εἰκονίζουσι τὰ Χερουβίμ, ν' ἀποδιώξωσι πᾶ-
σαν βιωτικὴν μέριμναν, διὰ νὰ καταστῶσιν ἄξιοι νὰ
ὑποδεχθῶσι τὸν βασιλέα τῶν ὅλων ἦτοι τὸν Κύριον
Ἰησοῦν Χριστόν, ἐρχόμενον ἐπὶ τὸ ἐκούσιον πάθος·

Ψαλλομένου τοῦ ᾠ. Χερουβικοῦ ὕμνου ὁ ἱερεὺς θυ-
μιᾷ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, τὴν Πρόθεσιν καὶ ἀπὸ τῆς
ωραίας πύλης τὰς ἁγίας εἰκόνας καὶ τὸν λαόν. Τὸ
θυμιάμα τοῦτο σημαίνει τὴν σμύρναν καὶ ἀλόην τοῦ
Ἰωσήφ καὶ τοῦ Νικοδήμου, διὰ τοῦ ὁποίου οὗτοι ἡ-
λειψαν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, πρὶν ἐνταφιάσωσιν αὐτό.

Μετὰ τὸ θυμιάμα γίνεται ἡ **μεγάλη εἵσοδος**, ὡς
ἐξῆς: Ὁ ἱερεὺς μετὰ τοῦ διακόνου ἀπέρχονται εἰς
τὴν ἁγίαν Πρόθεσιν, προσκυνοῦσι καὶ ἀσπάζοντα τὰ
τίμια δῶρα, τίθησιν ἐπὶ τῶν ὡμων τοῦ διακόνου τὸν
ἀέρα, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸ δισκάριον, αὐτὸς
δὲ λαμβάνει τὸ ἅγιον ποτήριον καὶ τοιουτοτρόπως
ἐξέρχονται τῆς βορείου πύλης, προπορευομένου τοῦ
διακόνου· διέρχονται δὲ τὸν ναὸν ἐκφωνοῦντες ἐξ ὑπα-
μοιβῆς ταῦτα. **«Πάντων ἡμῶν μνησθείη Κύριος
ὁ Θεὸς ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ πάντοτε νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»** καὶ εἰσέρ-
χονται διὰ τῆς ωραίας πύλης εἰς τὸ ἅγιον βῆμα καὶ
ἀποθέτουσι τὰ τίμια δῶρα ἐπὶ τοῦ **εἰλητοῦ**, τὸ ὁποῖον

εἶναι ἠπλωμένον ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης καὶ καλύπτουσιν αὐτὰ διὰ τοῦ **ἀέρος**, ὅστις σημαίνει τὸν λίθον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Νικόδημος ἐκάλυψαν τὸν τάφον.

Ἡ εἴσοδος αὕτη σημαίνει τὴν ἀποκαθάρσιν τοῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ τὴν μεταφορὰν αὐτοῦ εἰς τὸ μνημεῖον. Διὰ τοῦτο ὁ ἱερεὺς, δεχόμενος τὸ δισκάριον ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ διακόνου καὶ ἀποθέτων ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης λέγει. «**Ὁ Εὐσχήμων Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ξύλου καθελὼν τὸ ἄχραντόν σου σῶμα**» κ.τ.λ. ἡ δὲ ἁγία Τράπεζα σημαίνει τότε τὸν τάφον.

Ἡ εἴσοδος αὕτη σημαίνει προσέτι καὶ τὴν δευτέραν καὶ πανένδοξον τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, ὅστις θὰ ἔλθῃ μετὰ τῶν ἀγγέλων του, διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς.

Μετὰ ταῦτα ὁ διάκονος ἐξέρχεται τοῦ ἱεροῦ βήματος καὶ ἱστάμενος πρὸ τῆς ὥραίας Πύλης, προτρέπει τοὺς πιστοὺς, διὰ νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰ ἑξῆς ἑξ αἰτήματα. 1) **Τὴν ἡμέραν πᾶσαν τελείαν, ἁγίαν εἰρηνικὴν, ἀναμάρτητον.** 2) **Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν.** 3) **Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν.** 4) **Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι.**

5) Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα, εἰρηνικὰ καὶ 6) Καλὴν ἀπολογίαὶν τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ». Ἐκάστη αἴτησις τελειώνει εἰς τὸ ρῆμα «αἰτήματα», ὅτε οἱ χοροὶ ἀνταποκρίνονται λέγοντες· «Παράσχου, Κύριε»· ἦτοι ὁς ἡμῖν, Κύριε, τὰ αἰτούμενα. Μετὰ τὸ τέλος τῶν αἰτημάτων ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ· «Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἁγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἄει καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»· ἦτοι· Ζητοῦμεν καὶ σὲ παρακαλοῦμεν, Θεέ, νὰ μᾶς δώσης πάντα ταῦτα διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ.

Μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ ὁ ἄσπασμός. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν «Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν» ὁ διάκονος προτρέπει τὸν λαὸν εἰς τὸν ἐν Κυρίῳ ἄσπασμόν, λέγων· «Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν»· καὶ ὁ χορὸς τῶν φαλτῶν συμπληρῶν τὴν ἐκφώνησιν τοῦ διακόνου ψάλλει ἀπὸ μέρους τῶν πιστῶν «Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον». Μετὰ τοὺς λόγους τούτους οἱ ἄνδρες ἠσπάζοντο ἀλλήλους καὶ αἱ γυναῖκες ἀλλήλας. Ἀλλ' ἐπειδὴ συνέβαινε χασμωδία καὶ θόρυβος, ἔπαυσεν ἡ συνήθεια αὕτη καὶ διατηρεῖται μόνον ἐντὸς τοῦ βήματος, ὅπου γίνεται ὁ

ἀσπασμὸς μεταξὺ πολλῶν ἱερέων συλλειτουργούντων.

Μετὰ τὸν ἀσπασμὸν ὁ διάκονος ἀναφωνεῖ· **«Τὰς θύρας, τὰς θύρας ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν».** Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ πάλαι οἱ Χριστιανοί, τελοῦντες τὴν λειτουργίαν, ἔκλειον τὰς θύρας τοῦ ναοῦ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ὁμολογήσωσι τὸ **Σύμβολον τῆς πίστεως**, διὰ νὰ μὴ εἰσέλθῃ ἄπιστος ἢ ἐθνικός τις. Ἀλλὰ σήμερον, ὅτε ἐθριάμβευσεν ὁ Χριστιανισμός, ὅχι μόνον αἱ θύραι δὲν κλείονται, ἀλλ' ἀνοίγεται καὶ ἡ ὥραία πύλη. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν λοιπὸν **«Τὰς θύρας, τὰς θύρας»** ἀπαγγέλλεται τὸ **Σύμβολον τῆς πίστεως**, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ὁ ἱερεὺς ἐπισεῖει ἄνωθεν τῶν ἀγίων δώρων τὸν ἀέρα, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸν σεισμόν, τὸν γενόμενον κατὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ τὸν λίθον, τὸν ἀποκυλισθέντα τοῦ μνήματος.

Μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, ἐπειδὴ πλησιάζει ἡ στιγμή, καθ' ἣν θὰ ἀγιασθῶσι τὰ τίμια δῶρα, ὁ διάκονος (ἢ ἐλλείποντος τούτου ὁ ἱερεὺς), συνιστᾷ εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ ἴστανται μετὰ μεγάλης προσοχῆς, εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ, διὰ νὰ καταστῶσιν ἄξιοι νὰ προσφέρωσιν ἐν εἰρήνῃ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, λέγων· **«Στῶμεν καλῶς· Στῶμεν μετὰ φόβου. Πρόσχωμεν τὴν ἀγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν».** Ὁ λαὸς διὰ τοῦ χοροῦ εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ· **«Ἐλεον εἰρήνης θυ-**

σίαν αἰνέσεως (ἐν. προσφέρομεν)». ἦτοι· δὲν ἔχομεν νὰ προσφέρομεν εἰς Σέ, Σῶτερ, οὐδὲν ἕτερον ἀντάξιον τῆς μεγάλης θυσίας τὴν ὁποίαν ὑπὲρ ἡμῶν προσήνεγκας, εἰμὴ μόνον εὐσπλαγχνίαν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς Σὲ δοξολογίαν εὐχαριστήριον. Ὁ Ἱερεὺς εὐλογεῖ τότε λέγων· «*Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν*». Ὁ δὲ λαὸς ἀντεπεύχεται διὰ τῶν χορῶν, λέγων· «*Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου*». ἦτοι· ἔστω καὶ μετὰ σοῦ ὅ,τι ὑπὲρ ἡμῶν εὐχесαι. Ἐπειτα προτρέπει τὸν λαὸν νὰ ὑψώσῃ εἰς τὸν Θεὸν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, λέγων· «*Ἀνω σχῶμεν τὰς καρδίας*». Ὁ λαὸς ἀπαντᾷ· «*Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον*» (τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν)· ὁ δὲ ἱερεὺς παραγγέλλει πάλιν· *Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ*»· καὶ ὁ λαὸς διὰ τοῦ χοροῦ ἀνταπαντᾷ «*Ἀξιον καὶ δίκαιόν ἐστιν*». (Εὐχαριστεῖν τῷ Κυρίῳ διὰ τὰ ἄπειρα πρὸς ἡμᾶς ἀγαθὰ του).

Εἶτα ὁ ἱερεὺς ἱστάμενος πρὸ τῆς ἁγίας τραπέζης εὐχαριστεῖ θερμῶς τῷ Θεῷ διὰ τὰς μεγάλας πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίας του λέγων μυστικῶς· «*Ὑπὲρ τούτων ἀπάντων εὐχαριστοῦμεν Σοὶ καὶ τῷ μονογενῇ σου Υἱῷ καὶ τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ· ὑπὲρ πάντων ὧν ἴσμεν καὶ ὧν οὐκ ἴσμεν,*

τῶν ἀφανῶν καὶ φανερῶν εὐεργεσιῶν, τῶν εἰς ἡμᾶς γεγενημένων. Εὐχαριστοῦμέν σοι καὶ ὑπὲρ τῆς λειτουργίας ταύτης, ἣν ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν δέξασθαι κατηξίωσας, καίτοι σοι παρεστήκασι χιλιάδες ἀρχαγγέλων καὶ μυριάδες ἀγγέλων, τὰ Χερουβὶμ καὶ τὰ Σεραφεῖμ, ἑξαπτέρυγα, πολυόμματα, μετάρσια, πτερωτὰ (καὶ ἐκφώνως ἐξακολουθῶν τὴν δέησιν ἀναφωνεῖ) τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ᾄδοντα, βοῶντα, κεκραγόντα καὶ λέγοντα»· ὁ χορὸς συμπληρῶν ἐπίσης τὴν δέησιν ψάλλει· «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου». ⁽¹⁾ Ὁ χορὸς εἰς τὸν ἀγγελικὸν τοῦτον ὕμνον ἐπισυνάπτει καὶ τὸν ὕμνον τῶν παιδῶν τῶν Ἑβραίων· «Ὡσαννὰ ἐν τοῖς Ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὦσαννὰ ὁ ἐν τοῖς Ὑψίστοις».

Μετὰ ταῦτα, ψαλλομένου τοῦ ἀγγελικοῦ ὕμνου, ὁ ἱερεὺς ἐξακολουθεῖ θερμῶς εὐχαριστῶν τὸν Θεὸν διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν κόσμον, ὥστε ἀπέστειλε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, ὅστις ἐλθὼν ἐξετέλεσε τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἱλαστηρίου θυσίας καὶ συνέστησε τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας εἰς ἄφεισιν ἁμαρ-

(1) Τὸν ὕμνον τοῦτον ἤκουσεν ὁ προφήτης Ἡσαΐας ψαλλόμενον ὑπὸ τῶν Σεραφεῖμ,

τιῶν καὶ ἐκφώνως λέγει αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Σωτῆρος, διὰ τῶν ὁποίων συνέστησε τὸ μυστήριον· **«Λάβετε φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον εἰς ἅφεσιν ἁμαρτιῶν»·** καὶ **«Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτό ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἅφεσιν ἁμαρτιῶν»** ὁ δὲ λαὸς διὰ τοῦ χοροῦ ἀποκρίνεται **«Ἄμην»** ἤτοι. Γένοιτο νὰ μεταβληθῇ ὁ μὲν ἄρτος εἰς σῶμα, ὁ δὲ οἶνος εἰς αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἀκολουθῶς ὁ ἱερεὺς ποιεῖται μνεῖαν τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος, μεθ' ὃ προσφέρων εἰς θυσίαν τὰ τίμια δῶρα, ὑψοῖ τὸ δισκάριον καὶ τὸ ποτήριον διὰ σταυροειδῶν τῶν χειρῶν ἐκφωνεῖ **«Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα»·** ἤτοι. Ἀπέναντι ὅλων τῶν εὐεργετημάτων, ἅτινα ἐπιδαψίλευσας εἰς ἡμᾶς εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης, προσφέρομεν Θεέ, τὰ δῶρα ταῦτα, λαμβάνοντες ταῦτα ἐκ τῶν σῶν δώρων, τὰ ὁποῖα σὺ χαρίζεις καθ' ἐκάστην **(κατὰ πάντα)** εἰς πάντα ἄνθρωπον **(καὶ διὰ πάντα)**. Ὁ δὲ χορὸς φάλλει τὸν εὐχαριστήριον ὕμνον· **«Σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν, σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, καὶ δεόμεθά σου ὁ Θεὸς ἡμῶν.** Τούτου ψαλλομένου, ὁ μὲν λαὸς κατέρχεται τῶν σταδίων καὶ προσεύχεται μετὰ κατανύξεως καὶ μεγάλου σεβασμοῦ, διότι ἡ

στιγμὴ αὕτη εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα στιγμή τῆς λειτουργείας, ἅτε κατ' αὐτὴν τῶν ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης τιμίων δώρων μεταβαλλομένων μυστηριωδῶς τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου Πνεύματος εἰς τὸ ἀληθινὸν σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Σωτῆρος, ὁ δὲ ἱερεὺς μετ' ἄκρας εὐλαβείας ὑψῶν τὰς χεῖρας λέγει· «**Ἔτι προσφέρωμέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀναίμακτον λατρείαν καὶ παρακαλοῦμεν, καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν, κατάπεμψον τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα· Καὶ ποιήσον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου** (προφέρων δὲ τὴν λέξιν ἄρτον, ποιεῖ ἀνωθεν τοῦ ἁμνοῦ τύπον σταυροῦ καὶ εὐλογεῖ). **τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου** (προφέρων τὴν λέξιν ποτηρίῳ, εὐλογεῖ σταυροειδῶς τὸ ἅγιον ποτήριον) **μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ** (εὐλογεῖ ἀμφοτέρω σταυροειδῶς)». Μόλις ὁ ἱερεὺς προσφέρῃ τὴν λέξιν «μεταβαλὼν» πάραυτα καὶ αὐτοστιγμῇ μετουσιεῖται ὁ μὲν ἄρτος εἰς σῶμα, ὁ δὲ οἶνος εἰς αἷμα Χριστοῦ. Ἐξακολουθῶν ὁ ἱερεὺς λέγει· «**Ὡστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νύψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος εἰς βασιλείας οὐρανῶν πλήρωσιν, εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς σέ, μὴ εἰς κρίμα ἢ κατάκριμα· Ἔτι**

προσφέρονέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ὑπὲρ τῶν πίστει προαναπαυσαμένων προπατόρων, πατέρων, προφητῶν, Ἀποστόλων... καὶ παντὸς πνεύματος δικαίου ἐν πίστει τετελειωμένου (καὶ ἐκφώνως) ἐξαιρέτως (ὑπὲρ) τῆς ὑπεραγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου *Μαρίας*,» μεθ' ὃ οἱ χοροὶ μεγαλύνουσι τὴν Θεοτόκον ψάλλοντες τὸν ἑξῆς ὕμνον «Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον, τὴν ἀιμακάριστον καὶ παναμώμητον καὶ μητέρα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβιμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφείμ, τὴν ἀδιαφθόρως Θεὸν λόγον τεκοῦσαν, τὴν ὄντως Θεοτόκον σὲ μεγαλύνομεν».

Ψαλλομένου τοῦ ὕμνου τούτου, ὁ ἱερεὺς ἀνωθεν μυστικῶς παρακαλεῖ τὸν Ἰ. Χριστὸν θερμῶς ὑπὲρ πάντων τῶν τεθνεώτων καὶ ζώντων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀρχιερέως, λέγων ἐκφώνως· «*὘ν πρώτοις μνήσθητι, Κύριε, τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, ὃν χάρισαι ταῖς ἀγίαις σου Ἐκκλησίαις ἐν εἰρήνῃ σῶον, ἔντιμον, ὑγιᾶ, μακροημερεύοντα καὶ ὀρθοδοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς σῆς ἀληθείας,*» ὁπότε ὁ διάκονος ἐκφωνεῖ· «*Καὶ πάντων καὶ πασῶν*» (μνήσθητι, Κύριε). Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἕκαστος τῶν Χρι-

στιανῶν πρέπει νὰ μνημονεύῃ ἐνδομύχως ὑπὲρ πάντων τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν του, ζώντων καὶ τεθνεώτων.

Μετὰ ταῦτα ἀπαγγέλλεται ἡ **Κυριακὴ προσευχή**, διὰ τῆς ὁποίας παρακαλοῦμεν τὸν ἐν οὐρανοῖς Πατέρα, ἵνα δώσῃ ἡμῖν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἡμῶν συντελοῦντα. Καθ' ἣν ὥραν ἀπαγγέλλεται ἡ Κυριακὴ προσευχή ὁ διάκονος, ἐπειδὴ προσεγγίζει ἡ στιγμή τῆς μεταλήψεως τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου, περιτυλίσσει τὸ ὠράριον ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ τῶν ὤμων σταυροειδῶς, μιμούμενος τοὺς ἀγγέλους, οἵτινες πτύσσουσι τὰς πτέρυγας αὐτῶν καὶ καλύπτουσι δι' αὐτῶν τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ἱστάμενοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, εἰς σημεῖον τοῦ φόβου καὶ τρόμου, μεθ' οὗ πρέπει νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν ἁγίαν κοινωνίαν. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Κυριακῆς προσευχῆς διεγείρων τὴν προσοχὴν τῶν πιστῶν ἀναφωνεῖ· «**Πρόσχωμεν,**» ὁ δὲ ἱερεὺς ἔσθθην ἀνυψῶν τὸ τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σταυροειδῶς, ἀναφωνεῖ «**Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις**» (ἐν. μεταδίδεται)· ἦτοι· τὰ ἅγια δίδονται τοῖς ἁγίοις Χριστιανοῖς, τοῦτέστι τοῖς καθαροῖς καὶ οὐχὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀναξίοις. «**Ὁ γὰρ ἐσθίῳν καὶ πίνων ἀναξίως κρίμα ἐαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει**». Ὁ δὲ χορὸς ἀποκρίνεται «**Εἰς ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν**

Θεοῦ Πατρός. Ἀμήν.» δηλ. Ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἄξιοι νὰ ὀνομαζώμεθα ἅγιοι, διότι εἴμεθα ἁμαρτωλοί· ἅγιος εἶναι εἷς καὶ οὗτός ἐστιν ὁ Ἰ. Χριστός.

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἀνύψωσις τοῦ τιμίου σώματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν σημαίνει τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τοῦ Ἰ. Χριστοῦ.

Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν «**Εἷς ἅγιος, εἷς Κύριος**» ὁ ἱερεὺς διαμερίζει τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἰς τέσσαρα τετράγωνα μικρὰ καὶ λέγει. «**Μελίζεται καὶ διαμερίζεται ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας ἁγιάζων.**» Ἀκολουθῶς μεταλαμβάνουσιν οἱ λειτουργοῦντες, καθ' ἣν ὥραν φάλλεται τὸ κοινωνικὸν ὑπὸ τῶν χορῶν τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου, εὐχαριστοῦντες τὸν Θεόν, τὸν καταξιώσαντα αὐτοὺς νὰ κοινωνίσωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τοῦ κοινωνικοῦ ἀνοίγεται ἡ ὥραία πύλη καὶ ὁ διάκονος, κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸ ἅγιον ποτήριον, προσκαλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ κοινωνήσωσιν λέγων μεγάλη τῇ φωνῇ. «**Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε**»· καὶ προσέρχονται οἱ παρασκευασμένοι εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν. Μετὰ τὴν κοινωνίαν τῶν πιστῶν ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ τὸν λαὸν λέγων. «**Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρο-**

νομίαν σου· ὁ δὲ λαός, ὡς βλέπων ἐνώπιον αὐτοῦ αὐτὸν τὸν Ἰ. Χριστόν, ψάλλει διὰ τοῦ χοροῦ. **«Εἰδομεν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἐλάβομεν πνεῦμα ἐπουράνιον· εὗρομεν πίστιν ἀληθῆ, ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνοῦντες, αὕτη γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν».**

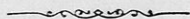
Τὸ μὲν ἄνοιγμα τῆς ὥραιας πύλης σημαίνει τὴν εἰς τοὺς μαθητάς ἐμφάνισιν τοῦ Σωτῆρος μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν· ἡ δὲ ἐπίδειξις τοῦ ἁγίου ποτηρίου σημαίνει τὴν ἐπίδειξιν τῶν χειρῶν, τῶν ποδῶν καὶ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ.

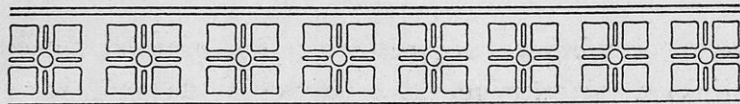
Μετὰ ταῦτα ὁ ἱερεὺς ἐπιδεικνύων καὶ αὐτὸς τὸ ἅγιον ποτήριον εἰς τὸν λαὸν ἀναφωνεῖ· **«Πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων»** εἰς ἀνάμνησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου δοθείσης ὑποσχέσεως **«Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»** καὶ ἀποτίθῃσιν αὐτὸ εἰς τὴν ἁγίαν Πρόθεσιν. Ἡ δευτέρα αὕτη ἐπίδειξις τοῦ ἁγίου ποτηρίου σημαίνει τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Μετὰ ταῦτα ὁ διάκονος προτρέπει τοὺς κοινωνήσαντας νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν Θεόν, ὅστις τοὺς ἡξίωσε νὰ κοινωνήσωσι τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, ὁ δὲ ἱερεὺς προαγγέλλει τὸ τέλος τῆς λειτουργίας διὰ τῶν ἐξῆς: **«Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν»** ἤτοι. Ὅπως ἐλθόντες εἰς τὸν ναὸν ἡδύχη-

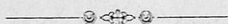
θῆμεν ἐν εἰρήνῃ, τοιοῦτοτρόπως ἐξερχόμενοι αὐτοῦ ὀφείλομεν νὰ διάγωμεν μετὰ πάντων ἐν εἰρήνῃ. Ἀκολουθῶς ἔπεται ἡ ἀπόλυσις ἐπισφραγιζομένη διὰ τοῦ «*Δι' εὐχῶν*». Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν διανέμει τὸ *ἀντιδῶρον* ἥτοι τεμάχια τῆς προσφορᾶς, ἐξ ἧς ἐξήχθη ὁ ἀμνὸς καὶ ἡτις ἀγιαζομένη καὶ χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔχουσα κόπτεται εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ δίδεται εἰς τοὺς μὴ μεταλαμβάνοντας ἀντὶ τῶν *θείων δώρων*. Προσφερομένου δὲ τοῦ *ἀντιδώρου*, ὁ μὲν λειτουργὸς λέγει «*Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ὑμᾶς*», οἱ δὲ πιστοὶ ἀσπάζονται τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ ἀπέρχονται.

Τοιοῦτοτρόπως λήγει ἡ θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία, κατὰ τὴν ὁποίαν προσφέρεται ἡ ἀναίμακτος θυσία ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας. Ἡ θεία λειτουργία παριστᾷ τὸν βίον τοῦ θεανθρώπου ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ.

ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ ΤΟΥ Δ'. ΕΤΟΥΣ

ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑΙΣ ΤΑΞΕΣΙ ΔΙΔΑΧΘΕΙΣΩΝ

ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΩΣ ΑΙ ΕΞΗΣ

1) Ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξανιστάμενος εὐχαριστῶ σοι, ἁγία Τριάς, ὅτι διὰ τὴν πολλήν σου ἀγαθότητα καὶ μακροθυμίαν οὐκ ὀργίσθης ἐμοὶ τῇ ραθυμίᾳ καὶ ἁμαρτωλῷ, οὐδὲ συνεπώλεσάς με ταῖς ἀνομίαις μου, ἀλλ' ἐφιλανθρωπεύσω συνήθως καὶ πρὸς ἀπόγνωσιν καίμενον, ἡγειράς με εἰς τὸ ὀρθρῆσαι καὶ δοξολογῆσαι τὸ κράτος σου. Καὶ νῦν φώτισόν μου τὰ ὄμματα τῆς διανοίας, ἀνοιξόν μου τὸ στόμα τοῦ μελετᾶν τὰ λόγια σου καὶ συνιέναι τὸ θέλημά σου καὶ ψάλλειν σοι ἐν ἑξομολογήσει καρδίας καὶ ἀνυμνεῖν τὸ Πανάγιον ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

2) Δόξα σοι, Βασιλεῦ, Θεὲ Παντοκράτορ, ὅτι τῇ θεείᾳ σου καὶ φιλανθρώπῳ προνοίᾳ ἠξίωσάς με τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον ἐξ ὕπνου ἀναστῆναι καὶ τυχεῖν τῆς εἰσόδου τοῦ ἁγίου σου οἴκου. Δέξαι Κύριε, καὶ τὴν φωνὴν τῆς δεήσεώς μου, ὥς τῶν ἁγίων καὶ νοερῶν σου Δυνάμεων καὶ εὐδόκησον ἐν καρδίᾳ καθαρᾷ καὶ πνεύματι ταπεινώ-

σεως προσενεχθῆναί σοι τὴν ἐκ τῶν ρυπαρῶν χειλέων μου αἴνεσιν, ὅπως καὶ γὰρ κοινωνὸς γένομαι τῶν φρονίμων παρθένων ἐν φαιδρᾷ λαμπηδόνι τῆς ψυχῆς μου καὶ δοξάζω σε τὸν ἐν Πατρὶ καὶ Πνεύματι δοξαζόμενον Θεὸν Λόγον. Ἀμήν.

3) Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Ἐπὶ πλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός. Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα, ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. Ἴδου γὰρ ἐν ἀνομίαις συνέληφθην καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου. Ἴδου γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας· τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς με. Παντιεῖς με ὑσώπω καὶ καθαρισθήσομαι· πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ἀκουτιεῖς με ἀγαλλιάσιν καὶ εὐφροσύνην· ἀγαλλιάσονται ὁστέα τεταπεινωμένα. Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεὸς καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μοὶ ἀντανέλῃς ἀπ' ἐμοῦ. Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου καὶ πνεύματι ἡγεμονικῷ στηρίξόν με. Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδοὺς σου καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσι. Ρῦσαί με ἐξ αἱμάτων ὁ Θεός, ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου· ἀγαλλιάσεται ἡ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου. Κύριε, τὰ χεῖλή μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου. Ὅτι εἰ ἠθέλησας, θυσίαν ἔδωκα ἄν' ὀλοκαυ-

τώματα οὐκ εὐδοκήσεις. Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον· καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἔξουθενώσει. Ἀγάθυνον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ. Τότε εὐδοκήσεις θυσίαν δικαιοσύνης, ἀναφορὰν καὶ ὀλοκαυτώματα. Τότε ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους.

Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισε τὴν δέησίν μου ἐν ἀληθείᾳ σου, εἰσάκουσόν μου ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν· ὅτι κατεδίωξεν ὁ ἐχθρὸς τὴν ψυχὴν μου· ἐταπείνωσεν εἰς γῆν τὴν ζωὴν μου ἐκάθησέ με ἐν σκοτεινοῖς, ὡς νεκροὺς αἰῶνος καὶ ἠκηδίασεν ἀπ' ἐμὲ τὸ πνεῦμά μου· ἐν ἐμοὶ ἐταράχθη ἡ καρδία μου. Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελέτησα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων· διεπέτασα πρὸς σέ τὰς χεῖράς μου· ἡ ψυχὴ μου ὡς γῆ ἄνυδρος εἶ. Ταχὺ εἰσάκουσόν με, Κύριε, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμά μου. Μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ καὶ ὁμοιωθήσομαι τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον. Ἀκουστὸν ποίησόν μοι τὸ πρῶτ' ὃ ἐλεός σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπισα. Γνώρισόν με, Κύριε, ὅδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σέ ἤρα τὴν ψυχὴν μου. Ἐξελοῦ με ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου, Κύριε, πρὸς σέ κατέφυγον, δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός μου. Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ· ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, Κύριε, ζήσεις με. Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου ἐξάξεις ἐκ θλίψεως τὴν ψυχὴν μου καὶ ἐν τῷ ἐλέει σου ἐξολοθρεύσεις τοὺς ἐχθρούς μου καὶ ἀπολεῖς πάντας τοὺς θλίβοντας τὴν ψυχὴν μου, ὅτι ἐγὼ δοῦλός σου εἰμι.

5) Εὐλογητὸς εἰ Κύριε, Δέσποτα Παντοκράτωρ, ὁ φω-

τίσας τὴν ἡμέραν τῷ φωτί σου τῷ ἡλιακῷ καὶ τὴν νύκτα
 παιδρύνας ταῖς αὐγαῖς τοῦ πυρός· ὁ τὸ μήκος τῆς ἡμέρας
 διελθεῖν ἡμᾶς καταξιώσας καὶ προσεγγίσει ταῖς ἀρχαῖς
 τῆς νυκτός, ἐπάκουσον τῆς δεήσεως ἡμῶν καὶ ἔλθε τοῦ
 λαοῦ σου· καὶ πᾶσιν ἡμῖν συγχωρήσας τὰ ἐκούα καὶ τὰ
 ἀκούσια ἁμαρτήματα, πρόσδεξαι τὰς ἐσπερινὰς ἡμῶν ἐκ-
 σίας καὶ κατάπεμψον τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου καὶ τῶν
 οἰκτιρισμῶν σου ἐπὶ τὴν κληρονομίαν σου. Τείχισον ἡμᾶς
 ἀγίοις ἀγγέλοις σου· ὅπλισον ἡμᾶς ὅπλοις δικαιοσύνης σου·
 περιχαράκωσον ἡμᾶς τῇ ἀληθείᾳ σου· φρούρησον ἡμᾶς τῇ
 δυνάμει σου· ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης περιστάσεως καὶ
 πάσης ἐπιβουλῆς τοῦ ἀντικειμένου. Παράσχου δὲ ἡμῖν καὶ
 τὴν παροῦσαν ἐσπέραν σὺν τῇ ἐπερχομένῃ νυκτί, τελείαν,
 ἀγίαν, εἰρηνικὴν, ἀναμάρτητον, ἀσκανδάλιστον, ἀφάντα-
 στον καὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, πρεσβεΐας
 τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἁγίων, τῶν ἀπ' αἰ-
 νός σοι εὐαρεστησάντων. Ἀμήν.

ΤΕΛΟΣ
 ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000012965

